ADRIAN KALI

TIMIŞOARA
Generația Revoluției între mit şi realitate

ADRIAN KALI

TIMIŞOARA
Generația Revoluției între mit şi realitate

Editura IRRD
București, 2016

Redactor: Carmen Rădulescu
Copertă şi tehnoredactare: Alina Vlăsceanu

© 2016, Editura IRRD, București
Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate
IRRD

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
KALI, ADRIAN MATEI
Timișoara : generația revoluției : între mit şi realitate / Adrian Kali. - București : Editura Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989, 2016
ISBN 978-606-8684-08-6

94(498 Timişoara) “1989”

CUPRINS

Cuvânt înainte.....p. 7

Introducere.....p. 9

Istoria nu este tot una cu morala.....p. 11

Eroi, propagandă, manipulare sau rescrierea istoriei?.....p. 18

Nevoia de eroi. Mistificări şi fabulaţii .....p. 51

Poveştile revoluţionarilor şi adevărul istoric,
sau adevărul istoric nu este „doar”
poveste revoluţionară ..... p. 83

Aparatele de fotografiat şi filmat – martori muţi
ai Revoluţiei din Timişoara, 20-26 decembrie 1989,
Piaţa Operei..... p. 117

Bibliografie..... p. 159

Cuvânt înainte

Martor al evenimentelor revoluționare care au avut loc în Timișoara, începând cu data de 15 decembrie 1989 – care nu numai că au continuat în zilele următoare, dar s-au amplificat și radicalizat constant, extinzându-se apoi la nivelul întregii țări și ducând, în final, la prăbușirea regimului dictatorial ceaușist –, istoricul Adrian Kali și-a asumat – iată! – responsabilitatea prezentării unei istorii a desfășurării Revoluției Române din Decembrie 1989 în orașul de pe Bega.

O responsabilitate științifică, în primul rând, dar și una cetățenească și morală, pentru că – mărturisește autorul – „ce am văzut eu diferă de ce povestesc alții, de ce scriu alții".

Într-adevăr, lucrarea profesorului, istoricului și revoluționarului Adrian Kali se distinge de alte lucrări prin pledoaria pe care o face pentru restabilirea „adevărului adevărat" – ca să folosesc sintagma lui Lion Feuchtwanger – cu privire la cauzele Revoluției Române din Decembrie 1989, la oamenii Revoluției, la rolul și meritele lor în desfășurarea ei, la recunoașterea acestor merite de către societatea românească, la încercările unor autori de a diminua, sau chiar de a nega, rolul factorului intern în izbucnirea, desfășurarea și victoria finală a Revoluției, la subiectivismul, dar și la obiectivitatea unor aprecieri privind oamenii și întâmplările din timpul Revoluției și după etc.

Și, în încheiere nu pot să nu remarc claritatea expunerii, stilul atrăgător al prezentării, care – sunt sigur – vor întruni, și ele, aprecierile cititorului.

Prof. univ. dr. Ion CALAFETEANU

Introducere

În 1989, România „beneficia" de una dintre cele mai dure dictaturi neostaliniste din rândul țărilor comuniste și a suferit un proces unic de schimbare violentă a regimului, asemănător revoluțiilor clasice. În cadrul blocului comunist est-european, România era al doilea stat ca mărime. Politica sa externă și militară erau cvasi-independente de Moscova. Legitimitatea regimului comunist era bazată, în principal, pe autoproclamarea lui ca unic apărător al identității naționale împotriva dușmanilor externi. Partidul – prin mașinăria sa politică bine pusă la punct și printr-un uriaș aparat de represiune, care includea Securitatea (temuta poliție politică), Miliția (poliție militarizată) și Gărzile Patriotice (formațiuni armate muncitorești) –, era baza unui regim totalitar de dimensiuni cu adevărat Orwell-iene, guvernând o populație, sărăcită, de peste 22 de milioane de locuitori.

În cele peste patru decenii de regim dictatorial, opoziția internă din România a fost destul de timidă și slab auzită. Putea fi intuită o formă de posibilă revoltă ca urmare atât a situației interne, cât și a marilor schimbări politice care se petreceau în Europa de Est și care, direct sau indirect, influențau destinele țării. Revoluția ar fi putut izbucni în orice zonă a țării, pentru că pe întregul teritoriu al României populația nu mai credea în regimul ceaușist și nu îi era devotată acestuia, dar ea a izbucnit la Timișoara.

Revoluția, în numai câteva zile, a pulverizat monolitul monstrous al regimului comunist condus de Nicolae Ceaușescu, atingând punctul culminant atunci când cuplul prezidențial – întruchiparea simbolică a regimului dictatorial – a fost executat, în ziua de Crăciun a lui 1989.

Analişti din ţară şi din străinătate au considerat momentul Târgovişte drept o catastrofă juridică, o mascaradă, o piesă absurdă, un asasinat politic.

Revoluţia Română din Decembrie 1989 a schimbat complet destinul ţării, a răscolit societatea română, a reaşezat relaţiile dintre oameni, dintre colectivităţi, construind o amplă deschidere tematică. Fenomenul, în ansamblul lui, se dovedeşte a fi complex, generator de discuţii, dezbateri, simpozioane, comentarii, anchete, mese rotunde, reconstituiri. Literatura Revoluţiei continuă să acumuleze noi şi noi titluri. Nu înseamnă că subiectul este epuizat şi că producţiile editoriale viitoare nu sunt justificate.

Analiştii politici şi istoricii care s-au ocupat de studierea evenimentelor din decembrie 1989 din România, ce s-au soldat cu prăbuşirea regimului Ceauşescu, sunt unanimi în a le cataloga ca pe un fenomen aparte în cadrul revoluţiilor anului 1989 din statele central şi est-europene.

Istoria nu este tot una cu morala

„L'histoire n'est pas la morale. L'historien n'a pas pour rôle d'exalter ou de condamner, il explique. L'histoire n'est pas l'esclave de l'actualité. L'historien ne plaque pas sur le passé des schémas idéologiques contemporains et n'introduit pas dans les événements d'autrefois la sensibilité d'aujourd'hui"[1]

Revoluția Română din Decembrie 1989 a fost studiată, ca fenomen, din mai multe perspective – de către jurişti, jurnalişti, istorici, literați sau oameni politici –, fiind o sursă inepuizabilă pentru trăitorii acelor clipe de istorie. Studierea fenomenului literar şi istoriografic dedicat Revoluției Române din Decembrie 1989, reconstituirea exactă a istoriei acelor zile pe baza unor argumente logice, s-au dovedit şi se dovedesc a fi, încă, o operațiune extrem de dificilă din cauza diversității formelor de exprimare, limbajului sau autorilor. Fragmentul de realitate redat este în mod obiectiv limitat, autorii surprind esența întâmplărilor şi încearcă să transmită, nedistorsionat, un volum de informații exacte – chiar dacă incomplete. Mărturiile se potrivesc rareori 100% între ele. Informațiile sunt alterate, filtrate de diverşi factori, inclusiv de subiectivismul

[1] Apelul *„Liberté pour l'histoire"*, publicat, în decembrie 2005, de 19 reputați istorici francezi în revista „L'Histoire"; „Istoria nu este tot una cu morala. Istoricul nu are rolul de-a exalta ori de-a condamna, el explică. Istoria nu este sclava actualității. Istoricul nu aplică trecutului schemele ideologice contemporane şi nu introduce în evenimentele de odinioară sensibilitatea prezentului", traducere oferită de Gheorghe Buzatu în Dinu C. Giurescu, coordonator, *Istoria românilor, vol. IX România în anii 1940-1947*, Academia Română, București, Editura Enciclopedică, 2008, p. XXVIII.

de percepere al martorilor. Astfel, cei care analizează trebuie să găsească punctul comun al „adevărurilor" individuale şi să îl declare pe acesta drept „adevărul oficial".

Istoricul nu acuză. Istoricul nu scuză. Istoricul încearcă să explice şi să reconstruiască trecutul, pe baza izvoarelor care îi stau la dispoziţie la un moment dat, chiar dacă, uneori, selectarea acestor izvoare şi interpretarea lor este influenţată de „cerinţele" prezentului. Istoricul va delimita evenimentul în timp şi spaţiu; va analiza mărturiile celor direct sau indirect implicaţi şi, dacă este posibil, va aduna date cantitative; va analiza aceste mărturii, încercând să reconstituie evenimentul, comportamentul celor implicaţi, factorii de influenţă şi consecinţele.

Arhiva este o colecţie de mărturii instituţionalizate despre faptele istorice trecute. Arhiva instituţională tinde să fie mai obiectivă decât mărturiile individuale (regulile de consemnare a informaţiilor în documente oficiale sunt mai imparţiale decât regulile de scriere a memoriilor).

Documentul serveşte cauzei istoricului care îl utilizează pentru a-şi confirma propriile teorii. De calitatea informaţiei depinde, în mare măsură, calitatea istoriei scrise pe baza documentului. Conform unor istorici clasici, precum Leopold von Ranke, Charles V. Langlois, Ch. Seignobos sau H. Marrou, nimic nu poate suplini documentul în studierea trecutului. Cu timpul, o asemenea viziune şi-a dovedit limitele, pe măsură ce câştiga teren constatarea că documentul nu constituie tocmai un element de analiză obiectiv, iar elaborarea lui este dictată de o sumă întreagă de interese, inclusiv politice. De exemplu, o arhivă cuprinde „adevărul" instituţiei care a creat-o. Prinde contur ideea că, într-o bună măsură, politicul este cel care poate dicta conţinutul unui document. Iar politicul produce în continuare documente. Arhiva, sumă a unor documente ce cuprind „adevărul" unor evenimente, nu este Adevărul Absolut.

Importante informaţii găsim în documentele preluate de la fostul Comitet Central al Partidului Comunist Român, puse la dispoziţia cercetătorilor la Arhivele Naţionale. Cele două fonduri arhivistice – fondul Comisiilor Senatoriale pentru cercetarea evenimentelor din decembrie (aflate la Parlament) şi fondul „Armata Română în Revoluţia din decembrie", aflat la Serviciul Istoric al Armatei –, completează posibilităţile

de cercetare pe tema Revoluției, la care se adaugă un fond nepregătit încă pentru cercetarea științifică, constituit din dosarele de revoluționari, aflat la Secretariatul de Stat pentru Recunoașterea Meritelor Luptătorilor Împotriva Regimului Comunist instaurat în România în perioada 1945-1989 (SSRMLÎRC, fost SSPR).

Unele posibilități de studiu s-au deschis și la arhivele Parchetelor Militare, însă documentația respectivă – aflată încă în lucru pentru instrumentarea proceselor – nu este clasată și inventariată științific pentru utilizarea ei în lucrări serioase. Efortul echipei de la Asociația „21 decembrie 1989" este de semnalat, iar informațiile puse în valoare din dosarele primite în copie de la Parchetule Militare, aduc multe noutăți[2].

Documentația întocmită de Comisia Specială, constituită cu aprobarea prim-ministrului Petre Roman în urma întâlnirii lui cu delegații CADA, în ianuarie 1990, este – mai ales pentru Timișoara – extrem de interesantă. Comisia respectivă a avut, în climatul de atunci, posibilități extraordinare de documentare și acces la surse primare, neprelucrate și, din câte cunoaștem, specialiștii implicați în pregătirea Raportului au fost competenți și avizați. Parte din documentația alcătuită de această Comisie poate fi cercetată la *Memorialul Revoluției din Timișoara*. O copie a acestor documente (nu în totalitatea lor) se păstrează și la Fondul documentar al *Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989*[3].

Există, de asemenea, o colecție interesantă de interviuri luate mai târziu diferiților responsabili din decembrie 1989 de către A.M. Stoenescu, aflată la dispoziția cercetătorilor la *Institutul de Istorie Nicolae Iorga* al Academiei Române, în care se regăsesc și alte documente primite de la diverși donatori

Foarte multe documente – îndeosebi relatări ale participanților la evenimente, inclusiv la întâmplările din locurile de detenție – sunt păstrate la Asociația „ALTAR" din

[2] La începutul anului 2010, s-a procedat la un transfer de arhivă de la Parchetele Militare către Asociația „21 decembrie 1989", cu scopul declarat ca respectiva asociație să descopere vinovații pentru fapte reprobabile comise în decembrie 1989.

[3] Inclusiv o scrisoare, dactilografiată, a lui Ion Iliescu, pe care acesta a încercat s-o trimită– în martie 1989 – la postul de radio *Europa Liberă*.

Timişoara. Valoarea relatărilor din primii ani postrevoluționari din fondul documentar al acestei asociații este cu atât mai importantă cu cât „declarațiile" respective s-au făcut din proprie inițiativă, dezinteresat, cu mult înainte ca suspiciunea să afecteze caracterul Revoluției. Unele mărturii au fost valorificate în producții încurajate sau susținute de Asociație, sau au apărut în publicațiile periodice ale *IRRD* („Clio 1989" sau „Caietele Revoluției") şi ale *Memorialului Revoluției 16-22 decembrie 1989*, de la Timişoara (Memorial '89).

O categorie aparte de izvoare documentare este reprezentată de documentele păstrate în dosarele întocmite de Securitate (fosta poliție politică a regimului comunist din România). Aceste documente, la momentul constituirii lor, erau ținute în regim închis. Secretul asupra conținutului lor a fost asigurat şi după răsturnarea regimului comunist, în 1989, de nou creatul SRI (Serviciul Român de Informații). Abil exploatată de o anumită parte a presei, s-a consolidat opinia că în aceste dosare secrete sunt informații de maximă importanță şi – fiind întocmite de specialişti în culegerea, selectarea şi analiza informațiilor –, aceste documente nu pot fi decât extrem de veridice[4]. SRI a pus, în anii '90, la dispoziția unui număr restrâns de cercetători anumite categorii de documente, grupate într-un aşa numit Fond Documentar. Informațiile extrase din aceste documente au constituit baza unor volume de documente şi a unor studii, având impact în mediile de specialitate. Odată cu deschiderea făcută de Legea nr. 187/1999[5], au apărut numeroase semne de întrebare legate de informațiile consemnate în dosarele Securității, provenind de la victimele acesteia, care şi-au citit cu uluire varianta „oficială"[6] a propriei vieți, a propriilor acțiuni.

---

[4] Cercetătorul acestei categorii de documente nu trebuie să uite nici un moment aforismul Lordului Acton, potrivit căruia „adevărul oficial nu este adevărul adevărat!" (n.a.).

[5] Conform acestei legi, arhiva fostei Securități, aceea care nu conține informații care să afecteze siguranța națională, a devenit accesibilă unor largi categorii de persoane interesate de istoria celei de-a doua jumătăți a secolului al XX-lea, precum și persoanelor care au fost urmărite de Securitate (n.a.).

[6] Un prim factor care afectează calitatea documentului întocmit este nivelul de competență al autorului. Un prim nivel de deformare a faptelor se datorează modului în care erau redactate și receptate notele informative. Documentele

În anul 1999 s-a constituit, în baza Legii 187/1999 Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), al cărui rol principal era acela de a pune la dispoziția societății dosarele, documentele şi toate materialele întocmite de Securitate până la data de 22 decembrie 1989[7] . Prin OUG nr. 16/2006, instituția are misiunea de a releva activitatea Securității „ca poliție politică". Rezultatele ştiințifice sunt valorificate prin propriile periodice ("Arhivele Securității" şi "Caietele CNSAS"). După reducerea competențelor CNSAS, în urma unei Decizii a Curții Constituționale, din 31 ianuarie 2008, activitatea instituției s-a orientat tot mai mult spre zona de cercetare şi dezvoltare a unor programe educaționale şi expoziționale.

În prezent numeroase decizii majore nu mai sunt consemnate în scris, împiedicând astfel cercetătorul arhivelor să acceadă la resorturile intime ale anumitor evenimente.

Căderea regimului Nicolae Ceauşescu nu a adus cu sine apariția bruscă a unei noi generații de istorici. Foştii istorici ai PCR şi istoricii care au avut de suferit de pe urma regimului comunist s-au regăsit în condamnarea unui trecut pe care l-au trăit, însă în mod diferit. În 24 decembrie 1989 a fost redactată *Declarația Comitetului Istoricilor Români Liberi*[8] prin care, în ton cu idealurile revoluționare, era condamnat trecutul comunist, cerându-se deschiderea imediată a arhivelor. După 1989, pretinzând a reprezenta spiritul unei societăți eliberate de comunism, a apăra interesele victimelor regimului

---

Securității sunt rodul prelucrării informațiilor culese prin rețeaua informativă. Notele informative furnizate de informatori au reprezentat materia primă pentru rapoartele, notele de analiză, sintezele elaborate de ofițerii de securitate. Acestea trebuiau coroborate cu informații obținute prin tehnica operativă, prin interceptarea scrisorilor, prin filaj ş.a.m.d. Acest lucru nu se întâmpla însă întotdeauna, profesionalismul cadrelor lăsând adesea de dorit. Un alt factor– existența intențiilor ilicite, menite să ascundă anumite fapte. Mai grave sunt, însă, situațiile în care falsurile, greşelile, erorile în întocmirea documentelor sunt oficializate instituțional, respectiv rapoartele falsificate sunt redactate de ofițeri de securitate pentru a acoperi unele crime săvârşite în numele „luptei de clasă" (n.a.).

[7] Cf. *www.cnsas.ro* (accesat pe 16 ianuarie 2014).

[8] Declarația Comitetului Istoricilor Români Liberi, în „Revista de Istorie", nr. 12, decembrie 1989.

totalitar, instituțiile statului au fost uzurpate de membrii clicii „comuniste"; arhivele au fost încuiate pentru ca strângerea probelor să fie îngreunată.

Analiza critică a surselor istorice şi o diversificare a acestora, coroborată permanent cu apelul la sursele memorialistice la istoria orală şi la orice altă sursă în măsură să confirme sau să infirme datele obținute din investigațiile în documentele Securității, ar ajuta la o inventariere a resorturilor şi a mobilului care au stat la baza distorsionării adevărului şi a dus la consemnarea, voit sau nu, deformată a unor acțiuni, evenimente, trăsături de caracter etc[9].

Este obligatoriu pentru generațiile viitoare să cunoască adevărata istorie a Revoluției Române[10]. A Generației acesteia. A sacrificiului. A onoarei. Respectul a fost câştigat atunci fără să fie nevoie de o lege a Recunoştinței!

La inițiativa preşedintelui României, Ion Iliescu, a fost creat un centru de cercetare asupra anului 1989. Astfel a luat ființă, în baza Legii nr. 556 din 7 decembrie 2004[11], *Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989* (IRRD). Institutul se află din punct de vedere administrativ în subordinea Senatului României, iar Consiliul Ştiințific este desemnat prin consultarea Academiei Române şi a Ministerului Educației şi Cercetării. IRRD s-a impus drept principalul centru istoriografic din România în studierea fenomenului Revoluției, implicit al căderii comunismului. Între publicațiile IRRD amintim „*Clio* 1989" şi

[9] Aşa cum observa Jacques Le Goff, „intervenția istoricului care alege documentul, extrăgându-l din mormanul de date ale trecutului, preferându-l altora, atribuindu-i o valoare de mărturie care depinde cel puțin în parte de propria lui poziție în societatea epocii sale şi de organizarea lui mentală, se include într-o condiție inițială care este şi mai puțin «neutră» decât intervenția sa. Documentul nu este inofensiv. […] Cade în sarcina istoricului să nu facă pe naivul" –, Jacques Le Goff *Documento/Monumento*, în „Storia e memoria", Torino, Einaudi, 1986, p. 454 apud Vittorio Vidotto, *Ghid pentru studiul istoriei contemporane*, traducere de Radu Gâdei, Bucureşti, Editura BIC ALL, 2007, p. 92.

[10] „Istoria nu este o ştiință şi nu are prea mult de aşteptat de la ştiințe; ea nu explică şi nu are metodă; mai mult încă, Istoria, despre care se vorbeşte mult de două secole încoace, nu există" – Paul Veyne, *Cum se scrie istoria*, Bucureşti, Editura Meridiane, 1999, p. 6.

[11] Art. 2, Legea nr. 556/2004, publicată în „Monitorul Oficial al României", partea I, nr. 1194/ 14.12.2004, p. 2.

„Caietele Revoluției", monografii dedicate Revoluției, precum și numerose studii, culegeri de documente sau memorialistică.

La Timișoara a fost înființată, la 26 aprilie 1990, „Asociația Memorialul Revoluției 16-22 Decembrie 1989" cu scopul statutar de a cinsti memoria victimelor represiunii din timpul Revoluției Române din Decembrie 1989. Din 1990 până în 1999 Asociația a realizat un complex memorial în Cimitirul Eroilor din Timișoara și 12 monumente, ridicate în zonele represiunii din Decembrie 1989. Începând cu anul 1996, în cadrul Memorialului funcționează Centrul Național de Documentare, Cercetare și Informare Publică privind Revoluția din Decembrie 1989. Acesta editează „Buletinul științific si de informare Memorial 1989", cu apariție semestrială, în care sunt publicate studii, interviuri, mărturii, recenzii și articole ce cuprind opinii și instantanee din viața științifică, tematica fiind vastă: lupta anticomunistă, disidență, schimbările socio-politice din țările participante la Tratatul de la Varșovia, Revoluția Română din Decembrie 1989 și viața socială și politică post-decembriste. Au mai fost editate 9 volume privitoare la „Procesul de la Timișoara" și două ale „Procesului lui Nicu Ceaușescu".

Instituțiile respective dețin un impresionant tezaur de documente, fotografii și obiecte tridimensionale, colecții de publicații și presă din Timișoara, din alte localități din țară și din afara României, în care s-au făcut consemnări legate de evenimentele din 16-22 decembrie 1989, extrem de utile cercetării istorice (fiecare dintre aceste instituții deține câte un fond documentar)[12].

[12] În cel de la Timișoara, de exemplu, se păstrează un Raport, semnat de Radu Bălan (prim-secretarul de la județul Timiș), privind evenimentele din municipiul Timișoara din perioada 15-18 decembrie 1989.

Eroi, propagandă, manipulare sau rescrierea istoriei?

Principalele instrumente prin care regimul Ceaușescu a condus România peste două decenii, au fost poliția secretă, partidul și propaganda. Ziua de 22 decembrie 1989 rămâne în mințile românilor ca cea în care conducătorii dictatori au fost înlăturați de la putere, instaurând Libertatea – o valoare uitată de cetățenii acelor timpuri.

ANUL I NR. 121
DUMINICĂ, 20 MAI
1990
4 PAGINI – 1 LEU

Adevărul

COTIDIAN INDEPENDENT

Minciuna continuă

Avem nevoie de liniște, oameni buni!

"Cine controleaza prezentul, controleaza trecutul. Cine controleaza trecutul, controleaza viitorul"

Cotidianul „Adevărul", nr. 121, ediția de duminică 20 mai 1990

București. 22 decembrie 1989 pe la ora 12.00. Mulțimea care se află în zona CC al PCR asistă la decolarea unui elicopter de pe acoperișul acestei clădiri. Cuplul Ceaușescu părăsea în grabă clădirea, pierzând în același timp și puterea. În Studioul 4 al *TVR*, la ora 12.51, Ion Caramitru și Mircea Dinescu au anunțat victoria Revoluției anticeaușiste. După câteva zeci de minute, toate ziarele locale și centrale foste comuniste au devenit democrate. Presa „strigă" pe toate paginile bucuria libertății, valorile comuniste sunt considerate a fi „odioase", iar tovarășul Ceaușescu devine dictator. Cea mai rapidă transformare a avut-o ziarul de după-amiază „Informația Bucureștiului", care și-a schimbat numele în „Libertatea". Radicalismul schimbărilor din data de 22 decembrie 1989 este evidențiat, într-un mod hilar și neobișnuit, de cotidianul „Scînteia"[13], organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Cea mai importantă voce a propagandei comuniste este prima care își schimbă discursul la căderea regimului. „Scînteia" apăruse dimineața cu elogiul lui Ceaușescu; în după-amiaza zilei a devenit „Scînteia Poporului"[14]. După fuga soților Ceaușescu, apare un al doilea număr, cu o nouă denumire, care anunța triumfal căderea dictaturii. În Studioul 5 al *Televiziunii Române,* Ion Caramitru, alături de alți revoluționari, prezintă noua „înfățișare" a cotidianului „Scînteia", promotoare a libertății

[13] Cotidianul „Scânteia", după ortografia vremii, devenit „Scînteia" în urma reformei ortografice din 1953, a fost organul de presă al Partidului Comunist Român, în perioada 15.08.1931-22.12.1989. În ziua de 22.12.1989, ziariștii și tipografii *Scînteii* au hotarât ca ziarul să se numească „Scînteia Poporului", comitetul redacțional rămânând inițial același. Pe 22 și 23 decembrie 1989 a apărut un număr special, cu titlul „Scînteia Poporului", tipărit pe o singură față a paginii. Cu titlul „Scînteia Poporului" au apărut două numere. În ajunul Crăciunului, ziariștii de la „Scînteia" tipăresc primul număr cu la titlul „Adevărul" (cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line).

[14] Cotidianul iese pe piață cu două ediții în aceeași zi. Prima ediție – susținătoare a regimului comunist – „Înaltă răspundere pentru liniștea și ordinea țării, deplină unitate a întregului popor în jurul partidului, atitudine hotărîtă pentru apărarea suveranității și independenței naționale, pentru desfășurarea neabătută a construcției socialiste în patria noastră!". A doua ediție –promotoare a libertății și a victoriei românilor asupra „odiosului dictator" Nicolae Ceaușescu (cf. *Realitatea.Net* ediția on-line din 18.12.2011).

și a victoriei românilor asupra lui Nicolae Ceaușescu[15]. Această ediție specială a ziarului, care în urmă cu câteva ore aparținea partidului comunist, deschide cu sloganul „*Glorie patriei libere, poporului ei erou!*", chiar pe prima pagină. „Cel mai iubit fiu al poporului" devine brusc, în același ziar, „odiosul dictator". Vajnicii ziariști care îl elogiaseră până în urmă cu câteva ore pe „preaiubitul conducător" deveniseră „anticomuniști"!

22 decembrie 1989: la TVR este anunțată schimbarea denumirii oficiosului PCR în „Scînteia Poporului"

22 decembrie 1989: Ion Caramitru anunță apariția noului ziar „Scînteia Poporului" la TVR, lângă el, reprezentanții Miliției

[15] Cf. *TVR+*, ediția on-line, 21.03.2015.

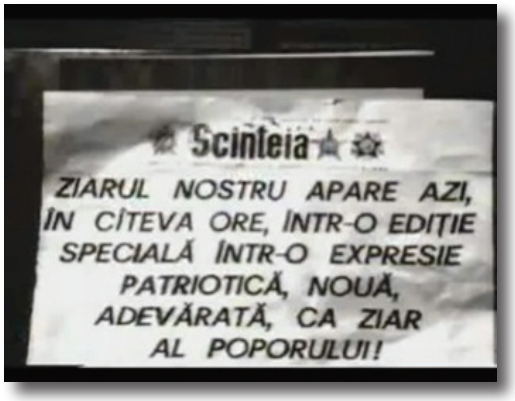

22 decembrie 1989: Prezentarea noului ziar „Scînteia Poporului" la TVR

Un alt moment istoric surprins în decembrie de către cei de la „Scînteia", cu 42 de ani înainte la TVR

Scînteia

ORGAN AL COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Anul LIX Nr. 14 726 | Vineri 22 decembrie 1989 | 6 PAGINI — 50 BANI

Marea adunare a oamenilor muncii din Capitală a dat expresie hotăririi de a acționa pentru

APĂRAREA CUCERIRILOR SOCIALISTE, A INDEPENDENȚEI ȘI INTEGRITĂȚII TERITORIALE A ROMÂNIEI

CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

SUB PREȘEDINȚIA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

Ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R.

Înaltă răspundere pentru liniștea și ordinea țării, deplină unitate a întregului popor în jurul partidului, atitudine hotărîtă pentru apărarea suveranității și independenței naționale, pentru desfășurarea neabătută a construcției socialiste în patria noastră

„Scînteia", oficiosul PCR în dimineața zilei de 22 decembrie 1989 prezenta informații despre „adunările oamenilor muncii" care înfierau acțiunile revoluționare de la Timișoara

GLORIE PATRIEI LIBERE, POPORULUI EROU!

SCÎNTEIA POPORULUI

COTIDIAN POLITIC ȘI SOCIAL

Anul I No. 1 | Sîmbătă 23 Decembrie 1989 | 4 PAGINI — 10 BANI

COMUNICATUL CĂTRE ȚARĂ AL CONSILIULUI FRONTULUI SALVĂRII NAȚIONALE

TRĂIASCĂ LIBERTATEA, TRĂIASCĂ RĂSPUNDEREA!

Recunoștință fierbinte armatei române

VICTORIA ADEVĂRULUI

MINIA SI-A FACUT DATORIA, DREPTATEA A FOST CUCERITA CU SINGE. ACUM ESTE RÎNDUL RAȚIUNII, CALMULUI, INTELEPCIUNII !

ASEARĂ, ÎN PIAȚA PALATULUI

Glasul conștiinței, al rațiunii

REVOLUȚIA POPULARĂ A ÎNVINS! ACUM E NEVOIE DE RAȚIUNE, CALM ȘI VIGILENȚĂ ÎN APĂRAREA LIBERTĂȚII ȘI VALORILOR NAȚIONALE!

Noua față a „Scînteii”: „Scînteia Poporului”

Anticomunismul nu a avut prea mulți aderenți în România până în 1989. Când regimul democratic a fost reinstaurat în România, oportunitatea anticomunismului s-a înfățișat în toată splendoarea sa pentru numeroşi concetățeni. Anticomunismul, de conjunctură însă, s-a convertit rapid în slujbe, case, privilegii, pentru anticomuniştii de dată recentă. Rezultatul este un discurs istoric, care oferă explicații unice asupra evenimentelor, promovat cu agresivitate de mass-media.

„Fabricile de vedete" ale mass-media prezintă drept „istorici" o adevărată inflație de personaje care, sub pretextul studiilor şi abordărilor interdisciplinare, se pronunță – cu egală competență şi siguranță de sine – în probleme legate de istorie, economie, sociologie, teologie, politologie sau filosofie, pentru a furniza argumente„condamnării" post-factum, fără complexitatea unei analize istorice, a evenimentelor legate de istoria recentă, în rândul cărora Revoluția Română din 1989 ocupă un loc privilegiat[16].

Azi, mai mult ca oricând, tendința generală este aceea de a masca adevărul, de a-l disimula sau exagera. Analizând textele publicate de aceştia se constată suficient de multe erori, informații parțiale sau ipoteze infirmate de cercetări ulterioare, fără a mai vorbi de erori de redactare.

Propaganda reprezintă o răspândire sistematică a unei doctrine, ideologii, idei, informații, zvonuri cu scopul de a dăuna altor grupuri specifice, mişcări, credințe, instituții sau guverne.

Propaganda „dezinformează" şi „manipulează", printr-un sistem de comunicare, printr-o serie de evenimente organizate pe o perioadă lungă de timp, cu scopul de a face ca auditoriul să adopte un nou fel de a gândi. Astfel de exemple sunt propaganda comunistă şi propaganda nazistă.

Pentru ca propaganda să aibă eficiență, ea trebuie să fie:

– continuă;

[16] Istoricul Lucian Boia, atât de înclinat să privilegieze rolul imaginației în munca istoricului, admite că „oricât ar fi de tentat de cântul de sirenă al ideologiilor sau de propriile sale convingeri, cercetătorul onest al trecutului nu plăsmuieşte fapte; […] materia lor o caută însă, o caută cu îndârjire, în mărturiile efective lăsate de lungul şir al generațiilor" – Lucian Boia, *Jocul cu trecutul – istoria între adevăr şi ficțiune*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1998, p.118.

– simfonică (transmisă pe toate canalele de comunicare aflate la dispoziția propagandistului);

– pe termen lung;

– partizană (prezintă doar un singur punct de vedere);

– afirmativă, dar nu și documentată (propagandistul afirmă răspicat ceva, dar nu indică vreodată sursa din care știe acel ceva)[17].

Fundamentele ideologiei naziste și principalele metode propagandistice de impunere a ei au fost gândite de Adolf Hitler[18] și prezentate în cartea sa, *Mein Kampf*[19]. Însă, Hitler nu se putea ocupa, personal, cu dirijarea propagandei. El urma să fie cel adulat, conducătorul suprem. Hitler avea nevoie de un om de încredere. L-a găsit în persoana lui Paul Joseph Goebbels[20]. Abilitatea sa de a manipula auditoriul i-a atras

[17] Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[18] Adolf Hitler (20 aprilie 1889 - 30 aprilie 1945). Om politic, lider al Partidului Muncitoresc German Național-Socialist (NSDAP), cancelar al Germaniei din 1933, iar din 1934 conducător absolut (Führer) al Germaniei. A dus o politică de pregătire și de declanșare a celui de al Doilea Război Mondial, precum și de punere în aplicare a unui plan naționalist și rasist de exterminare în masă a evreilor și altor „indezirabili" din Europa. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[19] Adolf Hitler era un geniu al propagandei. El începuse să practice această „artă" încă din 1919, când a fost angajat ca ofițer responsabil cu educația politică, în cadrul Regimentului I de pușcași din Bavaria. Întreaga lui activitate din acea perioadă s-a bazat pe analiza mijloacelor utilizate de propagandiștii englezi în timpul Primului Război Mondial. Aceștia folosiseră un întreg arsenal de articole de presă, caricaturi grotești, emisiuni radiofonice, imagini trucate pentru a-i prezenta pe soldații germani ca pe niște barbari (huni, cum erau denumiți pentru a se induce instinctiv asocierea cu imaginea triburilor de migratori). În plus, nemții erau acuzați permanent de atrocități, prezentate cu o asemenea abilitate, încât până și soldații germani ajunseseră să creadă că, într-adevăr, acestea fuseseră comise de unii camarazi de arme de-ai lor. Adolf Hitler a sesizat efectul devastator pe care l-a avut propaganda engleză chiar asupra moralului soldaților și civililor germani. Pe baza acestor observații a scris cartea sa *Mein Kampf*, în care a preluat, printre altele, și una dintre ideile fundamentale ale inamicului: Spune o minciună și ea va prinde, la care a adăugat că propaganda trebuie să se adreseze maselor și că ea trebuie să se concentreze doar asupra câtorva puncte care să fie repetate la nesfârșit. Cf. Bogdan Ficeag, *Tehnici de manipulare*, versiunea on-line, p. 60.

[20] Bogdan Ficeag, *op. cit.*, p. 52. Ca urmare a unei boli din copilărie avea un picior mai scurt cu 7 cm. Din cauza handicapului a fost respins de la

atenţia lui Adolf Hitler. Sub îndrumarea lui Hitler, Joseph Goebbels a învăţat că propaganda nu are nimic comun cu adevărul. Goebbels a folosit toate mijloacele pentru a-i crea lui Hitler o aură mistică, de unic salvator al Germaniei de evrei şi comunişti. Viitorul ministru al Propagandei, este cel care a descoperit importanţa cinematografiei ca instrument de manipulare a maselor. Se pare că tot el este cel care a inventat celebră lozincă *Ein Volk, ein Reich, ein Führer (Un popor, o ţară, un conducător)*. Mai târziu, mesajul va fi preluat în diverse forme şi de alţi lideri ai unor sisteme totalitare. În România comunistă, condusă de N. Ceauşescu, au fost utilizate lozinci similare prin intermediul odelor politice, *Poporul–Ceauşescu – România* sau *Partidul–Ceauşescu–România*. De asemenea, Joseph Goebbels a provocat nenumărate confruntări între oamenii săi – respectiv *Batalioanele de asalt*[21] şi adversarii lor politici, comuniştii – pentru a cuceri supremaţia politică. Unul dintre soldaţii din aceste trupe paramilitare, Horst Wessel[22],

serviciul militar, în timpul Primului Război Mondial. Ceva mai târziu, când a plecat la Universitatea din Heidelberg, a inventat o poveste, potrivit căreia şchiopăta din cauza unei răni suferite pe câmpul de luptă.

[21] În germană *Sturmabteilung*, acronim *SA*, cunoscute şi sub denumirea de Cămăşile brune. Organizaţie paramilitară nazistă fondată de Adolf Hitler la München, în 1921. A jucat un rol-cheie în ascensiunea la putere a lui Adolf Hitler. Purtând uniforme de culoare maro, după exemplul Cămăşilor Negre (purtate de fasciştii italieni), trupele SA asigurau ordinea la reuniunile Partidului Naţional-Socialist şi organizau atacuri asupra adversarilor politici. În 1931, Ernst Röhm a preluat conducerea trupelor SA. Până în 1932, acestea au devenit o forţă, numărând peste 400.000 de membri. Röhm a intenţionat să le comaseze sub comanda sa, ca armate regulate. Îngrijorat de puterea crescândă a organizaţiei, Adolf Hitler, în 1934, a ordonat „purificarea prin sânge" a organizaţiei. A urmat o serie de asasinate cunoscută sub numele de *Noaptea cuţitelor lu*ngi, când Ernst Röhm şi principalii lideri SA au fost executaţi. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[22] Horst Ludwig Wessel (9 octombrie 1907 - 23 februarie 1930). În SA avea gradul de SA-Sturmführer, fiind responsabil cu agitaţia şi demonstraţiile din zona Brandenburg. În seara de 14 ianuarie 1930 Wessel a fost împuşcat de activistul comunist Albrecht (Ali) Höhler. A murit de septicemie, nouă zile mai târziu, în spitalul Friedrichshain. Din iniţiativa lui Goebbels asasinarea lui Wessel a căpătat amploare naţională, ca un mare show propagandistic, iar funeraliile au fost organizate în stil grandios, însoţite de mari manifestaţii ale SA. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

s-a certat pentru o prostituată cu un individ şi a fost ucis de acesta. Aflând că ucigaşul făcea parte din Partidul Comunist, Goebbels a creat imediat un mit, în care Wessel era prezentat ca victima inocentă a adversarilor politici ai naziştilor. A preluat şi un cântec scris de Wessel şi l-a transformat în imnul mişcării naziste[23]. O altă înscenare abilă – incendierea Reichstag-ului, pe care Adolf Hitler a pus-o în seama comuniştilor – a oferit motivul pentru interzicerea presei de stânga (comuniste şi social-democrate).

Regimurile comuniste au aplicat, în linii generale, aceleaşi metode de manipulare precum cele utilizate de naziştii ai căror duşmani de moarte erau. Fascismul şi comunismul sunt ideologii totalitare ce presupun strategii asemănătoare de preluare a puterii şi, apoi, de menţinere a acesteia. Manifestările grandioase, ce marcau discursurile lui A. Hitler sau B. Mussolini, fac parte din aceeaşi categorie cu spectacolele ce acompaniau cuvântările lui I.V. Stalin, Mao Tzedong, Kim Ir Sen sau ale lui Nicolae Ceauşescu. Doar recuzita era diferită. Alte elemente comune sunt dezastrul şi nenumăratele victime umane pe care le lasă în urmă prăbuşirea regimurilor totalitare.

Fenomenul dezumanizării este o consecinţă. Naziştii ucideau evrei, nu oameni, comuniştii ucideau duşmani ai poporului, nu oameni.

În timp ce propaganda are ca principal ţel obţinerea de sprijin emoţional, dezinformarea are scopul de a manipula

[23] Horst-Wessel-Lied (traducere din germană: *Cântecul lui Horst Wessel*), numit şi Die Fahne hoch! (*Sus drapelul*!), a fost imnul oficial al partidului nazist NSDAP din 1930 până în 1945, an în care NSDAP a încetat să mai existe. Din 1945, ca urmare directă a sentinţelor pronunţate în procesele de la Nürnberg, interpretarea publică a acestui imn – atât melodia cât şi textul – au fost interzise în Germania şi Austria prin lege (în Germania, în baza art. 86 a din Codul Penal (Strafgesetzbuch, abreviat StGB) şi în Austria, în baza art. 3 din legea Verbotsgesetz (abreviat VerbotsG), din 1947, privind denazificarea Austriei). Poemul Die Fahne hoch! (*Sus drapelul*!) a apărut pentru prima oară în august 1929 în „Der Angriff" (în germană „*Atacul*"), organul de presă al organizaţiei paramilitare naziste Sturmabteilung (SA). Poemul a devenit imnul oficial al partidului nazist german NSDAP. Versurile lui Wessel, plagiate, având la bază poemul compus de poetul comunist Willi Bredel, au fost puse pe melodia cântecului popular „Der Abenteurer", preluat din opera „*Joseph*" de Étienne Nicolas Méhul. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

audiența la nivel rațional, fie prin discreditarea unor informații ce se contrazic, fie prin sprijinirea unor concluzii false.

Există numeroase moduri de a trata o informație, în așa fel încât ea să devină aptă pentru o acțiune de dezinformare:

– negarea faptelor;
– inversarea faptelor;
– amestecul dintre adevăr și minciună;
– modificarea motivului;
– estomparea;
– generalizarea;
– utilizarea părților inegale.

Viva la Revolución! Efigia lui Che Guevara[24] apare pretutindeni: pe stradă sau în vitrine. Pe tricouri, bluze, șepci, insigne, steaguri, postere, brichete, brelocuri, mașini. În rockoteci, discoteci și cluburi, Guevara se simte ca la el acasă. Imaginea omului cunoscut sub numele de Che Guevara este echivalentă cu dreptatea. Este chipul revoluționarului care a luptat pentru distrugerea capitalismului. Prin moartea sa (executat de forțele boliviene în 1967), el a devenit eroul-martir al grupărilor de stânga din întreaga lume și imaginea lui a devenit un *icon* al radicalismului de stânga și al anti-imperialismului[25]. Fotografiile lui Che asasinat devin simbolul nedreptății și al opresiunii. Așezat pe o masă de lemn, cu ochii larg deschiși, extrem de slab și de senin, Che impresionează generații întregi. Imaginea ultimă este o clasică *imitatio Christi*. Ironic, o întreagă industrie s-a creat în jurul acestei persoane charismatice. Imaginea lui Che aduce profituri imense. Viața și moartea lui au devenit subiecte pentru producătorii de la Hollywood.

---

[24] Ernesto Rafael Guevara de la Serna (14 iunie 1928 – 9 octombrie 1967) a fost un revoluționar de stânga, lider al regimului comunist cubanez și insurgent sud-american. Pentru meritele sale, liderul cubanez Fidel Castro îi dă lui Guevara gradul de el Comandante, cel mai înalt din cadrul gherilei, și îi conferă, la 29 de ani, Steaua José Martí, pe care Guevara o va pune pe bereta sa neagră. Această imagine a revoluționarului cu beretă și stea va deveni celebră în lumea întreagă, datorită fotografului cubanez Alberto Korda, autorul acesteia. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[25] Andreea Lupșor în revista *Historia*, ediția on-line, 08.07.2014.

„Istoria" se vinde bine

Ignoranța naște monștrii

Este mai puțin cunoscut faptul că a avut și o poreclă, deloc onorantă – „Măcelarul din La Cabaña"[26]. Este porecla pe care Che Guevara a primit-o în urma atrocităților comise de el. Guevara a condamnat la moarte sute de oameni și chiar i-a executat cu propriile mâini. Nu trebuie uitat că odată desăvârșită revoluția s-a dovedit incapabil de a construi[27], distrugând prin reformele sale viața a generații întregi de cubanezi. Numai o țară care nu a cunoscut stăpânirea „iadului roșu" poate privi cu simpatie sau cu indulgență ideologia răspândită de Guevara.

---

[26] *Fortaleza de San Carlos de la Cabaña*. Fortăreață militară construită de spanioli în secolul XVIII. Mai târziu a funcționat ca pușcărie. Che Guevara devine în 1959 comandatul închisorii Cabaña. Timp de șase luni, între 2 ianuarie și 12 iunie 1959, au fost executați acolo cel puțin 156 de deținuți. Unele documente susțin cifra de 2000 de execuții. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[27] La 26 noiembrie 1959, Che Guevara e numit director al Băncii Centrale a Cubei, iar mai târziu devine ministrul industriilor. A fost activ în reorientarea economiei cubaneze pe modelul centralizat sovietic. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

Execuţii efectuate în închisoarea La Cabaña

Clişeul „*Totul este corect în dragoste şi în război*”, găseşte justificări pentru minciuni[28], în ordine pentru a câştiga putere. Odată spusă o minciună, pot apărea două consecinţe: poate fi descoperită sau poate rămâne nedescoperită. Dacă minciuna moare, adevărul doare. Jurământul fals este un tip de minciună

[28] Minciuna este o afirmaţie care este contrazisă de experienţă, observaţie sau bun simţ. Ea este oferită de mincinos în mod premeditat sau spontan prin contorsionarea totală, sau parţială, a faptelor şi a adevărului, sau prin argumentarea selectivă, dar aparent semnificativă, a faptelor. Minciuna este considerată o acţiune intenţională de declarare a unei stări modale neconfirmabile sau imediat (ori uşor) confirmabilă, pentru a produce confuzie, a oferi false speranţe, a determina o anume acţiune sau a crea o anume stare intelectivă, socială ori afectivă care serveşte într-un fel sau altul mincinosului. Deşi minciunile premeditate sunt cele care sunt considerate a fi mult mai devastatoare şi de neiertat, se pot, totuşi, identifica şi minciuni spontane, nepremeditate, posibil determinate de lipsa de informare, de înţelegere corectă şi/sau de interpretarea greşită a informaţiilor existente sau accesibile la un moment dat. Privit dintr-o anumită perspectivă, se poate afirma că minciuna caracterizează personalitatea, iar adevărul realitatea, în sensul că personalitatea poate produce afirmaţii confirmabile sau infirmabile cu privire la realitate, dar reflectarea realităţii în individ, care este un adevăr. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

sau un tip de declarație falsă dată sub jurământ în timpul unui proces juridic, la tribunal, sau în orice tip de jurământ scris. Jurământul fals este o crimă, pentru că martorul a jurat să spună adevărul. Depoziția martorului trebuie să fie adevărată pentru a fi credibilă și luată în seamă de instanță.

Filip Teodorescu[29] a fost unul dintre principalii acuzați în Procesul de la Timișoara, pentru reprimarea manifestanților de la Timișoara, unde s-a și făcut remarcat pentru luările sale de cuvânt. În 1990 inculpatul Filip Teodorescu declara în fața magistraților[30], din calitate de fost șef al contraspionajului, că nu a putut evidenția nici un amestec străin în evenimentele din decembrie 1989, soldate cu morți și răniți. În cartea sa apărută după doi ani, *Un risc asumat. Timișoara, decembrie 1989*, (București, Editura Viitorul Românesc, 1992), Filip Teodorescu apără serviciile de spionaj și contraspionaj. Se delimitează de Securitate ca poliție politică, dar speculațiile sale se potrivesc cu cele ale poliției politice în privința evenimentelor de la Timișoara; consideră că evenimentele din decembrie 1989 au fost pregătite din timp în străinătate, printr-un complot, un consens între Occident și URSS de a-1 debarca de la putere pe Ceaușescu. Aceasta s-a realizat cu ajutorul miilor de „refugiați" români returnați legal sau ilegal României, după ce fuseseră pregătiți și instruiți în lagăre speciale din Ungaria și constituiți în forțe de șoc. Lor li s-au adăugat instigatori, special pregătiți și dotați, inclusiv cu arme de foc, dar și aparținători ai serviciilor de informații interesate (20.000 de „turiști" sovietici)[31].

---

[29] Filip Teodorescu (24 iunie 1939). Fost colonel de securitate. A îndeplinit funcția de locțiitor al șefului Direcției contraspionaj din Departamentul Securității Statului. După schimbarea regimului din 1989 a fost inculpat pentru participare la reprimarea Revoluției din 1989 de la Timișoara, fiind până la urmă achitat pentru „neîndeplinirea tuturor elementelor constitutive ale infracțiunii". A scris cartea *Un risc asumat. Timișoara, decembrie 1989,* București, Editura Viitorul Românesc, 1992, o lucrare în care lucrătorul în informații povestește evenimentele din 1989 la care a fost martor, cât și perioada de detenție la care a fost supus. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[30] Depoziția din 7 martie 1990.

[31] Ion Măldărescu, *Recurs la Istorie cu Filip Teodorescu*, în revista „Vitralii –lumini și umbre", an III, nr. 12, septembrie-noiembrie 2012, pp. 8-13.

Comunismul a ridicat manipularea[32] pe culmi nebănuite, aceasta nefiind altceva decât „exacerbarea minciunii". Propaganda comunistă a avut în vedere mereu „măreţele realizări" şi deformarea gravă a realităţii.

În perioada comunistă, s-a pus mare accent pe trecutul din ilegalitate al liderilor PCR. „Cel mai iubit fiu al poporului", Nicolae Ceauşescu, nu excela la acest capitol. În consecinţă, perioada de ilegalitate a fost „îmbogăţită" cu diverse evenimente. În 1989, când se împlineau o sută de ani de la prima manifestaţie de 1 mai, a apărut pe „piaţă" o fotografie cu manifestaţia de la 1 mai 1939 în care apărea şi cuplul dictatorial Nicolae şi Elena Ceauşescu. Acţiunea din 1939, însă, fusese acţiunea PNŢ şi nu opera comuniştilor; ideea că fusese pusă la cale de PCR a apărut doar după ce respectivul partid a ajuns la guvernare. La 50 de ani de la eveniment a apărut versiunea că cel mai important rol l-a avut Nicolae Ceauşescu. Pentru ca afirmaţia să fie credibilă, Serviciul Atelier Fotografic şi Fototecă al Institutului de Studii Istorice şi Social Politice de pe lângă CC al PCR (cunoscut „în popor" ca Institutul de Istorie a Partidului) a executat un „fals istoric". Într-o poză autentică cu manifestanţi din ziua de 1 mai 1939, a fost inserată o fotografie a lui Nicolae Ceauşescu, luată de pe o legitimaţie a acestuia. Capul are o poziţie nefirească, uitându-se drept în faţă, în timp ce restul oamenilor se uită spre stânga. Pentru Elena Ceauşescu s-a folosit o imagine de când aceasta participase la concursul „Miss Munca" (s-a folosit doar capul). Imediat sub N. Ceauşescu a fost băgat şi chipul lui

[32] Manipularea este acţiunea de manevrare a unei persoane sau a maselor, ori a unui grup, cu scopul vădit de impunere a unor idei sau măsuri de către cineva, care devine astfel manipulator. Manipularea este asociată de foarte multe ori cu persuasiunea. Prin persuasiune se înţelege acea acţiune, sau putere de a convinge pe cineva (sau o masă de oameni) să creadă, să gândească sau să facă un anumit lucru. Persuasiunea este strâns legată de retorică. Asocierea dintre persuasiune şi manipulare are darul de a pune în evidenţă caracterul şi tehnicile manipulării. Cei care vor să manipuleze masele sau opinia publică au o mare trebuinţă tocmai de persuasiune pentru a-şi atinge scopurile şi interesele personale sau de grup. În acest sens, persuasiunea devine mijloc de realizare a manipulării. Radu Iacoboaie, *Persuasiunea şi manipularea*, în „Naţiunea", ziar on-line, 03.07.2013.

Constantin David[33] (ilegalist, executat de legionari în ianuarie 1941 în apropiere de localitatea Pantelimon)[34].

Poza reală a manifestației de 1 mai 1939
din București

Poza falsificată a manifestației de 1 mai 1939
din București

[33] Mihai Bozgan, *Istoria unui fals: Ceaușeștii la 1 mai 1939*, în „Istorie și Civilizație", ediție on-line din data de 13.03.2015.

[34] Cf. *https://luptaanticapitalista.wordpress.com/2011/01/03/constantin-david-1908-1941/*

Poza falsificată a manifestației de 1 mai 1939 din București,
poziția în care se afla imaginea lui Constantin David

Pe *Youtube* este postat un film care prezintă Catedrala Mitropolitană din Timișoara, în data de 16 decembrie, când trec TAB-uri prin fața ei și trag într-un grup de persoane. De fapt este ziua de 18 decembrie prezentată ca data de 16 decembrie – o altă greșeală grosolană, intenționat sau nu realizată. Scrisul de culoare roșie acoperă informațiile corecte despre filmări.

Cadru din filmul postat pe Youtube
în care eronat sunt prezentate evenimentele
de la Catedrala Mitropolitană din data de 18 decembrie 1989
drept evenimente din data de 16 decembrie 1989

Timișoara 18 decembrie 1989, nu 16 decembrie 1989
Dovada este carosabilul udat
de ploaia din noaptea de 17/18 decembrie 1989

În data de 17 decembrie 1989, în apropiere de podul „Decebal" din Timișoara, la prânz, sub roțile unui TAB a căzut strivită Popescu Irma – prima victimă, oficială, din timpul Revoluției Române. Câteva ore mai târziu, o coloană de demonstranți anticomuniști a fost întâmpinată cu foc de către cordonul de militari. S-au înregistrat morți și răniți. Asociația „Memorialul Revoluției" din Timișoara a evocat acest moment prin montarea unei plăci comemorative. Surpriza constă în consemnarea unui nume. Farcău Mariana, 29 ani, care conform plăcii comemorative, „s-a jertfit" aici în 17 decembrie1989. Pe listele de răniți din Timișoara apare Farcău Mariana, rănită pe data de 17 decembrie 1989 pe podul „Decebal". Farcău Mariana poate fi văzută în filmările realizate în unele spitale din Timișoara, imediat după căderea regimului Ceaușescu. În decembrie 1989, când era încă în spital, ea a fost intervievată de reporteri ai *TVT '89*, prima televiziune din Timișoara înființată după Revoluție. De asemenea, pe *Youtube*, în montajul *Pentru țara pe care o iubesc am pierdut piciorul!,* postat de Marius Mioc, apare filmețul „Mariana Farcău, rănită în revoluție, declarație în spital, decembrie", care este mai mult apel de pe patul de suferință. Farcău Mariana a făcut parte, alături de Marius Mioc, din Comisia pentru adevăr și dreptate, constituită la nivelul Asociației „17 decembrie" din Timișoara. În această calitate ea

a participat la diverse acțiuni la care a fost prezentă și presa. Și, totuși, cum... „a murit”? În 2013, pe pagina electronică a ziarului „Timpolis”, ediția din ziua de joi, 19 decembrie, apare articolul *Mariana Farcău, femeia întoarsă de noroc din drumul spre Crematoriul „Cenușa”*. Cu o poveste total diferită față de ceea ce a declarat în 6 octombrie 1995 în interviul acordat lui Marius Mioc și cuprins în volumul *Revoluția din Timișoara așa cum a fost*.

Placheta comemorativă. Podul „Decebal” Timișoara

Placa trebuia să fie un memento dureros pentru cei care s-au jertfit, o filă din istoria recentă a orașului nostru și a istoriei contemporane. Dar ea a devenit un obiect de controversă privind modul în care (încă) se respectă adevărul istoric privind evenimentele din 1989 din Timișoara.

Cuvântul *erou* are mai multe explicații în dicționar: *persoană care se distinge prin vitejie și prin curaj excepțional în războaie sau în alte împrejurări grele și periculoase, fiind gata să se jertfească pentru un scop înalt; persoană vestită prin forța, vitejia și biruințele sale în războaie, în lupte; personalitate distinsă*

prin faptele sale măreţe; persoană care se distinge prin vitejie, prin curaj; ostaş căzut pe câmpul de luptă. Personaj principal al unei întâmplări; persoană care, într-o anumită împrejurare, atrage atenţia asupra sa; om deosebit prin calităţile sale morale şi prin acţiunile sale, care se distinge în mod special într-un anumit domeniu[35].

Paris, 7 ianuarie 2015. În jurul orei locale 11.30, doi atacatori mascaţi şi înarmaţi au luat cu asalt birourile editoriale ale revistei „Charlie Hebdo". Procurorii parizieni au confirmat că 12 oameni au fost ucişi (10 jurnalişti şi doi poliţişti), iar 11 au fost răniţi în atacul asupra sediului săptămânalului satiric[36]. Atacul a fost condamnat pe scară largă de către francezi şi alte guverne. Vineri, 9 ianuarie, în jurul orei locale 17.00, după aproape 54 de ore de la atac, Saïd Kouachi şi Chérif Kouachi, de 34, respectiv 32 de ani, consideraţi suspecţi, au fost împuşcaţi mortal de forţele speciale franceze. În zilele următoare atacului au apărut mai multe clipuri video care ridică unele semne de întrebare privitoare la veridicitatea versiunii oficiale.

La Paris s-a întâmplat o mare tragedie. Dar umorul promovat de „Charlie Hebdo" nu e ca benzile desenate cu Asterix şi Obelix, care sunt amuzante, spirituale şi instructive. Umorul lor are la bază batjocorirea valorilor creştinismului, iudaismului şi islamismului. Victimele din 7 ianuarie 2015 pot fi considerate eroi?

În manualul de istorie a patriei apărea chipul lui Vasile Roaită, cel care a fost ucis de gloanţele burgheziei, la 16 februarie 1933. În manual se specifica eroismul tânărului, care fără teamă a tras sirena, anunţând începerea grevei de la atelierele „Griviţa"[37]. A fost împuşcat, dar el nu s-a desprins

[35] Cf. *DEX* on-line.

[36] „Charlie Hebdo" este o revistă săptămânală satirică franceză, care îşi asumă un ton provocator, şi care a creat frecvent polemici, cele mai recente în legătură cu Islamul. Cea mai controversată a fost cea privind caricaturile cu profetul Mahomed. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[37] Greva de la Atelierele CFR Griviţa a fost o grevă a muncitorilor feroviari care a avut loc la Atelierele Griviţa din Bucureşti, la 16 februarie 1933. Greva s-a datorat condiţiilor din ce în ce mai precare de lucru ale ceferiştilor, în contextul Marii Depresiuni la nivel mondial, care a afectat România în mod semnificativ. Ea s-a transformat repede într-o revoltă şi a dus la ciocniri între lucrătorii de cale ferată şi jandarmi, precum şi la moartea a 7 persoane

de sirenă, care a continuat să funcţioneze şi după moartea lui Vasile Roaită[38].

Cu timpul, figura „eroului" s-a estompat, apoi a dispărut complet. S-a aflat că nu fusese aşa de „erou" cum se credea, ba mai mult, colaborase cu Siguranţa[39].

(Vasile Roaită, Dumitru Popa, Gheorghe Popescu, Cristea Ionescu, Dumitru Tobiaş, Dumitru Mayer, Ion Dumitresc). Moartea lui Vasile Roaită, un tânăr lucrător, ucenic în ultimul an la căldărărie (cazangerie), a fost folosită ulterior de către propaganda regimului comunist timpuriu. S-au făcut mai multe arestări. Cel care a coordonat politic reprimarea revoltelor muncitoreşti era Armand Călinescu, subsecretar de stat la Interne, asasinat de legionari câţiva ani mai târziu, când devenise prim-ministru. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[38] Vasile Roaită (1914 - 16 februarie 1933). Vasile Roaită nu avea nicio legătură cu greva. A fost rănit din întâmplare şi a murit la spital. Ulterior, propaganda comunistă l-a transformat pe Roaită în erou al clasei muncitoare. După 1948, Vasile Roaită a fost făcut UTC-ist post-mortem şi i s-a atribuit tragerea sirenei – care se acţiona numai pentru a anunţa pauza de prânz şi terminarea schimbului. A fost aşezat în panteonul martirilor comunişti, alături de Donca Simo, Filimon Sârbu, Olga Bancic şi Elena Pavel. S-a construit mitul că a fost ucis în timp ce trăgea sirena pentru a anunţa intrarea poliţiei şi armatei în uzinele „Griviţa" (de fapt muncitorul Constantin Negrea a avut grijă ca sirena să sune la intervalele stabilite). La Plenara CC al PMR din noiembrie-decembrie 1961, Gh. Gheorghiu-Dej însuşi a criticat această „poveste cu Vasile Roaită", descris de fostul lider drept „un muncitor ca oricare altul". Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[39] Dispariţia subită a lui Roaită din discursul propagandistic al PCR nu s-a datorat, aşa cum s-a speculat în epocă, nevoii lui Ceauşescu de a fi singurul erou din ilegalitate, ci unei descoperiri neaşteptate făcută de istoricii comunişti în arhivele Siguranţei: Vasile Roaită nu numai că nu fusese nici măcar grevist, dar era unul dintre informatorii pe care Siguranţa îi infiltrase printre muncitorii de la Atelierele Griviţa. Din motive propagandistice, PCR-ul îi furase meritele lui Constantin Negrea, grevist care luptase cot la cot cu Dej pentru drepturile muncitorilor, şi i le atribuise unei unelte a „regimului burghezo-moşieresc". S-a construit, astfel, cu migală pe un mit cu rădăcini mult mai ample, mult mai profunde în conştiinţa colectivă: mitul sacrificiului, mitul unei vieţi tinere curmate de forţe crunte, întunecate, opresive. Odată legătura realizată, mitul a fost amplificat prin atribuirea numelui de Vasile Roaită unor şcoli, spitale, străzi, cinematografe, gospodării agricole colective, sate şi localitatea pe care astăzi o numim Eforie Sud a purtat, mai bine de un deceniu, numele de Vasile Roaită. Din aceste motive, Nicolae Ceauşescu a ordonat în secret ca sărbătorirea însângeratului februarie 1933 să înceteze şi, tacit, s-a hotărât ca legendele „Griviţei Roşii" şi „sirenei lui Roaită" să fie scoase din istorie. „Eroul"

Ultimul ministru comunist al Apărării Naționale, Vasile Milea[40], are parte de toată cinstirea cuvenită unui erou-martir[41] al neamului românesc. În ciuda protestelor unora dintre revoluționari, un important bulevard din București îi poartă și acum numele. În plus, în fiecare oraș există câte un bulevard numit „Vasile Milea". Documentele din arhive, precum și dosarele procurorilor care au anchetat dramele Revoluției, ni-l prezintă pe general într-o cu totul altă lumină: în noaptea de 21/22 decembrie 1989 a coborât în stradă și s-a implicat, personal, în actul de comandă al forțelor militare care au intervenit, cu duritate, împotriva revoluționarilor din București, care ridicaseră Baricada din fața Hotelului Intercontinental. Iar pentru aceasta, el ar fi fost felicitat chiar de către Elena Ceaușescu. Anchetele privitoare la Revoluție au demonstrat că, atunci, în ultimele zile ale regimului comunist, Armata a constituit una dintre cele mai dure forțe de represiune ale mișcărilor de protest. În dimineața de 22 decembrie în jurul orei 10.50, pe ecranele televizoarelor a apărut crainicul Ion Marinescu, care a anunțat că ministrul Apărării Naționale, generalul Vasile Milea „a fost găsit vinovat de trădare și s-a sinucis pentru a scăpa de consecințe". S-a lansat zvonul că, în realitate, ministrul Milea ar fi fost asasinat din ordinul lui Ceaușescu. Fapt care a transformat întreaga Armată într-o victimă a regimului represiv. Motiv pentru care, la doar câteva ore după fuga lui Ceaușescu, românii au ieșit pe străzi strigând, bezmetic: „Armata e cu noi!". Prin intermediul televiziunii, FSN-ul și Ion Iliescu au anunțat că generalul Vasile Milea este un „erou-martir". Peste câteva zile, ultimul ministru comunist

---

Vasile Roaită continuă să fie prezent prin statuia ce îl reprezintă, uitată în Parcul CFR din Bacău. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[40] Vasile Milea (n. 1 ianuarie 1927, Lerești, județul Muscel - d. 22 decembrie 1989, București) a fost un politician și un general de armată român, care a îndeplinit funcțiile de șef al Marelui Stat Major al Armatei Române (1980-1985) și Ministru al Apărării Naționale (1985-1989). Moartea lui este și astăzi un mister. Există două variante: una, sinuciderea, cealaltă, executat din ordinul lui Nicolae Ceaușescu. Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[41] Persoană moartă eroic (în cursul Revoluției din Decembrie 1989). Cf. *DEX* on-line.

al Apărării Naționale a fost înhumat, cu onorurile militare cuvenite unui mare erou[42].

În 2004, Parchetul Militar a reluat ancheta începută în 1990. Procurorii au audiat, pentru prima dată, o serie de martori care au descris ultimele ore din viața lui Milea. În lumina noilor mărturii, se pare că generalul „erou-martir" a fost un executant fidel al ordinelor criminale primite de la vârful PCR, inclusiv cele date, personal, de soții Nicolae și Elena Ceaușescu[43].

Numele Ion Monoran e purtat de o stradă din Timişoara. Ion Monoran s-a născut în 18 ianuarie 1953, în localitatea Ciacova, județul Timiş, şi a murit la 2 decembrie 1993, la Timişoara. În decembrie 2014, Primăria municipiului Timişoara a aşezat un bust al lui Ion Monoran în Piața „Maria", locul în care a început Revoluția Română. Ion Monoran, decedat în 1993, are titlul de erou-martir al Revoluției române. Ion Monoran a obținut el însuşi certificatul de ,,luptător pentru victoria Revoluției", cu numărul 7089, prin Decretul 226/1992 semnat de preşedintele de atunci, Ion Iliescu. Monoran a murit în 2 decembrie 1993, la 40 de ani. Legea 42/1990, în vigoare la acea dată, oferea drepturi doar luptătorilor în Revoluție, nu şi membrilor familiilor acestora. Doar în cazul eroilor martiri membrii de familie beneficiau de nişte drepturi. Familia lui Ion Monoran a rămas astfel fără nici un sprijin din partea statului. S-au găsit atunci nişte politicieni care să arate grijă faţă de familia dispărutului. Deşi Ion Monoran nu a fost nici rănit la Revoluție, iar moartea acestuia nu avea legătură cu

---

[42] Vasile Milea a fost înaintat post-mortem în gradul de general de armată (cu 4 stele) prin Decretul nr. 16, din 28 decembrie 1989, semnat de preşedintele Consiliului Frontului Salvării Naționale, Ion Iliescu. A fost înmormântat cu onoruri militare la 30 decembrie 1989 conform propriei dorințe în faţa bisericii din comuna natală, Lereşti, din județul Argeş. La înmormântarea sa a participat un număr mare de soldați şi generali. Inima sa a fost pusă într-un borcan cu formol şi îngropat şi el în criptă. La 12 mai 2005, rămăşițele sale pământeşti au fost exhumate pentru a se stabili dacă este posibil ca acesta să fi fost ucis. Rezultatele necropsiei nu au fost concludente, Cf. *Wikipedia* Enciclopedie liberă on-line.

[43] Maria Dicu, *Dosarele Revoluției: Vasile Milea nu a fost un erou, ci un executant obedient al lui Nicolae Ceauşescu*, articol pe pagina on-line „Bitpress Beta", 22.12.2014.

revoluția, prin Legea nr. 66, din 16 aprilie 1999, publicată în Monitorul Oficial nr. 168 din 21 aprilie, Ion Monoran a fost declarat erou-martir al Revoluției din 1989. După apariția Legii 341/2004, urmașii lui Ion Monoran au obținut preschimbarea certificatului. În lista urmașilor de eroi martiri publicată în Monitorul Oficial 467 bis, din 7 iulie 2010, la pozițiile 1253-1256 apar membrii familiei acestuia (soția, tatăl şi copii). Nu este singurul erou martir declarat de Parlament, fără ca moartea sa să aibă legătură cu Revoluția. Ion Monoran este creditat cu meritul de a fi oprit singur tramvaiele în zona pieței „Maria", gest care ar fi declanşat începutul Revoluției Române la Timişoara.

Stația de tramavai „Maria". Tramvaiele oricum opreau acolo. Ianuarie 1990

Dar intervine o altă problemă. Ion Monoran declară că altcineva a tras pantograful tramvaiului. (...) „Lîngă tramvai l-am observat pe Zoly Borbely hotărît, care deja trăsese pantograful tramvaiului, decuplîndu-l cu toate protestele vatmanului, speriat de moarte.(…)[44]"

[44] În lucrarea *Şase zile care au zguduit România. Ministerul de Interne în decembrie 1989*, coordonator Ion Pitulescu, Bucureşti, Editura Luceafărul, 1995, la pagina 71 apare consemnarea despre un tânăr care a tras pantograful. Informația continuă cu apariția simultană a unui grup de tineri care sparg geamurile tramvaiului (sic!).

Stația de tramavai „Maria". 16 decembrie 1989
Sursa foto: Internet

Într-un document al Securității din data de 17.12.1989, publicat pe blogul personal de Marius Mioc, sunt prezentate evenimentele petrecute în Piața „Maria" și traseul urmat de demonstranți în seara de 16 decembrie. Cel care oprește tramvaiele este descris astfel: „ (23-25 ani, statură potrivită, slab, fața ovală, păr castaniu închis, nebărbierit de mai multe zile), care era cel mai înfocat, a oprit două tramvaie care circulau din direcții diferite, astfel încât să le poată folosi ca tribună." Descrierea nu este, clar, a lui Ion Monoran, mult mai în vârstă și care purta plete și barbă! Despre un individ mai în vârstă, în jur de 43-48 avem informația, că a fost unul dintre cei care s-au adresat mulțimii adunate, alături de patru tineri.

În ședința Comisiei Parlamentare pentru problemele Revoluționarilor din Decembrie 1989, din data de 16.11.2010, s-a hotărât, cu unanimitatea de voturi a celor prezenți la această ședință, acordarea titlului de erou-martir pentru Tăut Teodor și calitatea de urmași de erou-martir pentru Tăut Angela, Tăut Mădălina Cleopatra și Tăut Dacian Teodor. Tăut Teodor a decedat la 13 mai 1999. A fost rănit și arestat în timpul evenimentelor din decembrie 1989. A deținut certificate conform Legii 42/1990, având calitatea de rănit. Cazurile Monoran și Tăut nu sunt singulare.

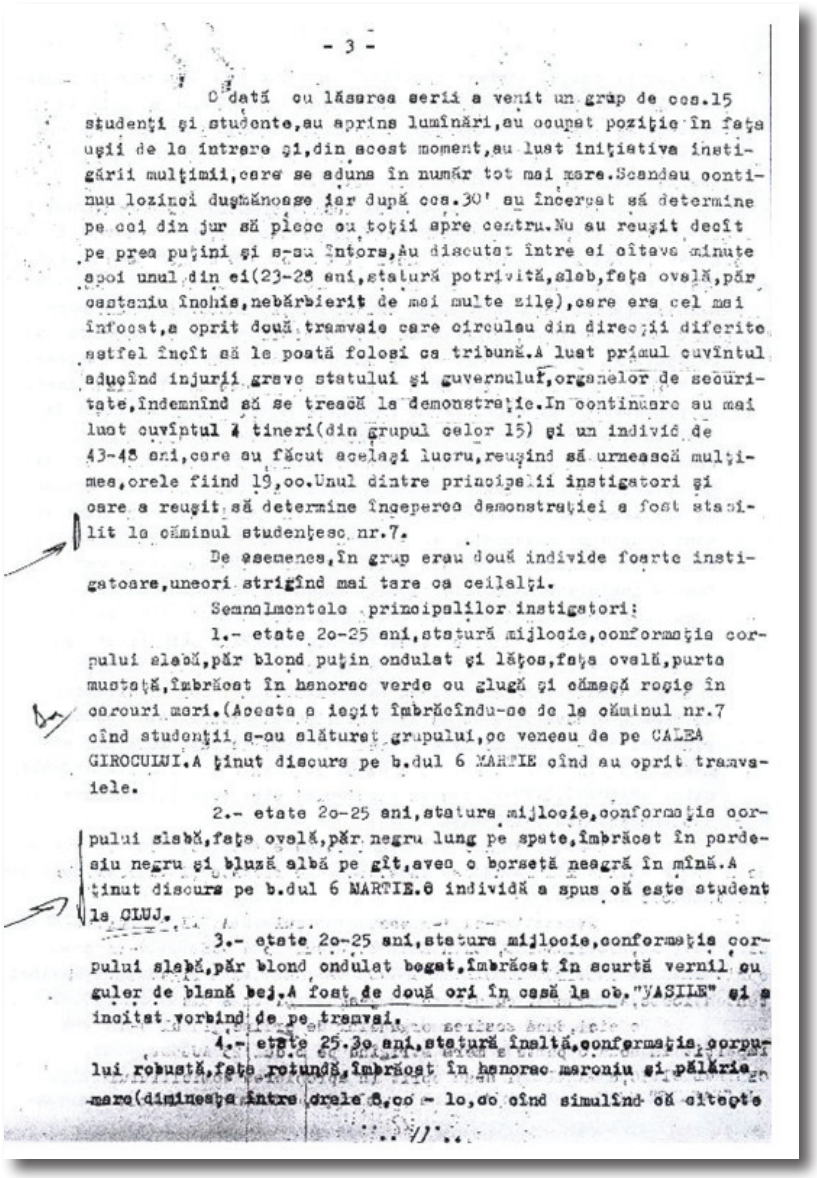

- 3 -

O dată cu lăsarea serii a venit un grup de cca.15 studenţi şi studente,au aprins lumînări,au ocupat poziţie în faţa uşii de la intrare şi,din acest moment,au luat iniţiativa instigării mulţimii,care se adună în număr tot mai mare.Scandau continuu lozinci duşmănoase iar după cca.30' au încercat să determine pe cei din jur să plece cu toţii spre centru.Nu au reuşit decît pe prea puţini şi s-au întors,au discutat între ei cîteva minute apoi unul din ei(23-28 ani,statură potrivită,slab,faţa ovală,păr castaniu închis,nebărbierit de mai multe zile),care era cel mai înfocat,a oprit două tramvaie care circulau din direcţii diferite astfel încît să le poată folosi ca tribună.A luat primul cuvîntul aducînd injurii grave statului şi guvernului,organelor de securitate,îndemnînd să se treacă la demonstraţie.In continuare au mai luat cuvîntul 4 tineri(din grupul celor 15) şi un individ de 43-48 ani,care au făcut acelaşi lucru,reuşind să urmească mulţimea,orele fiind 19,oo.Unul dintre principalii instigatori şi care a reuşit să determine începerea demonstraţiei a fost stabilit la căminul studenţesc nr.7.

De asemenea,în grup erau două indivizi foarte instigatoare,uneori strigînd mai tare ca ceilalţi.

Semnalmentele principalilor instigatori:

1.- etate 2o-25 ani,statură mijlocie,conformaţia corpului slabă,păr blond puţin ondulat şi lăţos,faţa ovală,purta mustaţă,îmbrăcat în hanorac verde cu glugă şi căciuliţă roşie în carouri mari.(Acesta a ieşit îmbrăcîndu-se de la căminul nr.7 cînd studenţii s-au alăturat grupului,ce veneau de pe CALEA GIROCULUI.A ţinut discurs pe b.dul 6 MARTIE cînd au oprit tramvaiele.

2.- etate 2o-25 ani,statura mijlocie,conformaţia corpului slabă,faţa ovală,păr negru lung pe spate,îmbrăcat în pardesiu negru şi bluză albă pe gît,avea o borsetă neagră în mînă.A ţinut discurs pe b.dul 6 MARTIE.O individă a spus că este student la CLUJ.

3.- etate 2o-25 ani,statura mijlocie,conformaţia corpului slabă,păr blond ondulat bogat,îmbrăcat în scurtă vernil cu guler de blană bej.A fost de două ori în casă la ob."VASILE" şi a incitat vorbind de pe tramvai.

4.- etate 25.3o ani,statură înaltă,conformaţia corpului robustă,faţa rotundă,îmbrăcat în hanorac maroniu şi pălărie mare(diminesţa între orele 8.oo - 1o,oo cînd simulînd că citeşte

Filă din raportul de filaj al Securităţii Timiş de la obiectivul „Vasile”
Momentul opririi tramvaielor
Sursa foto: Internet

Tramvai în Timişoara, anii ‘80. Producţie locală
Sursa foto: Karol Tyszka

Dezvelirea bustului lui Ion Monoran, decembrie 2014
Sursa foto: http://www.tion.ro/primul-om-care-a-strigat-jos-ceausescu-in-16-decembrie-are-bust-in-timisoara/1487908

Bustul lui Ion Monoran a fost amplasat, în decembrie 2014, la capătul podului Traian (Splaiul Tudor Vladimirescu, colţ cu bv. 16 Decembrie 1989). La dezvelirea lui, primarul Timişoarei, Nicolae Robu, a declarat: „Revoluţionarii timişoreni sunt cei care în decembrie 1989 au dat semnalul luptei. Unii dintre ei au plătit scump şi de aceea omagierea lor, la Timişoara, este o obligaţie morală care trebuie să rămână vie în memoria noastră. Primul om care a strigat «Jos Ceauşescu!» a fost regretatul Ion Monoran. El este cel care a oprit tramvaiele în Piaţa Regina Maria din Timişoara. A fost declarat post-

mortem cetățean de onoare al orașului Timișoara. Lui Ion Monoran trebuie să-i aducem un omagiu pentru curajul şi eroismul său de care a dat dovadă în acele zile. Datorită lui şi altora care l-au urmat putem sărbători în libertate înlăturarea regimului dictatorial din România. Veşnica lui prețuire"[45].

Revin cu o întrebare: care a fost rolul lui Daniel Zăgănescu? Daniel Zăgănescu nu este primul care ia cuvântul după ce îşi declară identitatea, este primul care strigă „Jos Ceauşescu". Dar acest lucru nu este cuprins în nota informativă a Securității. Rapoartele Securității sunt credibile sau sunt simplă maculatură? Merită investigate arhivele Securității?

Forțele armate alături de Securitate, Miliție şi Gărzi patriotice, cel puțin în Timişoara, au fost unul din pilonii represiunii. Poveştile acestea cu invazia străină, la care participă zeci de mii de sovietici, unguri sau transfugi români nu sunt probate. Dacă ar fi fost o invazie sovietică, probabil că România avea soarta Ucrainei de azi. Se păstrează acelaşi şablon: timişoreni violenți fără motiv, forțe de ordine obligate să intervină, forțe străine, forțe oculte, toate ingredientele pentru prepararea siropului care să ascundă de fapt crima. Români au ucis români! Români care au ucis români ce strigau „Libertate!". Apoi, vajnicii apărători ai comunismului devin partizanii şi promotorii capitalismului. De ce nu punem întrebări simple? Care a fost atitudinea sovieticilor față de evenimentele din 1989 în țările comuniste est-europene în care au avut loc schimbări majore, dar în care staționau trupe sovietice? Acolo s-a tras în populație? Sovieticii făcuseră vreo schimbare până în 1989 pe fondul crizei economice sau erau în perioada stalinistă? Ce a însemnat *perestroika*? Dar *glasnost*? De ce nu au reacționat violent sovieticii în noaptea de 9/10 noiembrie, când *Zidul Berlinului* este cucerit de demonstranții germani? Revoluția de catifea este mai puțin de catifea pentru că printre cei arestați s-au găsit cetățeni polonezi şi maghiari? Sau zvonul că un student praghez a fost ucis de forțele de represiune este o manipulare ce îi face pe cehi să regrete comunismul? Sau regimul comunist din România avea o economie de invidiat, iar românii aveau un nivel de trai neatins nici măcar acum în Dubai? Românii trăiau în paradis şi, prin Revoluție, au ales iadul?

[45] Cf. *http://www.tion.ro/primul-om-care-a-strigat-jos-ceausescu-in-16-decembrie-are-bust-in-timisoara/1487908*, 16 decembrie 2014.

11 septembrie 1989: mii de est-germani se refugiază în Ungaria pentru a emigra în RFG

11 septembrie 1989: refugiați est-germani în Ungaria

11 septembrie 1989: coloană de autovehicule est-germane în Ungaria. Unele autovehicule nu sunt de fabricație est-germană

11 septembrie 1989: graniţa RDG – Ungaria
Refugiaţi est-germani în autovehicul „Dacia 1300”

„La 20 de ani de la evenimentele din decembrie 1989, momentul opririi tramvaielor, în 16 decembrie 1989, a fost retrăit de timişorenii prezenţi în Piaţa Maria. Pentru câteva minute, tramvaiele au fost oprite, iar sufletele revoluţionarilor au tresărit la amintirea unei perioade de mult apuse. Zeci de oameni, cu lumânări în mâini, au reconstituit momentele din urmă cu 20 de ani. Au îngenunchiat şi au spus Tatăl Nostru. (…) La fel ca în 16 decembrie 1989, oamenii aflaţi în Piaţa Maria au strigat lozinci anticomuniste: «Jos comunismul!, Români, veniţi cu noi!, Păcat, păcat de sângele vărsat!, 16-22/ Cine-a tras în noi?, Iliescu vinovat pentru sângele vărsat!, Iliescu, nu uita, puşcăria e a ta!, Adevărul!, Unde-s teroriştii, i-aţi făcut miniştri!, Azi în Timişoara/ Mâine-n toată ţara!, Libertate!, Ole, ole/ Ceauşescu nu mai e!, Vrem bomboane de Crăciun/ Nu conducător nebun!»”[46].

Reconstituirea a funcţionat. Am fost martor în 1989 aşa cum am fost şi în 2009. Din cei prezenţi în 2009, marea majoritate au lipsit în 1989. „Păcat, păcat de sângele vărsat!”, „16-22/ Cine-a tras în noi?”, „Iliescu vinovat pentru sângele vărsat!”, „Iliescu, nu uita, puşcăria e a ta!”, „Adevărul!”, „Unde-s teroriştii, i-aţi făcut miniştri!”.

Cu astfel de reconstituiri, adevărul nu poate fi decât un… alt (ne)adevăr.

[46] Simona Mocioalcă – *16 Decembrie 1989 – 16 Decembrie 2009, reconstituire – expoziţie mobilă pe tramvaie*, în „Memorial 1989”, nr 1(6)/2010, pp. 177-178.

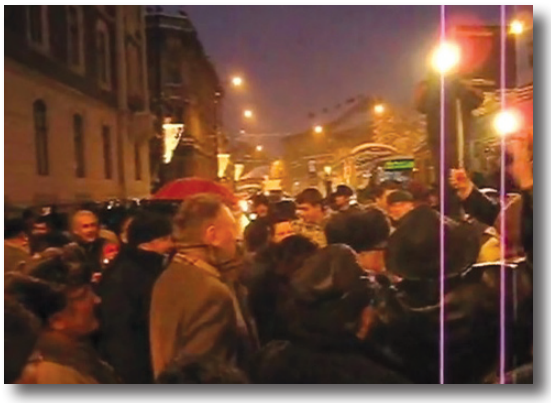

16 decembrie 2009: lângă clădire, T. Mărieș, în centru, I. Cin. Niciunul dintre ei nu fusese cu 20 de ani înainte în Piața „Maria”

16 decembrie 2009: atmosferă de happening[47].
Revoluționarul Traian Orban cântând muzică religioasă.
Nici el nu a fost cu 20 de ani în urmă în Piața „Maria”

[47] *Happening* (în engleză: întâmplare, fapt, eveniment în desfășurare) este o mișcare artistică în care produsul este caracterizat printr-o improvizație în direct contact cu publicul, bazată pe interferența între mai multe forme de artă (spațiale și temporale – teatru, plastică, muzică, film, fotografie etc.), având ca scop anularea distanței dintre realitate și creația artistică. Vezi *Wikipedia*, Enciclopedie liberă on-line, *https://ro.wikipedia.org/wiki/Happening*

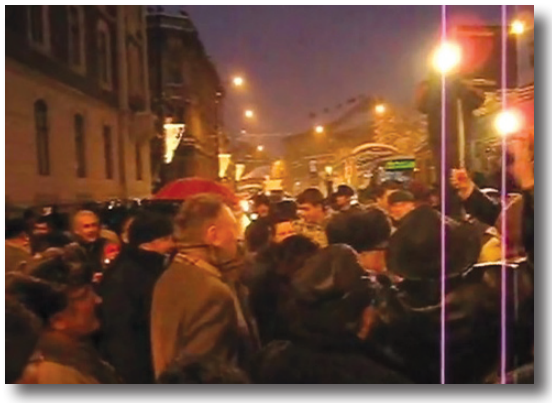

16 decembrie 2009: revoluționar reconstituind momentul opririi tramvaielor în Piața „Maria”

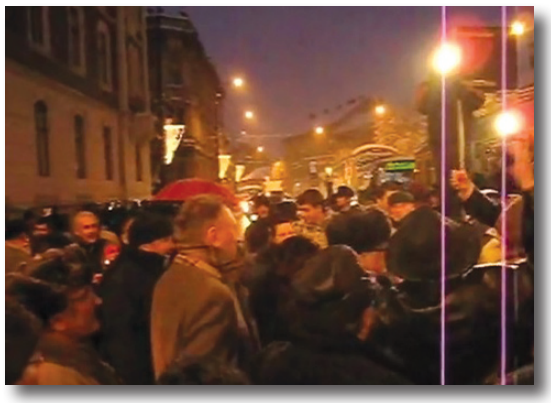

16 decembrie 2009: același revoluționar reconstituind momentul discursurilor de pe tampoanele tramvaielor în Piața „Maria”. Acesta nu este unul dintre cei care a vorbit în 16 decembrie 1989 de pe tampoanele tramvaielor.

Nevoia de eroi
Mistificări și fabulații

„Vouă,/ Celor care/ Mulți sau puțini/ Cândva veți trece/
Neliniștiți/
Peste urmele noastre/ Ale celor care am fost/ Generația lui/
Decembrie
Un singur gând: România.”

(Textul plăcii comemorative
de pe fațada Operei Române din Timișoara)

„Iată un sfat politicos şi o rugăminte pentru toate instituţiile şi organismele de presă care confecţionează eroi, propunând nume de străzi, de şcoli, statui şi alte simboluri memoriale: documentaţi-vă foarte atent înainte, trimiteţi adrese la instituţiile deţinătoare de arhivă, întrebaţi specialiştii, vedeţi ce spune legea şi, în cazul instituţiilor, supuneţi orice propunere dezbaterii publice. Numele de străzi, statutul de cetăţean de onoare şi statuile ţin de memoria oficială a comunităţii şi au impact asupra reprezentărilor colective, aşa încât subiectul trebuie tratat cu toată responsabilitatea. Teoretic, cei aleşi pentru a primi această recompensă memorială ar trebui să fie personalităţi recunoscute, simboluri consensuale, care nu jignesc memoria altora şi care reprezintă un omagiu pentru valorile morale, democratice şi comunitare”[48].

Eroii, martirii, victimele care au dat jertfă de sânge servesc, începând din modernitate, demersului de clădire a naţiunii. Ce se ascunde în spatele fiecărei zile din decembrie, începând cu 15 decembrie şi sfârşind cu 22? Alte 357 zile obişnuite, pline de uitare. În decembrie Piaţa „Victoriei” de azi, Piaţa „Operei” din 1989, e ocupată de standuri în care se vând de toate, de la dulciuri până la afumătură. Se montează scene şi sub chiuiturile dansurilor, a fumului grătarelor pe care sfârâie mici, se surpă măreţia tăcută a eroilor noştrii din decembrie. Piaţa a fost ocupată, iar eroii au fost aruncaţi. Show-ul şi afacerile contează. Într-o epocă a demitizărilor pe bandă rulantă, a devenit stânjenitor să vorbim despre eroi. Mai folosesc astăzi eroii, mai este nevoie de ei? Mai trebuie să înveţe copiii la şcoală despre ei? Se pare că nu. Pare demodat. „Eroii” momentului sunt oameni care se remarcă prin cu totul alt tip de calităţi. O naţiune nu poate supravieţui raportându-se numai la eroi negativi. E falsă. Americanii îşi folosesc eroii reali sau imaginari, cu toată forţa pentru a-şi promova imaginea şi valorile în lumea întreagă. Exemplul puterilor consacrate este preluat cu mare succes de naţiunile emergente. Din păcate, noi excelăm în a ne situa la extreme. Fie într-un cult al unor falşi eroi, fie în negarea vehementă a tot ceea ce am avut de excepţie.

[48] Adrian Cioflâncă, Adriana Radu, *Eroi contrafăcuţi*, în revista „22”, ediţie on-line, 12.02.2013.

Un exemplu este cel al lui Nicolae Bălcescu[49], sufletul revoluției din 1848, care a trebuit să plece în exil unde a şi murit după câțiva ani. În prezent nu se mai pomeneşte despre el prea mult, nici măcar în literatura de specialitate.

An de an sunt editate cărți care au ca subiect evenimentele din 1989. În special, despre evenimentele din România. Au ieşit la iveală poveşti puțin cunoscute marelui public şi a început să se contureze o imagine asupra evenimentelor din decembrie 1989. Dar „adevărul istoric" pe care, unanim, românii să îl accepte, nu apare. Românii, încă îşi caută eroi de tipul lui „Superman", fără să-i observe şi să-i respecte pe cei care, în 1989, au oferit totul fără a cere nimic în schimb. Împotriva revoluționarilor s-a declanşat un adevărat război mediatic, motivat în bună măsură de faptul că în rândul acestora s-au strecurat, într-adevăr, foarte mulți impostori. Printre aceştia un loc de frunte îl ocupă şi o parte dintre foştii lucrători de Miliție sau Securitate sau colaboratori ai acestor servicii. Lipsa unei Legi a Lustrației a permis apariția „criticilor" şi „patrioților" care pot spune orice despre Revoluție şi revoluționari, fără să aducă vreo dovadă în sprijinul afirmațiilor făcute. Uşor, uşor – cu ajutorul presei şi al unor edituri –, foştii securişti şi activişti de partid au reuşit să îşi prezinte propriile versiuni despre evenimentele din 1989. Au ajuns figuri de primă mărime ale Revoluției anti-comuniste. Ei sunt deținătorii adevărului: nu a fost o Revoluție, a fost altceva. Nu a fost o mişcare spontană. A fost o acțiune a unor români, ori beți, ori hoți, manipulați de străini: unguri, iugoslavi şi sovietici. Spațiul virtual este invadat de astfel de teorii. *Facebook*-ul a devenit aula academică în care oricine poate spune orice despre Revoluție şi revoluționari la orice oră din zi sau noapte. Indivizi născuți la decenii după evenimente au devenit „specialişti" în problema Revoluției sau a revoluționarilor. George Orwell ar fi şocat să vadă că „Big

[49] Nicolae Bălcescu (n. 29 iunie 1819, Bucureşti – d. 29 noiembrie 1852, Palermo) a fost un istoric, scriitor şi revoluționar român. Alături de fratele său mai mic, Barbu, a participat la Revoluția din 1848. Prin capodopera sa *Românii supt Mihai Voievod Viteazul*, Bălcescu l-a impus în canonul național pe voievodul Mihai Viteazul. Cf.*http://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_B%C4%83lcescu*

Brother" a reuşit! *Big Brother is watching you*[50]. În cartea *1984*[51] apare una dintre ideile care fundamentează teoria lui Orwell cu privire la puterea extraordinară a regimurilor totalitare: „Cine controlează trecutul, controlează viitorul. Cine controlează prezentul, controlează trecutul".

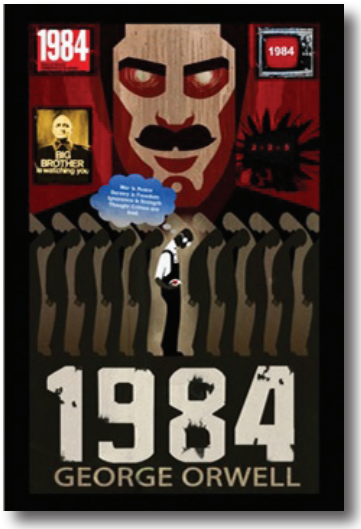

Coperta volumului
1984
de George Orwell

Orwell a creat un univers pe care mulţi l-am crezut dispărut odată cu 1989. În funcţie de interesele Partidului, orice urmă a vreunui eveniment, lucru (articol de ziar, carte, etc.) ori persoană poate lua calea „găurilor de memorie", ajungând scrum, şi fiind cu desăvârşire uitat (sau înlocuit – cum se întâmplă în cazul duşmanului, respectiv aliatului de război al Oceaniei: rolul era schimbat odată la câţiva ani între Eurasia şi Estasia, dar totul ca şi cum alianţa, respectiv adversitatea, ar fi durat de o veşnicie, fiind neschimbate şi imposibil de schimbat vreodată. Despre perioada de dinainte de Revoluţie – de dinainte de *Era Fratelui cel Mare* – nimeni nu are amintiri clare, şi nici nu poate şti cât e adevăr şi cât fantezie

[50] „*Fratele cel Mare stă cu ochii pe tine*".

[51] *O mie nouă sute optzeci şi patru*, scris şi *1984,* este un roman politic, creat de George Orwell în 1948 şi tipărit în 1949. Acţiunea romanului are loc într-un viitor distopic şi prezintă o parte din viaţa intelectualului Winston Smith sub opresiunea guvernului totalitarist al Oceaniei. *O mie nouă sute optzeci şi patru* a imprimat foarte mulţi termeni şi idei în cultura contemporană, şi mai ales în limba engleză, de exemplu *Fratele cel Mare*, dubla gândire, poliţia gândirii, Soceng. „Fratele cel Mare stă cu ochii pe tine" este un simbol al controlului excesiv, iar adjectivul orwellian este folosit pentru a descrie acţiunile şi organizaţiile Oceaniei. Principala figură a romanului, *Big Brother* (în română: „Fratele cel Mare"), a devenit o figură metaforică a regimului poliţienesc şi totalitar, precum şi a reducerii libertăţilor. Cf. *http://ro.wikipedia.org/wiki/O_mie_nou%C4%83_sute_optzeci_%C8%99i_patru_%28roman%29*

în ceea ce se scrie în manualele şi cărţile de istorie. E „ca o ecuaţie cu două necunoscute". *Novlimba* sau *nouvorba* este, în romanul politico-fantastic *1984* al lui George Orwell (publicat în 1949), o limbă fictivă agramată şi "curăţată" de toţi termenii susceptibili de a da de gândit vorbitorilor şi cititorilor, îndeosebi a celor care ar putea vehicula noţiuni de morală sau idei critice (inclusiv însăşi noţiunea de „a critica") despre regimul politic totalitar din roman, numit „Oceania". Dubla semnificaţie a cuvintelor, specifică *novlimbii*/*nouvorbei*, împiedică orice gândire speculativă şi, prin urmare, orice argument critic. Din moment ce acelaşi cuvânt are sensuri diferite când este vorba de un tovarăş credincios al Partidului unic, sau de un cetăţean mai dubios, este imposibil de criticat tovarăşul sau de lăudat cetăţeanul, aşa cum reiese din exemplul cuvântului „albnegru". Când este vorba de tovarăş credincios, „albnegru" exprimă alinierea totală a respectivului la linia Partidului, până a accepta că negrul e alb, dacă aşa este linia; în schimb, când este vorba de cetăţeanul dubios, „albnegru" exprimă spiritul de contrazicere a faptelor la acesta din urmă (Partidul spune că negrul e alb, dar cetăţeanul se încăpăţânează să pretindă că albul ar fi negru). Altă caracteristică a *nouvorbei*/*novlimbi*i este asocierea sistematică a două cuvinte diferite într-unul singur, astfel încât conceptul unuia să nu mai poată fi disociat de celălalt: „Minadev" (propaganda şi ideologia oficială a „Ministerului Adevărului"), „Crimgând" (orice gândire dinafara „Minadevului")[52]. Făcând o comparaţie între lumea romanului *1984* şi lumea media şi virtuală care prezintă evenimentele anului 1989, nu găsim mari diferenţe de manifestare. Adevărul unora este minciună pentru alţii („Minadev!"). Se pare că, dintre toate bornele istorice memorabile, 1989 este condamnat să fie sărit, adică interpretat fie prin ce a fost înainte, fie după el. De o mistificare continuă beneficiază, în special, evenimentele desfăşurate în decembrie

[52] Cf. *http://ro.wikipedia.org/wiki/Novlimb%C4%83*. Un exemplu al adoptării acestei „limbi" este cuvântul *creştere negativă* folosit frecvent de politicienii şi economiştii de azi. Sensul cuvântului *creştere* este în contradicţie cu *negativ* care de cele mai multe ori poate fi asimilat cu scăderea, regresul sau stagnare. În general, izvorâtă din snobism, tendinţa din România este de a prefera denumirile străine celor româneşti existente. De exemplu: Haine cu *fashion*, Produse Noi cu *look Fashion* şi *Style*, *Lifestyle* şi Artă, *People* şi Celebrităţi.

1989, în urbea de pe Bega. Eroica stradală este expusă în interviurile participanților direcți, revoluționari sau lucrători din aparatul represiv. Odată cu trecerea timpului, conținutul expunerilor suferă transformări care deformează dureros istoria acelor zile, pentru a le oferi unora alura nepreţuită de luptători din categoria *Rambo* sau chiar *Superman*! Asemenea eroului din benzile desenate, *Superman*, cu pelerina umflată – însă de vântul oportunității şi dorința de parvenire –, muritorul de rând care nu are prea multe merite, sau care nu are chiar deloc, se vrea cu tot dinadinsul, erou. Doreşte a schimba lumea, dar nu în bine, ci aşa cum ar dori el să fie: să facă absolut tot ceea ce doreşte, fără a se gândi prea mult la consecințe, să schimbe destine. Când eşti om bun, nu-ți faci loc cu coatele şi vârful bocancilor în lume... Subtilitatea gândirii şi acțiunilor impostorilor sunt atât de rafinate, încât induc cu destulă uşurință în eroare oamenii de bună credință. Conform dicționarelor, impostura înseamnă înşelătorie, minciună, şarlatanie, escrocherie, potlogărie, coțcărie. Impostură se numeşte substituirea de orice fel – de persoană, de funcție, sau orice altceva – când cel în cauză se dă drept altcineva şi-şi arogă calități sau merite pe care nu le are. Impostura este vastă, impostura domină, impostura e în toate domeniile. Impostura poate foarte uşor să devină prefăcătorie. E calea prin care impostura se ascunde, sfioasă, drapată de bune intenții şi de şubrede argumente. Impostura se manifestă extrem de variat, are o diversitate de întruchipări şi e atât de versată şi versatilă, până la a deveni credibilă şi convingătoare, încât uşor i se poate cădea pradă. Impostura face ravagii oriunde se manifestă, creând o realitate falsă, lipsită de temeinicie. Aceasta trebuie combătută fără menajamente oriunde se manifestă, pentru întreținerea şi menținerea unui climat propice competitivității valorilor.

Televiziunea a ajuns să fabrice (pseudo) elite, consacrând „vedete" bune la toate. Azi îți vorbesc despre revoluție, mâine despre sistemele electorale, comunismul interbelic sau despre monarhiile Europei. O fac doct, arogant şi mai mereu agresiv. Aceşti „atotcunoscători" demni de comedii ale imposturii, ajung foarte puternici: influențează oameni, fac opinie publică, interferează cu cariere politice şi academice sau îşi construiesc

pentru ei cariere și averi din nimic. După care te lovești de ei peste tot.

Peisajul dezbaterilor publice din fiecare decembrie despre Revoluția din 1989 este adesea dezolant. Frapează apetitul pentru senzațional. Sunt reîncălzite aceleași teorii fanteziste despre conspirații, agenți secreți, teroriști, pe care nu le poate verifica nimeni, dar sunt colportate de personaje de toate felurile, multe cu aură de „specialiști" care dau interviuri cu aer afectat. Avalanșa teoriilor conspiraționiste în explicarea Revoluției Române din Decembrie 1989 face ca românii să aștepte lămurirea dilemei ca într-un roman polițist, prin dezvăluiri spectaculoase. Puțin din progresul intelectual pe tema revoluțiilor din 1989 a fost asimilat în dezbaterile publice. Armata de „specialiști" și cei care filtrează tematic emisiunile TV proiectează propria inepție asupra audienței, presupunând că oamenii nu pot pricepe decât explicații sau teorii spectaculoase și neverosimile. După mai bine de 26 de ani, este cert că ficțiunea a bătut la scor realitatea.

Aceste teorii conspiraționiste sunt o prelungire a mentalității ceaușisto-securiste. Relicvele Războiului Rece – când era de ajuns să faci o deplasare undeva, să fi căsătorit cu cineva, să îți faci școala undeva, să te fi întâlnit cu cineva anume, pentru a fi încadrat într-o formă sau alta ca spion și reprezentant al „agenturilor" – sunt omniprezente. Se încearcă delegitimarea celor care au participat cu adevărat la Revoluție și legitimarea impostorilor și a celor care au stat deoparte atunci. Promotorul acestor teorii conspiraționiste este A. M. Stoenescu. un fost colaborator al poliției politice române, Securitatea.

„*Qui prodest*?"[53]. De Revoluția Română au profitat tocmai aceia care au fost înlăturați de noul regim: securiști ieșiți la pensie, jurnaliști, foști activiști comuniști, cadre militare participante, din ordinul lui Nicolae Ceaușescu, la reprimarea Revoluției la Timișoara și București. Denigrarea Revoluției Române a ajuns singura cale de legitimare a celor care fuseseră îndepărtați de la putere, sau care erau atunci departe de ea. Oameni de bună credință, ca și partidele politice istorice, au văzut în acest mod un cal de bătaie împotriva lui Ion Iliescu

[53] „Cui folosește?".

și al FSN. „Jos Iliescu" a devenit sloganul folosit de anumiți oameni politici români, care s-au afirmat numai pentru că erau anti Iliescu și nu pentru că ar fi avut cumva calități politice sau să fi oferit o cale de urmat societății române. La 15 decembrie 2000, filosoful Gáspár Miklós Tamás[54], publică „Scrisoare către prietenii mei români!"[55] din care acest citat reflectă starea societății române post-decembriste[56]:

(...)„Voi, cărora nu v-au convenit consecințele politice ale revoluției, ați convins o lume întreagă că ea, de fapt, nici nu a avut loc… reușind să escamotați cea mai mare faptă istorică a poporului român !".(...)

---

[54] Născut la Cluj în 1948. A studiat filologia clasică și filosofia la București și Cluj. Începând cu 1972 a fost redactor la un săptămânal literar din Cluj, dar după câteva conflicte cu Securitatea a fost retrogradat din poziția de redactor la cea de corector. În 1974 părăsește România, emigrând în Ungaria. Din 1979 a predat filosofia la Facultatea de Litere din Budapesta, dar este concediat în 1981 pentru scrierile sale clandestine și protestele ilegale, devenind unul din disidenții cunoscuți. Este ales deputat în 1989, din partea Partidului Liberal. Părăsește viața politică în 1994 și Partidul Liberal în 1999. În perioada 1991 – 1995 a fost director al Institutului de Filosofie al Academiei Ungare de Științe. A publicat numeroase eseuri, studii și articole în periodice și antologii; scrierile sale au fost traduse în 14 limbi. Continuă să publice în mod regulat articole de comentariu politic în marile cotidiane ungare. Din 2003 este vicepreşedinte al ATTAC Hungary. Cf. *http://revistacultura.ro/nou/2011/09/g-m-tamas-scrisoare-catre-prietenii-mei-romani-zece-ani-mai-tarziu/*

[55] *Scrisoare către prietenii mei români* a fost publicată în „Élet és Irodalom" și reluată în paginile revistei „Dilema" la 16 februarie 2001. Ulterior, scrisoarea și comentariile pe marginea ei au fost reluate într-un volum, intitulat *Intelectualul român față cu inacțiunea*, București, Editura Curtea Veche, 2002.

[56] La 10 decembrie 2000 a avut loc al doilea tur de scrutin pentru alegerea președintelui României. În acest tur s-au înfruntat Ion Iliescu și liderul PRM, Corneliu Vadim Tudor. Ion Iliescu a câștigat turul al doilea cu un număr de 6.696.623 de voturi, 66,83% din totalul voturilor exprimate. Corneliu Vadim Tudor, a obținut 3.324.247 voturi, 33,17% din totalul voturilor exprimate. Cf. *http://adevarul.ro/news/politica/documentar-istoria-alegerilor-prezidentiale-2000-pericolul-vadim-votul-dispret-tinerei-generatii-1_544fde910d133766a8517c8d/index.html.* C. V. Tudor (n. 28 no-iembrie 1949, București, m. 14 septembrie 2015, București) a fost unul dintre scriitorii care în perioada ceaușistă a scris numeroase poeme în care ridica în slăvi cuplul dictatorial, Elena și Nicolae Ceaușescu.

Decembrie 2011. „Şedinţa solemnă a Parlamentului dedicată Revoluţiei din 1989 s-a transformat, marţi, într-un scandal, după ce reprezentantul Asociaţiei 21 Decembrie, Doru Mărieş, a spus că Ion Iliescu este "un criminal", ceea ce a determinat vociferări ale opoziţiei şi părăsirea sălii de plen de către PSD"[57].

Conform *Wikipedia*, enciclopedie liberă on-line, Teodor Doru Mărieş este un activist civic anticomunist din Bucureşti, preşedintele Asociaţiei „21 Decembrie" din Bucureşti şi politician român. Este cunoscut pentru participarea la mitingul-maraton din Bucureşti din „Piaţa Universităţii" (aprilie-iunie 1990). A fost arestat după evenimentele din 13-15 iunie 1990. În 2002, a fost ales în funcţia de preşedinte al „Asociaţiei 21 Decembrie 1989", calitate în care, în anul 2004, a obţinut reluarea cercetărilor, după 9 ani de inactivitate în dosarul 97/P/1990 – dosarul „21 Decembrie-Revoluţie". În mai 2011, Teodor Mărieş a câştigat procesul intentat statului român la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pe motiv că a fost urmărit şi supravegheat ilegal, în 1990. Curtea de la Strasbourg a decis ca România să-i plătească lui Mărieş daune morale în valoare de 6.000 de euro. În noiembrie 2011 începe cea mai lunga grevă a foamei, o sută de zile, pentru Legea Imprescriptibilităţii Crimei şi Legea Lustraţiei.

„Maramureşeanul Teodor Mărieş, preşedintele Asociaţiei „21 Decembrie 1989", şi-a depus candidatura pentru funcţia de vicepreşedinte al partidului Forţa Civică, şi a fost ales fără probleme, în lipsa unor contracandidaţi. Teodor Mărieş a precizat că s-a înscris în partid pentru că punctul 8 din «Proclamaţia de la Timişoara» este inclus în statutul PFC. La conducerea partidului nou creat se află fostul premier şi şef al SIE, Mihai-Răzvan Ungureanu, unicul candidat la funcţia de preşedinte. Alegerile au avut loc astăzi, 7 septembrie, la Sala Palatului, unde s-a desfăşurat Convenţia Naţională Extraordinară a Partidului Forţa Civică"[58].

---

[57] Cf. *http://www.realitatea.net/sedinta-solemna-dedicata-revolutiei-a-degenerat-in-scandal-psd-a-parasit-sala_897051.html#comentarii*. Ediţia din 20.12.2011.

[58] Cf. *http://www.emaramures.ro/stiri/71930/FUNCTIE-Maramureseanul-Teodor-Maries-ales-vicepresedinte-al-noului-partid-Forta-Civica,* 07.09.2012.

O lună mai târziu, candidează pentru un post de deputat de Timiş din partea formaţiunii Alianţei România Dreaptă formată din PDL, FC, PNŢCD[59]. Teodor Mărieş nu a reuşit însă să fie ales, părăsind Forţa Civică. Teodor Mărieş a mai încercat să participe la activitatea politică: în 1992 el s-a înscris în Partidului Confederaţia Organizaţiilor Revoluţionare din România (CORD), devenind membru fondator. CORD a fuzionat prin absorbţie cu Uniunea Democrat-Creştină (UDC)[60]. Mărieş a devenit preşedinte al organizaţiei de tineret a UDC. S-a retras din politică odată cu desfiinţarea acestui partid.

Ion Iliescu susţinea pe blogul său, în decembrie 2011[61], că Teodor Mărieş este un „impostor", a cărui activitate revoluţionară este incertă, acesta nefiind unul dintre cei care, în noaptea de 21/22 decembrie 1989, au ridicat şi apărat Baricada de la Hotel „Intercontinental" Bucureşti.

La alegerile europarlamentare din anul 2014 pe listele Partidului Ecologist au candidat Teodor Mărieş, al patrulea pe acestă listă, şi Radu Moraru, ziarist şi realizator TV, primul pe aceeaşi listă, unde figurează cu profesia de sociolog[62]. Nu au câştigat niciun mandat. Radu Moraru s-a remarcat prin falsificarea istoriei Revoluţiei la emisiunea *Naşul* (în trecut la *B1 TV*). Alături de Grigore Cartianu cei doi au dus o campanie de denigrare a Revoluţiei Române. „Campania", pe alocuri a îmbrăcat forme ridicole, una dintre emisiuni încercând să dovedească o „călătorie" a lui Ion Iliescu la Moscova pe data de 21 decembrie 1989. „Naşul" Radu Moraru are acum un post TV propriu – *Naşul TV,* iar Teodor Mărieş a moderat la postul *B1 TV* emisiunea „Dor de adevăr".

---

[59]Cf.https://ro.wikipedia.org/wiki/Teodor_Doru_M%C4%83rie%C8%99.

[60] Cf. *https://ro.wikipedia.org/wiki/Teodor_Doru_M%C4%83rie%C8%99.*

[61] Despre originea acestui partid şi activitatea lui Teodor Marieş în cadrul acestei formaţiuni politice vezi interviul lui dr Florin Matrescu pe blogul Ziarişti online, *http://www.ziaristionline.ro/2011/10/11/vocea-exilului-despre-holocaustul-rosu-tismaneanu-maries-securism-si-masonerie-interviu-cu-dr-florin-matrescu/*.

[62] Cf. *http://stirileprotv.ro/stiri/politic/ion-iliescu-invitarea-lui-maries-sa-vorbeasca-in-parlament-o-veritabila-blasfemie.html.*

La aceleași alegeri europarlamentare au mai candidat și alte persoane cunoscute ca participante la Revoluția română: acto-rul Mircea Diaconu, independent, câștigător al unui mandat de europarlamentar, László Tőkés, ales europarlamentar pe lista FIDESZ[63].

Mai există pe lista de candidați și persoane care susțin că au fost la Revoluție: Mihai Răzvan Ungureanu, primul pe lista „Forței Civice". Nu a fost ales, dar în anul 2015 a redevenit director al SIE. Pe 26 decembrie 1989 domnul Ungureanu a publicat în presa ieșeană articolul „Blugii ne erau plini de sînge", în care pretindea că ar fi fost prezent la Cluj în momentul în care s-a tras în manifestanți, unii căzând la câțiva metri de el.

În 2015, ziaristul și realizatorul TV, Radu Moraru, le-a cerut tuturor ziariștilor și marilor lideri de opinie să dea aceeași declarație pe proprie răspundere că nu sunt ofițeri sub acoperire în zonele de influență ale statului.

Doru Mărieș a acceptat provocarea lansată de Radu Moraru: „Subsemnatul Teodor Mărieș, declar pe proprie răspundere că nu am fost, nu sunt și nici nu voi fi ofițer al niciunui Serviciu Secret, român sau străin. Dețin o decizie CEDO din 2011 prin care statul român a fost condamnat pe art. 8 din Convenție, iar în decizie se reține că am fost urmărit înainte de 1989, în perioada Revoluției Române, dar și în perioada Pieței Universității, Curtea reținând în final că «este posibil să fiu urmărit și azi!»"[64].

Timișoara 20 decembrie 2014. După un sfert de secol, luptătorii cu merite deosebite au fost răsplătiți de Primăria Timișoara cu înaltul titlu de Cetățean de Onoare. În ședința festivă extraordinară desfășurată sâmbătă 20 decembrie, de la ora 11.00, în Sala Filarmonicii „Banatul" din Timișoara, 75 de timișoreni care s-au remarcat prin acțiunile lor în decembrie 1989, dar și cei care au fost răniți în timpul Revoluției, au primit titlul de Cetățeni de Onoare ai Timișoarei. Consilierii locali, întruniți în ședință la Filarmonica Banatul, au votat proiectul

---

[63] Cf. *http://www.ziarelive.ro/stiri/cab-radu-moraru-poate-candida-la-euro-parlamentare-2014.html.*

[64] FIDESZ – Uniunea Civic Maghiară este un partid politic parlamentar de centru-dreapta din Ungaria. Cf. *https://ro.wikipedia.org/wiki/Fidesz.*

de hotărâre care prevede acordarea acestor titluri. Nu vorbim, însă, de toți revoluționarii, ci numai de cei ce se găsesc pe lista întocmită în acest sens de către Secretariatul de Stat pentru Recunoaşterea Meritelor Luptătorilor Împotriva Regimului Comunist instaurat în România în perioada 1945-1989. La înmânarea titlurilor, mulți dintre cei care au luptat pentru libertate au lipsit, unii dintre ei şi-au exprimat nemulțumirea că au fost nominalizați oameni care nu meritau această onoare, alții însă, s-au arătat supărați că de pe listă lipsesc persoane importante care s-au remarcat în urmă cu 25 de ani în primul oraş liber de comunism, Timişoara. Este de subliniat declarația primarului oraşului Timişoara, Nicolae Robu: „Știm că multă lume are merite în ceea ce s-a întâmplat în acel decembrie 1989. Meritele s-au manifestat în cazul unora în anumite zile, în cazul altora în alte zile. Unii nici n-au apucat să participe prea mult la evenimente pentru că, din păcate, au fost împuşcați şi şi-au pierdut viața, alții au fost răniți (…)Un titlu de cetățean de onoare trebuie dat totuşi selectiv. Am decis să acordăm titlul de cetățean de onoare, acum, la 25 de ani de la revoluție, pe de-o parte pentru revoluționari care se află pe lista Secretariatului de stat pentru revoluționari, și la care adăugăm, toți răniții care au certificat de rănit în revoluție”[65].

Lista[66] celor care au primit titlul de Cetățean de Onoare al Timişoarei:

1. Nicolae Adam
2. Dan Albuțiu
3. Florin Ambru
4. Liviu Apetrei
5. George Ardelean
6. Cornel Avram
7. Valeriu Valentin Babanaş
8. Liviu Băcana
9. Sorin Barbu
10. Ionel Barna
11. Alexandru Barta

[65] Cf. *http://www.nasul.tv/exploziv-doru-maries-este-sau-nu-ofiter-acoperit-ce-declara-seful-asociatiei-21-decembrie/*.Ediția din 14.05.2015.

[66] Cf. *http://www.pentrutimisoara.ro/stiri_timisoara/revolutionarii-primului-oras-liber-de-comunism-din-ro.*

12. Nicolae Birieș
13. Vasile Bledea
14. Dorel Bogluț
15. Petre Mugurel Boroșoiu
16. Stelian Borza
17. Dinu Buhăianu
18. Adrian Burlacu
19. Tudorin Burlacu
20. Lucian Căldăraru
21. Dan Carp
22. Mircea Capotescu
23. Liviu Cheța
24. Ioan Chiș
25. Liviu Chiș – post mortem
26. Claudiu Iordache
27. Ștefan Cojocnean
28. Dumitru Curiban
29. Mihail Decean
30. Ion Dolca
31. Constantin Duma
32. Constantin Dumitrescu
33. Romeo Dunca
34. Tiberiu Edenberger
35. Viorel Florescu
36. Lorin Fortuna
37. Eugen Gherga
38. Aurel Ghile
39. Ion Grigoraș
40. Mihai Haidău
41. Radomir Iancu
42. Lucian Iovănel
43. Ștefan Ivan
44. Ion Dorin Jisa
45. Francisc Kocsis
46. Alexandru Pavel Loric
47. Petru Juravle
48. Cornel Jurca
49. Octavian Jurj
50. Valentin Lupaşcu
51. Ion Marcu
52. Gabriel Marinescu
53. Luminița Milutin
54. Dan Mândrilă
55. Tiberiu Molodeț
56. Petrișor Morar
57. Radu Motica
58. Mihaela Munteanu
59. Viorel Oancea
60. Ioan Beni Oprea
61. Sorin Oprea
62. Marius Pârvu
63. Nicolae Păuț
64. Petre Petrișor
65. Ștefan Predan
66. Rodica Marina Radu
67. Adrian Sanda
68. Gruia Săsăran
69. Ioan Savu
70. Dorel Şerb
71. Ioan Toma
72. Maria Trăistaru
73. Victor Văsui
74. Emil Vlădesan
75. Simona Zlotea

Pe acest subiect s-a declanşat o avalanşă de critici. Inițial, Primăria a hotărât acordarea titlului de „Cetățean de Onoare al Timişoarei" pentru 55 de luptători cu merite deosebite în Revoluție. Reprezentanții Asociației „17 Decembrie a Răniților şi a Familiilor îndoliate din Revoluția 1989" Timişoara susțin

că, încă din 2009, au fost presiuni mari asupra primăriei pentru aceste titluri; deoarece atunci s-a descoperit că pe liste figurează unii care au fost colaboratori ai fostei Securități ceauşiste, proiectul a căzut[67].

Printre cei 75 de cetățeni de onoare nu se regăseşte niciun rănit. Ciudat este faptul că nu cunoaştem meritele tuturor celor 75 de „merituoşi" luptători în Revoluție.

Timişoreni participanți la Revoluția din Decembrie 1989, precum Nicolae Adam, Dan Albuțiu, Florin Ambru, Cornel Avram, Valeriu Valentin Babanaş, Liviu Băcana, Sorin Barbu, Ionel Barna, Alexandru Barta, Nicolae Birieş, Vasile Bledea, Petre Mugurel Boroşoiu, Stelian Borza, Dinu Buhăianu, Tudorin Burlacu, Lucian Căldăraru, Mircea Capotescu, Liviu Chețа, Ioan Chiş, Liviu Chiş, Claudiu Iordache, Ștefan Cojocnean, Dumitru Curiban, Ion Dolca, Constantin Duma, Constantin Dumitrescu, Romeo Dunca, Tiberiu Edenberger, Viorel Florescu, Lorin Fortuna, Aurel Ghile, Ion Grigoraş, Mihai Haidău, Radomir Iancu, Ştefan Ivan, Petru Juravle, Cornel Jurca, Octavian Jurj, Ion Marcu, Gabriel Marinescu, Luminița Milutin, Dan Mândrilă, Tiberiu Molodeț, Petrişor Morar, Radu Motica, Mihaela Munteanu, Viorel Oancea, Ioan Beni Oprea, Sorin Oprea, Nicolae Păuț, Petre Petrişor, Ștefan Predan, Adrian Sanda, Gruia Săsăran, Ioan Savu, Dorel Șerb, Ioan Toma, Maria Trăistaru, Victor Văsui, Emil Vlădesan, Simona Zlotea apar nominalizați în anexa a 3-a Decretului 110/1991[68] – Decretul 110 din 13 decembrie 1991 care le conferea Medalia „*Revoluția română din decembrie 1989*", în temeiul Legii 42/1990.

De asemenea, Dan Albuțiu, Florin Ambru, Liviu Apetrei, Cornel Avram, Valeriu Valentin Babanaş, Liviu

[67] Cf. *http://www.banatulmeu.ro/scandal-pe-lista-cu-revolutionarii-ce-ur-meaza-sa-fie-facuti-cetateni-de-onoare-ai-timisoarei/*.

[68] Decret 110/1991 privind conferirea titlului de „Erou-martir al Revoluției române din decembrie 1989", a titlului de „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989" și a medaliei „Revoluția română din decembrie 1989". În temeiul art. 94 lit. a) din Constituția României și al prevederilor Legii nr. 42/1990 pentru cinstirea memoriei eroilor-martiri și acordarea unor drepturi urmașilor acestora, precum și răniților din timpul Revoluției din decembrie 1989. Act emis de Președintele României și publicat în „Monitorul Oficial" nr. 40 din 24 februarie 1993.

Băcana, Sorin Barbu, Ionel Barna, Alexandru Barta, Nicolae Birieş, Vasile Bledea, Petre Mugurel Boroşoiu, Stelian Borza, Adrian Burlacu, Tudorin Burlacu, Lucian Căldăraru, Dan Carp, Mircea Capotescu, Liviu Cheța, Ioan Chiş, Liviu Chiş, Claudiu Iordache, Ștefan Cojocnean, Dumitru Curiban, Mihail Decean, Ion Dolca, Constantin Duma, Constantin Dumitrescu, Tiberiu Edenberger, Viorel Florescu, Lorin Fortuna, Aurel Ghile, Ion Grigoraş, Mihai Haidău, Radomir Iancu, Ștefan Ivan, Francisc Kocsis, Petru Juravle, Cornel Jurca, Octavian Jurj, Valentin Lupaşcu, Ion Marcu, Gabriel Marinescu, Petrişor Morar, Radu Motica, Viorel Oancea, Ioan Beni Oprea, Sorin Oprea, Marius Pârvu, Nicolae Păuț, Petre Petrişor, Ștefan Predan, Adrian Sanda, Gruia Săsăran, Ioan Savu, Dorel Șerb, Ioan Toma, Maria Trăistaru, Victor Văsui, Simona Zlotea apar nominalizați în anexa a 3-a Decretului nr. 226 din 30 noiembrie 1992[69], care le conferea titlul de „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989", în temeiul Legii 42/1990. Pe aceeaşi listă – aflată sub titulatura de Asociația „Timişoara" – se regăseşte şi un Ilie Sârbu. Ilie Sârbu, fost senator PSD şi socrul fostului premier al Guvernului României, Victor Ponta, care este acuzat că ar fi închis porțile Catedralei în timpul represiunii ceauşiste. Sunt una şi aceeaşi persoană sau este o coincidență de nume?

Ion Doru Jisa figurează în anexa a 2-a Decretului nr. 400 din 27 decembrie 1995[70], care îi conferea titlul de „Luptător

[69] Decretul nr. 226 din 30 noiembrie 1992 privind conferirea titlului de „Erou-martir al Revoluției române din decembrie 1989", a titlului de „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989" şi a medaliei „Revoluția română din decembrie 1989". În temeiul art. 94, lit. a) din Constituția României şi al prevederilor Legii nr. 42/1990 pentru cinstirea memoriei eroilor-martiri şi acordarea unor drepturi urmaşilor acestora, răniților, precum şi celor care au participat direct în perioada 16-25 decembrie 1989, la luptele pentru victoria Revoluției din decembrie 1989. Act emis de Președintele României şi publicat în „Monitorul Oficial" nr. 41 din 24 februarie 1993.

[70] Decretul nr. 400 din 27 decembrie 1995 privind conferirea titlului de „Erou-martir al Revoluției române din decembrie 1989" şi a titlului de „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989". În temeiul art. 94, lit. a) din Constituția României şi al prevederilor Legii nr. 42/1990 pentru cinstirea eroilor-martiri şi acordarea unor drepturi urmaşilor acestora, răniților, celor care au fost reținuți în perioada 16-22 decembrie 1989 ca urmare a participarii la acțiunile revoluției, precum şi

pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989" în temeiul Legii 42/1990. Un Jisa Ion figurează însă și pe listele cu cei reținuți în decembrie 1989, primită de Asociația „ALTAR" Timișoara de la Procuratura Militară.

George Ardelean, Dorel Bogluț, Eugen Gherga, Lucian Iovănel, Alexandru Pavel Loric, Dinu Buhăianu, Emil Vlădesan apar pe listele cuprinzând propunerile Comisiei pentru cinstirea și sprijinirea eroilor Revoluției din decembrie 1989 de acordare a titlurilor prevăzute la art. 1, 2 și 3 din Legea nr. 42/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare[71], publicate conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 184/1999 din 22.11.1999 pentru acordarea titlului de „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989 – REMARCAT PRIN FAPTE DEOSEBITE".

Pe aceste liste se regăsesc membrii ai familiilor unor revoluționari timișoreni, unii minori la momentul 1989. Apare și numele Dolca Ion precum și numele unui Mateuț Gheorghiță din Arad (nume identic cu cel al binecunoscutului avocat, originar și el din Arad), devenit revoluționar la Timișoara. Pe listă mai apare și fostul polițist, devenit apoi mediator, Ilie Bertea, decedat acum câțiva ani.

Nu avem o situație a celor care beneficiau de prevederile Legii 341/2004, cum nu avem încă rezultatele finale ale verificărilor obligatorii odată cu aplicarea OUG 95/2014, care modifică Legea 341/2004. Nu cunoaștem câți dintre cei 75 de revoluționari „cetățeni de onoare" ai urbei de pe Bega beneficiază de titlul de „luptător cu rol determinant".

O altă dilemă o prezintă Dan Mândrilă. Prezent în balconul „Operei" din Timișoara în decembrie 1989, membru

celor care au participat direct, în perioada 16-25 decembrie 1989, la luptele pentru victoria Revoluției din decembrie 1989, având în vedere propunerile Comisiei pentru Cinstirea și Sprijinirea Eroilor Revoluției din Decembrie 1989 a Parlamentului României. Act emis de Președintele României și publicat în „*Monitorul Oficial*" nr. 91 din 6 mai 1996.

[71] Potrivit Completării publicate în „*Monitorul Oficial*" nr. 399 bis/2000, completările la listele cuprinzând propunerile Comisiei pentru cinstirea și sprijinirea eroilor Revolutiei din decembrie 1989 de acordare a titlurilor prevăzute la art. 1, 2 și 3 din Legea nr. 42/1990, republicată, cu modificarile și completările ulterioare, publicate conform OUG nr. 184/1999, înlocuiesc pe cele publicate în „Monitorul Oficial al României", Partea I, nr. 568 bis din 22 noiembrie 1999, ediția tipărită în 24 de pagini.

în CFSN Timiș, creat la 26 decembrie 1989[72], a fondat alături de un alt revoluționar, Nicolae Bădilescu (1937-2010), gazeta „(In)amicul public nr. 1", ziar care, printre primele, s-a ocupat de dezvăluirea identității celor care au participat la reprimarea Revoluției. Dan Mândrilă a fost primul ziarist român arestat după Revoluție. Nu se cunosc motivele arestării. După eliberare a dispărut din viața publică, posibil să fi emigrat. Dilema autorului se bazează pe faptul că Dan Mândrilă nu figurează niciunde ca fiind „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989". Cel puțin până în anul 1999. Ce calitate a dobândit şi cum figurează în evidențele SSRMLÎRC?

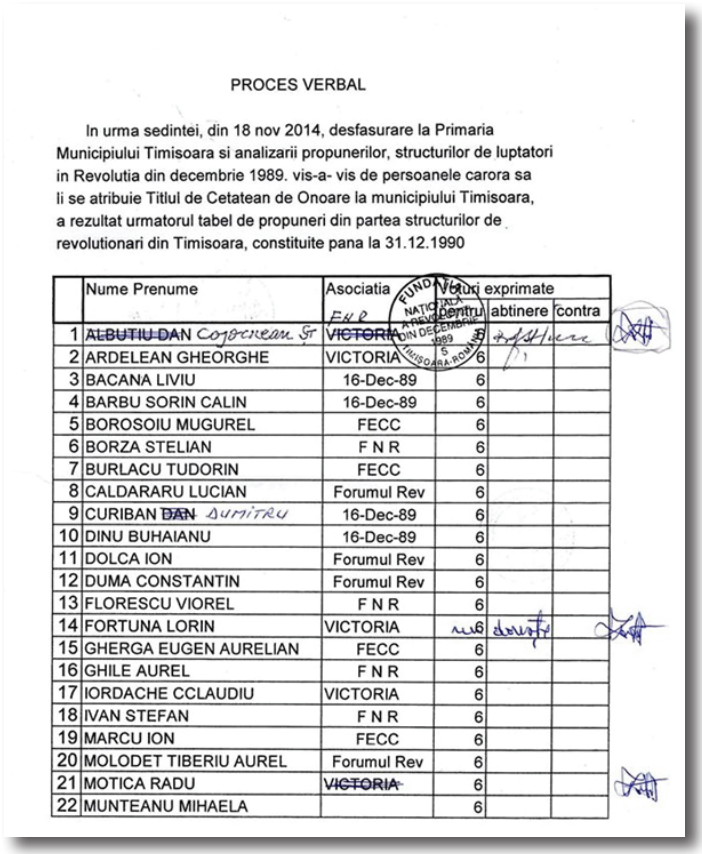

PROCES VERBAL

In urma sedintei, din 18 nov 2014, desfasurare la Primaria Municipiului Timisoara si analizarii propunerilor, structurilor de luptatori in Revolutia din decembrie 1989. vis-a- vis de persoanele carora sa li se atribuie Titlul de Cetatean de Onoare la municipiului Timisoara, a rezultat urmatorul tabel de propuneri din partea structurilor de revolutionari din Timisoara, constituite pana la 31.12.1990

	Nume Prenume	Asociatia	Voturi exprimate		
			pentru	abtinere	contra
1	~~ALBUTIU DAN~~ Cojocneanu Șt	~~VICTORIA~~			
2	ARDELEAN GHEORGHE	VICTORIA	6		
3	BACANA LIVIU	16-Dec-89	6		
4	BARBU SORIN CALIN	16-Dec-89	6		
5	BOROSOIU MUGUREL	FECC	6		
6	BORZA STELIAN	F N R	6		
7	BURLACU TUDORIN	FECC	6		
8	CALDARARU LUCIAN	Forumul Rev	6		
9	CURIBAN ~~DAN~~ DUMITRU	16-Dec-89	6		
10	DINU BUHAIANU	16-Dec-89	6		
11	DOLCA ION	Forumul Rev	6		
12	DUMA CONSTANTIN	Forumul Rev	6		
13	FLORESCU VIOREL	F N R	6		
14	FORTUNA LORIN	VICTORIA	6		
15	GHERGA EUGEN AURELIAN	FECC	6		
16	GHILE AUREL	F N R	6		
17	IORDACHE CCLAUDIU	VICTORIA	6		
18	IVAN STEFAN	F N R	6		
19	MARCU ION	FECC	6		
20	MOLODET TIBERIU AUREL	Forumul Rev	6		
21	MOTICA RADU	~~VICTORIA~~	6		
22	MUNTEANU MIHAELA		6		

Prima listă cu propuneri de revoluționari ce urmau să devină „cetățeni de onoare" ai orașului Timișoara în decembrie 2014. (fila I).
Sursa: Internet

[72] Cotidianul „Luptătorul Bănățean", nr. 6, miercuri, 27.12.1989.

23	OPREA SORIN DANUT	Forumul Rev	6		
24	PAUT ILIE NICOLAE	Forumul Rev	6		
25	PREDAN STEFAN	VICTORIA	6		
26	SANDA ADRIAN	F N R	6		
27	SASARAN GRUIA	16-Dec-89	6		
28	TRAISTARU MARIA	16-Dec-89	6		
29	VLADASAN EMIL	16-Dec-89	6		
30	ZAGANESCU DANIEL	F N R	6		
31	AMBRU FLORIN AUGUSTIN	Forumul Rev	5	1	
32	APETREI LIVIU	Forumul Rev	5	1	
33	AVRAM CORNEL	Forumul Rev	5	1	
34	BABANAS VALENTIN	REVOLUTIA '89	5	1	
35	BARNA IONEL	VICTORIA	5		
36	BERCEA VALER	F N R	5	1	
37	BIRIES NICOLAE	16-Dec-89	5	1	
38	BOGLUT DOREL	FECC	5	1	
39	BRANZEI IOAN	F N R	5	1	
40	BURLACU ADRIAN	FECC	5	1	
41	CHIS IOAN	ALTAR	5	1	
42	GALOS CATALIN NICOLAE	16-Dec-89	5	1	
43	IOVANEL LUCIAN	FECC	5	1	
44	KOCSIS FRANCISC	FECC	5	1	
45	LAZARESCU IOAN	F N R	5	1	
46	LORIK ALEXANDRU PAVEL	FECC	5	1	
47	LUPASCU VALENTIN	16-Dec-89	5	1	
48	MARIES SABIN	ALTAR	5	1	
49	MORAR PETRISOR	ALTAR	5	1	
50	PARVU PETRU MARIUS	FECC	5	1	
51	PETRE PETRISOR	VICTORIA	5	1	
52	SAVU IOAN	ALTAR	5	1	
53	TEODOR LEONARD DOREL	16-Dec-89	5	1	
54	VASUI VICTOR	REVOLUTIA '89	5		
55	BLEDEA VASILE	Forumul Rev	5		1

Prima listă cu propuneri de revoluționari
ce urmau să devină „cetățeni de onoare” ai orașului
Timișoara în decembrie 2014. (fila II)
Sursa: Internet

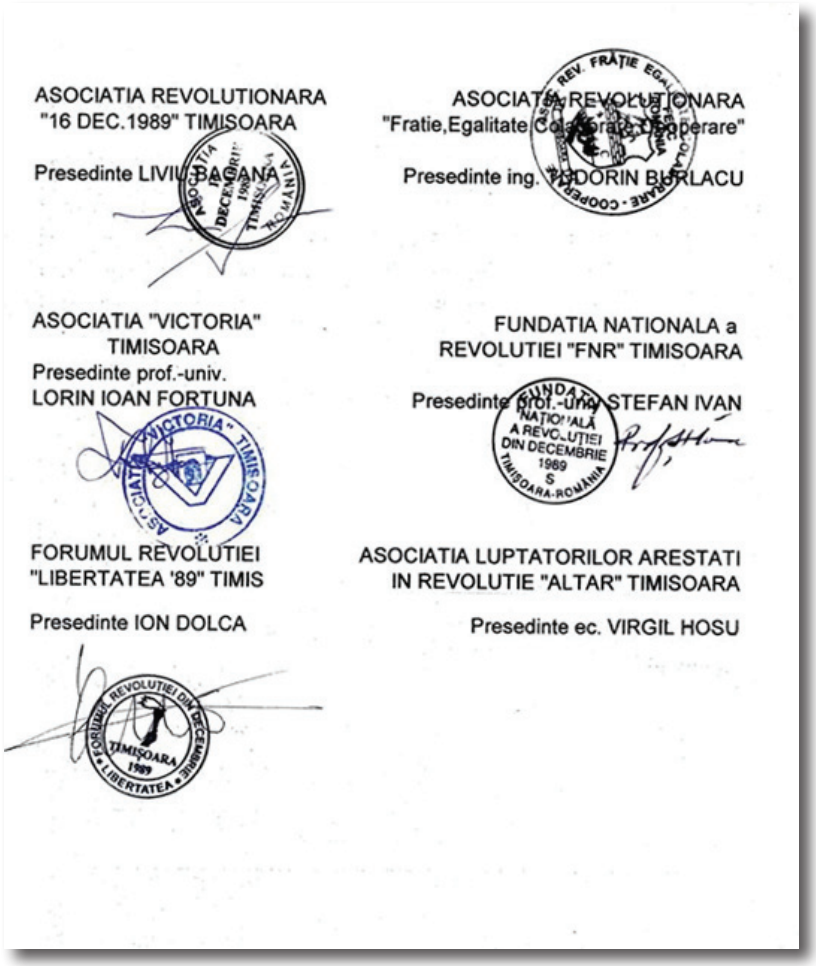

Prima listă cu propuneri de revoluționari
ce urmau să devină ,,cetățeni de onoare" ai orașului
Timișoara în decembrie 2014. (fila III)
Sursa: Internet

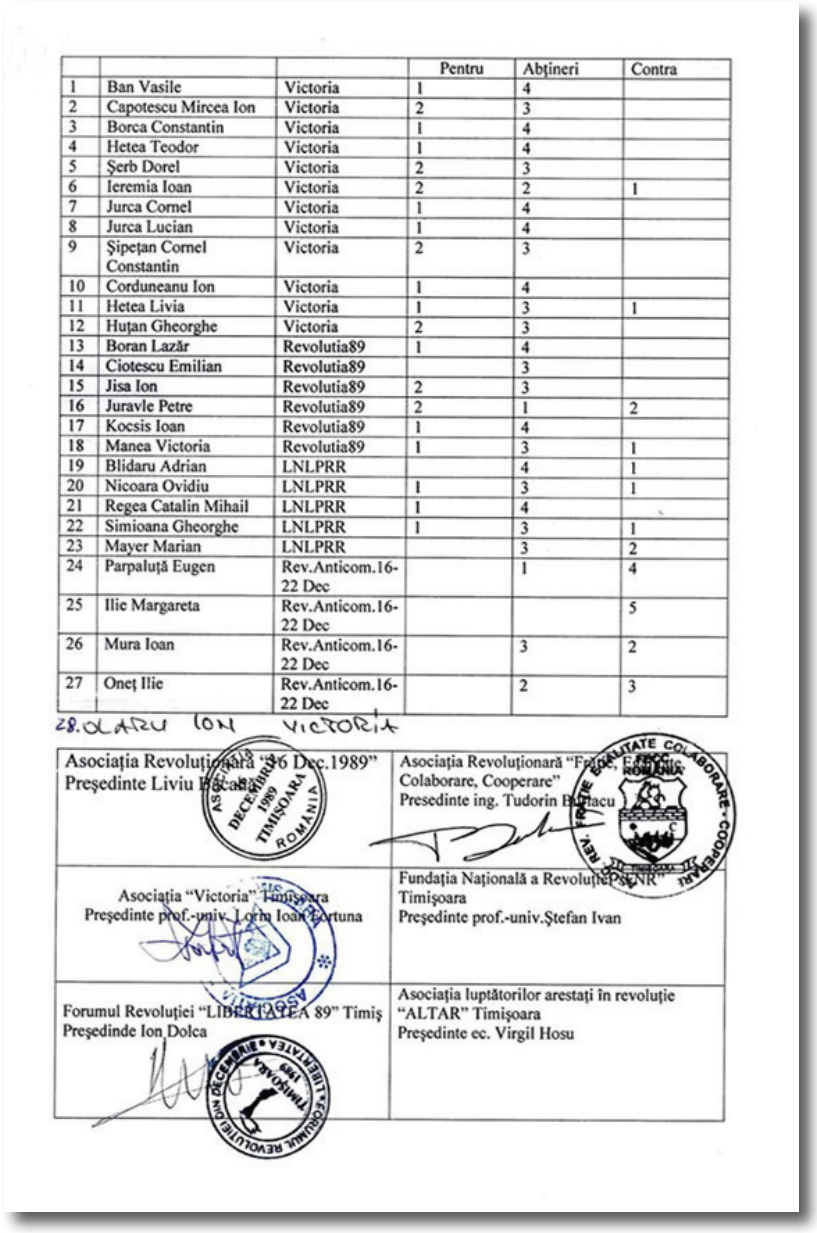

			Pentru	Abţineri	Contra
1	Ban Vasile	Victoria	1	4	
2	Capotescu Mircea Ion	Victoria	2	3	
3	Borca Constantin	Victoria	1	4	
4	Hetea Teodor	Victoria	1	4	
5	Şerb Dorel	Victoria	2	3	
6	Ieremia Ioan	Victoria	2	2	1
7	Jurca Cornel	Victoria	1	4	
8	Jurca Lucian	Victoria	1	4	
9	Şipeţan Cornel Constantin	Victoria	2	3	
10	Corduneanu Ion	Victoria	1	4	
11	Hetea Livia	Victoria	1	3	1
12	Huţan Gheorghe	Victoria	2	3	
13	Boran Lazăr	Revolutia89	1	4	
14	Ciotescu Emilian	Revolutia89		3	
15	Jisa Ion	Revolutia89	2	3	
16	Juravle Petre	Revolutia89	2	1	2
17	Kocsis Ioan	Revolutia89	1	4	
18	Manea Victoria	Revolutia89	1	3	1
19	Blidaru Adrian	LNLPRR		4	1
20	Nicoara Ovidiu	LNLPRR	1	3	1
21	Regea Catalin Mihail	LNLPRR	1	4	
22	Simioana Gheorghe	LNLPRR	1	3	1
23	Mayer Marian	LNLPRR		3	2
24	Parpaluţă Eugen	Rev.Anticom.16-22 Dec		1	4
25	Ilie Margareta	Rev.Anticom.16-22 Dec			5
26	Mura Ioan	Rev.Anticom.16-22 Dec		3	2
27	Oneţ Ilie	Rev.Anticom.16-22 Dec		2	3

28. OLARU ION VICTORIA

Asociaţia Revoluţionară "16 Dec.1989" Preşedinte Liviu Bucă	Asociaţia Revoluţionară "Frăţie, Egalitate, Colaborare, Cooperare" Presedinte ing. Tudorin Bălaciu
Asociaţia "Victoria" Timişoara Preşedinte prof.-univ. Lorin Ioan Fortuna	Fundaţia Naţională a Revoluţiei PSNR Timişoara Preşedinte prof.-univ.Ştefan Ivan
Forumul Revoluţiei "LIBERTATEA 89" Timiş Preşedinde Ion Dolca	Asociaţia luptătorilor arestaţi în revoluţie "ALTAR" Timişoara Preşedinte ec. Virgil Hosu

Listă cu revoluționari „respinși" la titlul de „cetățeni de onoare" ai orașului Timișoara în decembrie 2014.

Sursa: Internet.

Unii dintre ei vor devenii, însă, „cetățeni de onoare" în decembrie 2014

O altă problemă este cea a revoluționarilor care sunt bănuiți că au colaborat cu Securitatea. În raportul de activitate pe anul 2009 al Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității[73], la pagina 53, poziția 28 este menționat că CNSAS avea un proces în curs de soluționare la Curtea de Apel București, dosar 11826/2/2009 cu Bădilescu Neculae, deținător al titlului de revoluționar, pentru stabilirea calității de colaborator al Securității.

Nu cunoaștem verdictul final, deoarece N. Bădilescu a decedat în 2010; practica judecătorească curentă este că acțiunile CNSAS sunt respinse în cazul în care a survenit moartea celui despre care se dorește constatarea calității de colaborator al Securității, fiindcă persoana respectivă nu se mai poate apăra. În 2 aprilie 2012 instanța a luat act de faptul că CNSAS renunță la judecată.

În același raport, la pagina 75, poziția 361, întâlnim numele lui Olteanu Mihai care figurează în Raport Membru în consiliul de conducere al *Societății „Timișoara"*. Mihai Olteanu este și revoluționar, apare pe lista anexei a 3-a Decretului nr. 226 din 30 noiembrie 1992, care le conferea celor nominalizați titlul de „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989" în temeiul Legii 42/1990. În acea perioadă, CNSAS îi atribuia lui Mihai Olteanu calitatea de colaborator al Securității. Mihai Olteanu a câștigat în instanță procesul cu CNSAS. Înalta Curte de Casație și Justiție, prin decizia 980 din 18 februarie 2011, a respins definitiv și irevocabil cererea CNSAS de a se constata calitatea de colaborator al Securității a pictorului Mihai Olteanu.

În același Raport al CNSAS întâlnim numele și altor revoluționari din Timișoara: Bărbat Vasile, rănit în revoluție, pagina 91, poziția 24; Fanu Dorel, pagina 98, poziția 114; Iancu Eugen Romulus, pagina 100, poziția 142. Bărbat Vasile este nominalizat în anexa a 2-a a Decretului 110/1991, beneficiind de titlul de „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989". Fanu Dorel și Iancu Eugen Romulus se regăsesc pe aceeași listă, la anexa a 3-a Decretului 110 din 13 decembrie 1991, care le conferea Medalia „*Revoluția*

[73] Cf. *http://www.cnsas.ro/documente/rapoarte/Raport%20CNSAS%202009%20NEW.pdf*

română din decembrie 1989" în temeiul Legii 42/1990, dar şi pe lista anexei a 3-a Decretului nr. 226, din 30 noiembrie 1992, devenind „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989". Bărbat Vasile a fost rănit în 1989, alături de fiică şi soție, în data de 17 decembrie 1989 în Timişoara, în Piața „Libertății". Soția, Lepa Bărbat, a fost împuşcată mortal; cadavrul i-a fost sustras, transportat alături de alte 40 de cadavre de revoluționari la Bucureşti, incinerat şi cenuşa aruncată într-un canal în apropiere de localitatea Popeşti-Leordeni. La fel s-a întâmplat şi cu celelate 40 de cadavre[74].

În cazul celor trei – Bărbat Vasile, Fanu Dorel şi Iancu Eugen Romulus –, câştig de cauză a avut CNSAS. Conform aceluiaşi Raport CNSAS, Bărbat Vasile a primit calitatea de colaborator al Securității. Sentința a fost publicată în *MO* P III nr. 146/04.05.2010. Fanu Dorel, a primit calitatea de colaborator al Securității, proces câştigat definitiv şi irevocabil de CNSAS. Sentință în curs de publicare. Iancu Eugen Romulus are calitatea de lucrător. Proces câştigat de CNSAS. Sentință publicată în *MO* P III nr. 238/01.07.2009.

Un alt caz este cel al lui Toma Ioan, care apare pe lista colaboratorilor Securității afişată pe pagina de internet a CNSAS.[75] Sentință publicată în *MO* nr. 512/08.09.2014. Dacă acest Toma Ioan este acelaşi cu Toma Ioan, devenit pe 20 decembrie 2014 „cetățean de onoare" al oraşului Timişoara, autorul nu înțelege nominalizarea pe lista întocmită în acest sens de către Secretariatul de Stat pentru Recunoaşterea Meritelor Luptătorilor Împotriva Regimului Comunist instaurat în România în perioada 1945-1989. Dacă este doar o nefericită coincidență de nume, trebuie precizat acest lucru.

În categoria impostorilor Revoluției se încadrează cei care până la căderea regimului ceauşist l-au susținut, apoi – brusc – au devenit revoluționari. În lucrarea coordonată de Alexandru Oşca, *Revoluția Română în Banat*, (Editura SITECH, Craiova, 2009), la pagina 185 este relatată o întâmplare din data de 18 decembrie 1989 din localitatea timişeană Buziaş. La ora 10.00, la trustul SMA, inginerul Emilian Ciotescu, venit de la

[74] Gheorghe Sbârnă, Valentin Marin (coordonatori), *Dicționarul general al Revoluției Române din Decembrie 1989*, Bucureşti, Ed. Militară, 2010, p.118.
[75] Cf.*http://www.cnsas.ro/colaboratori.html.*

Timişoara, a prezentat acţiunile petrecute în zilele precedente la Timişoara, acţiuni ale „huliganilor" şi „bandiţilor". Pe Emilian Ciotescu îl regăsim pe listele din anexele 3 ale celor două decrete, 110/1991 şi 226/1992, devenind posesor al medaliei „Revoluţia română din decembrie 1989" şi „Luptător pentru victoria Revoluţiei române din decembrie 1989".

Între anii 1992-1996 devine unul dintre consilierii aleşi în cadrul CJT. În cadrul mandatului devine membru al Comisiei pentru agricultură, industrie alimentară, prognoză, activitate ştiinţifică agricolă şi protecţia solului şi preşedinte al Comisiei pentru administraţie publică locală, juridică, apărarea ordinii publice, respectarea drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor. Se pare că a beneficiat şi de prevederile Legii 341/2004, un Ciotescu Emilian figurând cu brevetul numărul LRM – C, 00095. Nu ar fi nicio surpriză să îl găsim şi în rândul „luptătorilor cu rol determinant" în Revoluţie.

Niculae Mircovici este, începând cu anul 2004, deputat din partea minorităţii bulgare din România. În 1989 era ofiţer activ în Ministerul Apărării Naţionale[76]. Se regăseşte pe listă la anexa a 3-a Decretului 110 din 13 decembrie 1991, care le conferea Medalia „Revoluţia română din decembrie 1989", în temeiul Legii 42/1990, dar şi pe lista anexei a 3-a Decretului nr. 226 din 30 noiembrie 1992, devenind „Luptător pentru victoria Revoluţiei române din decembrie 1989". După 22 decembrie 1989 până în februarie 1990 a fost detaşat de *Frontul Democratic Român*, la conducerea Poliţiei Timiş. În presa de limbă bulgară, ziarul „Naśa Glaś", cu numărul 18-19 (482-483) din 16.09-15.10.2012 este prezentat Niculae Mircovici, candidatul UBB (Uniunea Bulgarilor din Banat) pentru un loc de deputat în Parlamentul României. La pagina 9 sunt prezentate date biografice, împreună cu câteva din activităţile lui Niculae Mircovici. De aici aflăm că acesta, pe data de 19 decembrie 1989, s-a alăturat mişcării revoluţionare, iar din data de 22 decembrie 1989 a preluat, din însărcinarea FDR, Miliţia şi Securitatea din Timiş. Conform acestei prezentări, N.

[76] Cf. *http://mircovici-niculae.blogspot.ro/*. Domnul deputat Mircovici are o activitate bogată în privinţa problemelor revoluţionarilor, făcând parte din Comisia parlamentară pentru problemele revoluţionarilor din decembrie 1989.

Mircovici în data de 19 decembrie – când în Timișoara, în zona Iosefin și întreprinderea „ELBA", forțele de represiune executau foc și ucideau oameni –, trece de partea Revoluției. Care a fost gestul prin care a dovedit că este alături de revoluționari?

Un alt revoluționar, Alexandru Ciura, în noaptea de 20 spre 21 decembrie 1989, însoțindu-l pe căpitanul Agârbiceanu Alexandru (care conducea o grupă de soldați), îl arestează, la fosta Cantină a Partidului, pe primarul P. Moț, care este apoi predat colonelului Zeca[77]. Dacă aceste lucruri sunt adevărate, înseamnă că Viorel Oancea nu este primul ofițer care a trecut de partea Revoluției, în data de 22 decembrie 1989, la ora 9.00[78].

Maiorul Viorel Oancea
Sursa foto: *Historia*.ro

La două zile după execuția cuplului dictatorial, la Târgoviște, în Timișoara s-a produs un episod sinistru, dar mai puțin mediatizat: dispariția unor cadavre de revoluționari, în noaptea de 27 decembrie 1989, și înhumarea lor într-o groapă comună în Cimitirul „Eroilor". Această groapă este descoperită

[77] Titus Suciu, *Lumea bună a balconului*, ediție revizuită, București, Editura IRRD, 2008, p. 83.

[78] Stefan Both, *22 decembrie 1989. Primul și singurul militar care a trecut de partea revoluționarilor: „Teroriștii au fost inventați de eșalonul II și Securitate"* în revista „Historia", ediția online http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/22-decembrie-1989-primul-i-singurul-militar-care-trecut-partea-revolutiei.

și în ziua de duminică, 14 ianuarie 1990, are loc deshumarea cadavrelor. Sunt găsite 10 cadavre. Printre cei îngropați aici se aflau Petru Bonțe împușcat pe 17 decembrie, pe strada Transilvaniei, Boțoc Luminița, ucisă pe data de 17 decembrie în Calea Lipovei, Leia Sorinel și Ioan Mariuțac, uciși pe 18 decembrie la Catedrală, dar și Bancov Francisc, ucis în data de 24 decembrie 1989. Ciudat este că asupra lui Petru Bonțe s-a găsit buletinul de identitate, dar familia nu a fost anunțată de autorități despre ziua și locul înhumării.

Buletinul de identitate al lui Bonțe Petru
Sursa foto: *http://adevarul.ro/locale/timisoara/decembrie-89-Si-a-gasit-copilul--groapa-comuna-1_50ad39797c42d5a663911116/index.html*

Spitalul Județean Timișoara: decembrie 1989, după căderea dictatorului

■ 9 ■ NÁŠA GLÁS - Broj 18-19/2012

Domnul NICULAE MIRCOVICI a fost desemnat candidat de deputat pe lista U.B.B. – R. la alegerile parlamentare din 9 decembrie 2012

Miercuri, 26 septembrie 2012, la Sediul central al Uniunii Bulgare din Banat – România s-a desfăşurat şedinţa Consiliului de conducere al U.B.B. – R., cu următoarea ordine de zi:

1. Probleme organizatorice;
2. Pregătirea sărbătoririi Zilei bulgarilor din Timişoara;
3. Pregătirea campaniei electorale pentru alegerile parlamentare;
4. Diverse.

În cadrul şedinţei au fost dezbătute, analizate şi s-au luat hotărâri privind îmbunătăţirea activităţii tuturor filialelor U.B.B. – R. De asemenea au fost stabilite principalele măsuri care trebuie luate pentru o bună organizare a sărbătoririi Zilei bulgarilor din Timişoara.

În ceea ce priveşte alegerile parlamentare din 9 decembrie 2012, Consiliul de Conducere al Uniunii Bulgare din Banat – România, în unanimitate l-a desemnat pe domnul preşedinte Niculae Mircovici candidat de deputat în Parlamentul României pe lista U.B.B. – R. pentru încâştigarea mandatului de patru ani.

Cu această ocazie dorim succes candidatului nostru, domnul Niculae Mircovici, atât în campania electorală, cât şi la alegerile din 9 decembrie.

La ultimul punct de pe ordinea de zi au fost aduse în atenţia Consiliului de Conducere al U.B.B. – R. diferite probleme cu problematică diversă şi s-au luat măsurile necesare pentru soluţionarea acestora.

U sreda, 26 septembar 2012 g., u Centrálnotu sedálište na Balgarskotu Družstvu ud Banát – Rumanija, se ij daržála Slogata na Upravitelnija savet na B.D.B. – R. sas slédnija dnevin red:

1. Organizacionna problemátika;
2. Urižděnjétu na praznika na banátskite balgare ud Timišvár;
3. Preprávenji za predizbornata kampánija za parlamentárnite izbore;
4. Ráznuobrázna temátika.

Na slogata sa bili analizirani i se ij zalu rešénji za pudubrevanjétu na dejnustta na sate filiáli na B.D.B. – R. Saštu sa bili utučnéni glávnite merči, kujatu treba da se zémat za dubrotu urižděnji na praznika na banátskite balgare ud Timišvár.

U svazka s parlamentárnite izbore ud 9 december 2012 g., Upravitelnija savet na Balgarskotu Družstvu ud Banát – Rumanija idnoglásnu ij imenuval gusp. predsedátel Nikola Mirkovič da kandidátstva za deputát u Rumanskija Parlament ud starna na Balgarskotu Družstvu ud Banát – Rumanija, za još idin mandát ud četiri gudini. S tazi prelega želimi uspeh na náša kandidát, gusp. Nikola Mirkovič, taj u predizbornata kampánija, kaćétu i na izboretе ud 9 december.

Na sétnata točka ud dnevnija red sa bili predstávini i analizirani različni problemi s ráznuobrázna temátika i sa se zali nužnite udlačbi za rešénjétu na tezi problemi.

NICULAE MIRCOVICI, date biografice şi scurtă prezentare a activităţii

Niculae Mircovici s-a născut la 01.10.1950 în localitatea Chegleviciu, comuna Dudeştii Vechi, jud. Timiş, într-o familie mixtă, tatăl fiind bulgar pavlikean, catolic, iar mama română, ardeleancă ortodoxă.

Copilăria şi şcoala generală le-a petrecut în comuna Dudeştii Vechi, unde a urmat şi clasa a IX-a a liceului din localitate.

Fire ambiţioasă, a urmat apoi cursurile liceului militar „Ştefan cel Mare" din Câmpulung Moldovenesc, pe care l-a absolvit cu rezultate remarcabile, media de 9,66 fiind o medie rară pentru acele timpuri.

A urmat apoi cursurile Şcolii militare de ofiţeri activi „Nicolae Bălcescu" din Sibiu, arma infanterie, absolvind şcoala cu media 9,59, al II-lea în promoţie („ajutat" fiind şi de nume, care nu prea se potriveau pe placa de marmură a şefilor de promoţie).

A urmat şi absolvit apoi Academia militară, Facultatea politico-militară, secţia arme întrunite şi Academia de înalte studii militare, Facultatea de comandă şi stat major, pe amândouă absolvindu-le cu media 10.

A promovat treptele carierei militare într-un ritm peste medie, trecând în rezervă în anul 2004, pentru a candida pe lista Uniunii Bulgare din Banat – România pentru un mandat în Parlamentul României, de pe funcţia de comandant al garnizoanei Timişoara şi şef al Centrului militar zonal Timiş, având ca zonă de responsabilitate partea de vest a României.

Este general de brigadă în rezerva armatei României.

În viaţa civilă este licenţiat în ştiinţe politice, ştiinţe economice şi ştiinţe juridice, toate diplomele de licenţă obţinute cu media 10.

A urmat cursuri postuniversitare de informatică, management strategic al resurselor umane şi marketing şi gestiunea afacerilor, toate absolvite cu calificative maxime. Este cadru didactic universitar.

Domnul Niculae Mircovici este preşedintele Uniunii Bulgare din Banat – România, organizaţie reprezentativă a minorităţii bulgare din ţara noastră, care are filiale atât în Banat, cât şi în zona de sud a României.

Deputat în Parlamentul României din decembrie 2004, Domnul Niculae Mircovici este: secretar al Biroului Permanent al Camerei Deputaţilor din februarie 2011 până în prezent, membru în Grupul parlamentar al minorităţilor naţionale, membru în Comisia de apărare, ordine publică şi siguranţă naţională, secretarul Comisiei parlamentare a revoluţionarilor din Decembrie 1989, membru în Comisia comună specială a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru elaborarea pachetului de legi privind Securitatea Naţională, membru al Grupului de Rugăciune din Camera Deputaţilor.

În actualul mandat (2008 – 2012), Domnul Niculae Mircovici a avut 64 de luări de cuvânt în 47 şedinţe, 5 declaraţii politice, 51 de luări de cuvânt în Biroul Permanent al Camerei Deputaţilor în 43 şedinţe, 30 de propuneri şi iniţiative legislative şi mii de intervenţii în comisiile de specialitate.

Este membru al grupurilor de prietenie cu Bulgaria, Statele Unite Mexicane, şi Georgia.

Pe 19 decembrie 1989 s-a alăturat mişcării revoluţionare din Timişoara, iar după 22 decembrie, din însărcinarea Frontului Democrat Român, a preluat Miliţia şi Securitatea din Timiş.

Pentru activitatea desfăşurată a fost decorat cu numeroase ordine şi medalii militare şi civile ale României.

Este căsătorit de 39 de ani, soţia este pensionară, are un fiu care este ofiţer în Ministerul Apărării Naţionale, nora este profesoară de psihologie, are un nepot de 9 ani şi o nepoţică de 1 an.

În pagina din ziarul „Naśa Glaś", cu numărul 18-19 (482-483) din 16.09-15.10.2012 este prezentat Niculae Mircovici, candidatul UBB. (Uniunea Bulgarilor din Banat)

14 ianuarie 1990: Cimitirul „Eroilor” din Timișoara.
Groapa comună

Unde sînt morții Timișoarei?

UN NOU „CIMITIR SECRET”
ÎN CIMITIRUL EROILOR

● O nouă probă a bestialității, a cruzimii teroriste, pusă în slujba odioasei dictaturi ● O bună parte din morții pușcă urma tratamentelor medicale (rănile lor sînt panzate), semn că ei au fost internați într-o unitate spitalicească și probabil că tot acolo au și murit. De ce cadrele medicale nu au anunțat familiile lor ? Ce se ascunde sub această tăcere ? Un fals jurămînt a lui Hipocrate sau să înțelegem că acele persoane și-au oferit, într-un mod sfidător, serviciile teroriștilor. Unde au stat aceste cadavre pînă în data de 27 decembrie cînd au fost transportate la cimitir ? Ce presupun acele coduri (numere) scrise cu pix pe leucoplast ? ● Înmormîntarea s-a petrecut în 28 decembrie, sub presiunea șefului de la pompe funebre. Cine a tăcut și prejmuit această tristă ceremonie ? ● Cine este Aurele Bucur ? Știm, șeful pompelor funebre, dar în realitate sub ce mască își ascunzi adevărata identitate ? ● Cei care a furat (în ce scop) cele două filme din biroul administratorului a știut un amănunt : mai există o copie ! ● Ce face Poliția, de ce nu acționează în consens cu cerințele poporului. De ce, pînă acum, nici un securist nu s-a prezentat de bună voie să depună mărturie. De cine se tem, de popor ? Se cred, cumva, cu toții vinovați ?

Citiți reportajul nostru în pagina a III-a

Articol
din cotidianul
„Renașterea Bănățeană”

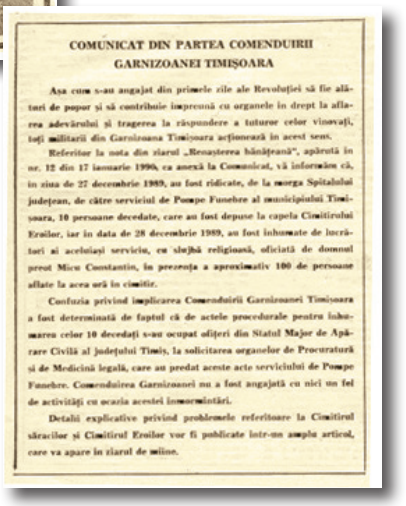

COMUNICAT DIN PARTEA COMENDUIRII
GARNIZOANEI TIMIȘOARA

Așa cum s-au angajat din primele zile ale Revoluției să fie alături de popor și să contribuie împreună cu organele în drept la aflarea adevărului și tragerea la răspundere a tuturor celor vinovați, toți militarii din Garnizoana Timișoara acționează în acest sens.

Referitor la nota din ziarul „Renașterea bănățeană”, apărută în nr. 12 din 17 ianuarie 1990, ca anexă la Comunicat, vă informăm că, în ziua de 27 decembrie 1989, au fost ridicate, de la morga Spitalului județean, de către serviciul de Pompe Funebre al municipiului Timișoara, 10 persoane decedate, care au fost depuse la capela Cimitirului Eroilor, iar în data de 28 decembrie 1989, au fost înhumate de lucrători ai aceluiași serviciu, cu slujbă religioasă, oficiată de domnul preot Micu Constantin, în prezența a aproximativ 100 de persoane aflate la acea oră în cimitir.

Confuzia privind implicarea Comenduirii Garnizoanei Timișoara a fost determinată de faptul că de actele procedurale pentru înhumarea celor 10 decedați s-au ocupat ofițeri din Statul Major de Apărare Civilă al județului Timiș, la solicitarea organelor de Procuratură și de Medicină legală, care au predat aceste acte serviciului de Pompe Funebre. Comenduirea Garnizoanei nu a fost angajată cu nici un fel de activități cu ocazia acestei înmormîntări.

Detalii explicative privind problemele referitoare la Cimitirul săracilor și Cimitirul Eroilor vor fi publicate într-un amplu articol, care va apare în ziarul de mîine.

Comunicatul din partea
Comenduirii Garnizoanei
Timișoara privind episodul
Cimitirul „Eroilor”

După căderea lui Ceaușescu, militari și civili au pătruns în Inspectoratul MI Timiș, situat pe strada Leontin Sălăjan (actualmente Take Ionescu). În curte ardea un morman de hârtii disparate[79]. Divizia 18 Mecanizată Timișoara a preluat paza inspectoratului. Dispozitivul de pază a fost asigurat de militari și civili înarmați. Comanda a fost asigurată de maior Judele Constantin, şeful cercetării de la Divizia 18 Mecanizată Timişoara. Noaptea de 22/23 decembrie 1989 nu a fost marcată de evenimente sau de victime umane. În ziua de 23 decembrie 1989 comanda Diviziei mecanizate a trimis un TAB (transportor blindat de cercetare) pentru a păzi bulevardul Take Ionescu. TAB-ul cu un echipaj alcătuit din trei ofițeri și doi militari în termen din U.M. 01185 Timişoara ajunge la sediul inspectoratului în jurul orei 14.00 şi s-a postat în fața intrării principale. După-amiaza au început să se audă focuri de armă în zona inspectoratului, care i-au făcut pe cei din interior să creadă că vor fi atacați. În jurul orei 20.00, se trage din zona clădirilor situate vis-à-vis de inspectorat, rezultând o victimă rănită, comandantul TAB- ului.

În dimineața zilei de 24 decembrie 1989, în jurul orei 09.00, Bancov Francisc, muncitor la Industria Lânii – ILSA, se deplasa dinspre locul de muncă spre casă, pe jos pe lângă bicicleta proprie. Nu existau restricții de circulație. În timp ce se afla în fața complexului comercial, situat vis-à-vis de inspectorat, unde erau câteva zeci de persoane, Bancov Francisc a fost împuşcat mortal cu un singur glonț. Tot dinspre inspectorat s-a tras asupra tânărului care a vrut să ajute victima. Evenimentul nu a fost raportat. Victima a fost lăsată în stradă, de unde a fost ridicată ca persoană neidentificată. S-a răspândit zvonul că victima este un terorist care s-a sinucis, împuşcându-se în gură pentru a nu fi capturat. Legitimația de serviciu a victimei a fost dusă la poarta fabricii ILSA de o persoană necunoscută, unde a fost găsită de un văr al acesteia. În 28 decembrie 1989 autoritățile militare au înhumat mai multe victime, considerate neidentificate, într-o groapă comună în Cimitirul "eroilor" din Timişoara. Bancov Francisc, înhumat în aceleaşi împrejurări, a fost îngropat separat, fiind considerat terorist.

[79] Conform lui M. Decean, în articolul *Dosarele de la securitate* apărut în cotidianul „Timișoara", nr. 46. 9 mai 1990.

Iancu Radomir Gherman – cel care declară că a condus grupul de civili de la Inspectoratul MI Timişoara[80] –, a devenit „cetățean de onoare" al Timişoarei, în data de 20 decembrie 2014. Este beneficiar al prevederilor Decretului 110, din 13 decembrie 1991, care îi conferea Medalia „Revoluția română din decembrie 1989" în temeiul Legii 42/1990, dar şi al prevederilor Decretului nr. 226 din 30 noiembrie 1992, devenind „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989"; beneficiar al prevederilor Legii 341/2004. Într-un interviu acordat autorului, Iancu Radomir Gherman menționează:

„– Povestiți un episod care v-a impresionat în cel mai înalt grad din zilele Revoluției.

– **Răspuns:** În 22 Decembrie am fost trimis de la „Operă" să preiau, împreună cu un grup de luptători şi de militari, clădirile Miliției, Securității şi Arhiva. Noaptea de 22/23 Decembrie a fost tipică pentru un război de stradă dar m-am obişnuit cu schimburile de focuri şi se instalase o atmosferă de front. Dimineața zilei de 23 Decembrie a debutat cu mitralierea clădirii Securității de către un transportor

TAB de cercetare. Timişoara,
Piața „Libertății". Ianuarie 1990

[80] Adrian Kali, *1989 – Destin fără respect*, Timişoara, Editura SAOL, 2013, p. 129.

blindat, urmată de lungi tiruri de pistoale mitralieră din partea apărătorilor clădirii. Schimbul de focuri a surprins şi ucis un bătrân care – nu am aflat din ce motiv – mergea cu bicicleta pe bulevardul Leontin Sălajan. Când schimburile de focuri s-au domolit am mers până la el, împreună cu Mara de la ISLA; era mort şi avea o expresie, parcă de uimire, pe care multă vreme eram capabil să o desenez[81]".

Într-o lucrare apărută sub egida Asociației „Memorialul Revoluției" este consemnat faptul că în data de 22 decembrie 1989, în jurul orei 13.30, un grup de revoluționari intră în clădirea Inspectoratului MI, apoi în sediul Securității. Ofițerii aflați în clădire sunt cu toții arestați. Până la venirea revoluționarilor, conform generalului Nuță, la sediul MI aparatura tehnică şi materialul tehnic, dar şi documente, fuseseră distruse[82]. În jurul orei 14.00, ofițerii MI şi de Securitate predau întreg armamentul. În data de 24 decembrie 1989, Bancov Francisc este împuşcat mortal în apropierea Inspectoratului MI, ocupat de forțele MApN[83].

Memoria video ne arată un episod petrecut pe acelaşi bulevard Sălăjan, la câteva sute de metri înainte de sediul MI. O verificare a unei dubițe cu ziarişti, de un cordon de civili. 24 decembrie 1989, ora 14.00.

[81] Adrian Kali, *op.cit.*, p. 128.

[82] Lucian Ionică (coordonator), *Enciclopedia Revoluției din Timişoara 1989*, volumul I, cronologie și victimele Revoluției, Timişoara, Editura AMR, 2014, p.110.

[83] *Ibidem* p.118.

Cel care filmează, Ghiță Olaru, de aici se îndreaptă spre sediul MI, unde filmează un grup de muncitori de la IJTL. Nicio urmă a incidentului în care a fost implicat Bancov Francisc nu este filmată. Pe stradă, în afara muncitorilor de la IJTL se află și alte persoane.

O parte din placa comemorativă cu numele celor uciși în 1989. Chiar dacă se află în centrul orașului Timișoara, ea se degradează fără să îi pese cuiva.
Sursa foto: Alexandra Kali

Poveştile revoluționarilor şi adevărul istoric, sau adevărul istoric nu este “doar” o poveste revoluționară

De ce este atât de greu să comunici un simplu adevăr? Pentru că oamenii nu ascultă. Pentru că ei cred în ceea ce vor să creadă. Nu aud ceea ce nu vor să audă. Sau nu văd ceea ce au în fața ochilor. Pentru că... oamenii cred ceea ce vor să creadă. E natura umană.

În perioada comunistă s-a tăcut mâlc. După Revoluția din 1989, România a avut cei mai mulți anticomuniști pe cap de locuitor. Te întrebi cum de a fost posibil ca România să fie chiar şi o zi comunistă! Reacția anticomunistă este condusă de cei care se proclamă „intelectuali”. Culmea este că toți aceştia nu s-au manifestat cu nimic înainte de Revoluție.

Timişorean povestind despre Revoluție
Ianuarie 1990

Anticomunismul este un discurs obligatoriu; se scriu cărți, se oferă burse și granturi, se organizează simpozioane. Doar unul dintre torționarii comuniști a fost condamnat. Nici măcar de pensiile lor nu se atinge nimeni. Revoluționarii sunt blamați sau uitați; rar apar în mass-media. Până când apare un scandal. Legat de drepturi, privilegii, colaborarea cu Securitatea. Starea de fapt prezentată mă duce cu gândul la ce s-a întâmplat în Franța în Al Doilea Război Mondial, în august 1944, după eliberare. Brusc francezii au devenit, *toți*, antihitleriști și patrioți. Și-au arătat „eroismul" (ținut la „naftalină" de la 22 iunie 1940), asupra colaboraționiștilor francezi ai ocupantului german. Cele mai vulnerabilele ținte au fost femeile care au avut legături cu ocupantul german. Multe au fost ucise, altele batjocurite. Fără judecată. A devenit un titlu de glorie să tunzi la zero o femeie, să o dezbraci și să o plimbi goală pe străzi. Că ei au tăcut patru ani – timp în care evreii au fost deportați, adevărații patrioți au fost executați –, asta nu a mai contat! Se făcea dreptate de către gloata mută până cu câteva zile în urmă! Nu se scrie în manualele de istorie despre asta, pentru că ce au făcut ei nu diferea de ce făcuseră naziștii. De unde diferența? Pentru că primii au câștigat războiul!

Pedepsirea unei colaboraționiste
Imagini din Franța, localitatea Montelimar,
29 august 1944

Pedepsirea unei colaboraționiste
Imagini din Franța, localitatea Montelimar,
29 august 1944. De remarcat veselia polițiștilor
francezi, care „nu" au colaborat cu naziștii

Dacă dorim o comparație, unii revoluționari români, împărtășesc pe alocuri aceeași soartă cu cea a partizanilor sovietici. Buni să se sacrifice la greu, partizanii sovietici au luptat la mii de kilometri depărtare de liniile armatei regulate. Au fost slab controlați de autoritățile centrale sovietice și au ajuns în multe cazuri să aibă alte idealuri decât cele oficiale și să contrazică doctrinele staliniste. După eliberarea teritoriului sovietic, toți membrii mișcărilor de partizani au trebuit să treacă prin filtrul NKVD-ului. Dacă în cazul partizanilor de rând, proveniți din rândul populației locale, presiunile politice au fost minime, în cazul ofițerilor, aceștia au fost supuși represiunii politice, sub diferite motive, unii dintre ei sfârșind în *Gulag*. Această politică a continuat până în 1955, când a fost dată o grațiere de amploare care i-a vizat pe foștii prizonieri de război, colaboratori naziști și alte categorii, printre care și partizanii încarcerați după încheierea războiului.

În Revoluția Română s-a murit; unii dintre cei rămași în viață, dar și alții care au participat colateral la evenimentele din decembrie 1989, s-au transformat într-un fel de castă care nu numai că a beneficiat de avantaje materiale și de imagine, dar a și monopolizat discursul public pe tema eroismului revoluționarilor.

Timişorean povestind despre Revoluţie unui reporter irlandez. Ianuarie 1990

Unul dintre cei 75 de „cetăţeni de onoare", Mihail Decean, judecător, este autor de carte[84]; are şi o pagină pe Internet, încă funcţională, în care prezintă informaţii despre evenimentele din Decembrie 1989. Cartea scrisă este prezentată pe acest site, deci voi folosi varianta electronică a lucrării menţionate. Pe site, la început, aflăm că Mihail Decean, a avut probleme cu Securitatea în anii comunismului. Şi că la începutul anului 1990 a iniţiat demersuri, împreună cu „Grupul de acţiune directă" al „Forumului cetăţenesc", al Societăţii „Timişoara"", pentru identificarea dosarelor întocmite cetăţenilor, pe criterii politice, de Securitatea ceauşistă, respectiv pentru identificarea informatorilor şi colaboratorilor, plătiţi şi neplătiţi ai Securităţii politice ceauşiste. În perioada 1990-2006 a publicat articole în presa scrisă (ziarele locale timişorene „Vestul" şi „Timişoara", ziarul local „Ziua de Cluj", respectiv în ziarele centrale „România Liberă" şi „Evenimentul Zilei"). În decembrie 1996 şi decembrie 1999 a prezentat comunicări despre evenimentele din 1989 la Simpozioanele cu participare internaţională „O enigmă care împlineşte şapte ani" şi „1989, Zece Ani După", organizate la Timişoara, de Fundaţia „Academia Civică". Cartea, alcătuită din două părţi, cuprinde articole din presă. Prima parte prezintă evenimentele din decembrie 1989 la care Mihail Decean a fost martor ocular.

[84] Mihail Decean, *Mărturiile unui naiv corigibil sau Singur printre securişti*, Timişoara, Editura Brumar, 2006.

Episodul revoluționar „Balconul Operei" în prezentarea lui Mihail Decean este dominat de susținători ai perestroikă

i, securiști și de colaboratori ai „teroriștilor". Sunt aduse acuzații grave unor revoluționari din grupul care a ocupat Opera Română din Timișoara în decembrie 1989. La rândul lor, revoluționarii îl acuză pe Mihail Decean că nu a participat la evenimentele revoluționare[85], unul dintre ei, Lorin Fortuna, făcându-l chiar impostor într-o emisiune tv la un post local timișorean la începutul anilor '90[86]. Evenimentele prezentate de M. Decean în carte variază. Materialul despre 1989 este, practic, interviul acordat ziaristului Iosif Costinaș, care apare într-un serial în cotidianul „Timișoara", (numerele 242/11 decembrie 1991, 243/12 decembrie 1991, 246/17 decembrie 1991, 247/18 decembrie 1991). Voi încerca să prezint sintetic activitatea lui Mihail Decean în decembrie 1989, pe baza informațiilor de pe site[87], adică articolele apărute în cotidianul „Timișoara" (numerele 242, 243, 246, 247 din decembrie 1991, nr. 50, 14 martie, 1995, nr. 28, 4 februarie, 2000), „Aldine" – supliment săptămânal al ziarului „România Liberă", nr. 95, 20 decembrie 1997.

Nu avem informații despre perioada 15-19 decembrie 1989. În ziua de 20 decembrie 1989, în jurul orei 14.00, M. Decean, împreună cu un grup de demonstranți aflați în Piața „Operei", din care o parte urcați pe un TAB, se îndreaptă spre Comitetul Județean de Partid unde aveau loc discuțiile dintre reprezentanții regimului Ceaușescu, C. Dăscălescu și E. Bobu cu reprezentanții timișorenilor. M. Decean nu participă la aceste discuții, stând lângă transportorul blindat, până când s-a întunecat. Apoi a plecat acasă.

În 21 decembrie, Mihail Decean a fost la serviciu. De aici a plecat acasă. S-a hotărât să urce în Balconul Operei pentru a citi un discurs pe care l-a scris și prezentat întâi unui nepot, Cornel Decean. A plecat spre Operă unde ajunge în jurul orei 16.00; pe la intrarea actorilor, pentru a accede în clădire, în prealabil, avea loc o perchiziție. Încuviințarea

[85] *http://www.mihaildecean.ro/Pagini/OApre-ciereIndividuala.htm.*

[86] *http://www.mihaildecean.ro/Pagini/SaTeSupui-UnuiPericol.htm.*

[87] *http://www.mihaildecean.ro/Pagini/Cuprins.htm.*

finală o dădea Sorin Oprea, care era şeful gărzii Comitetului Frontului Democratic Român. Sorin Oprea, l-a legitimat şi l-a percheţizionat şi el, spunându-i: „Foarte bine că aţi venit, avem nevoie de jurişti!". După care, l-a condus până sus, în foaierul de la etajul întâi. În foaier se aflau vreo 30 de oameni. Se întâlneşte cu Ştefan Ivan, căruia îi prezintă discursul. Acesta îl citeşte, după care îl prezintă pe M. Decean lui Lorin Fortuna şi altora, dintre care M. Decean o remarcă pe Rodica Marina Giura. În scurta discuţie care a urmat, le-a spus că ar vrea să recite la microfon „Doina" lui Mihai Eminescu, pe care celor prezenţi le-a şi recitat-o acolo în foaier, în întregime. L. Fortuna a avut o reacţie nefavorabilă. A recitat poemul, totuşi, a doua zi, mulţimii de manifestanţi. După ce discursul a fost citit şi de Lorin Fortuna, M. Decean, însoţit de Ş. Ivan a ajuns la microfon. Se prezintă la microfon, care este ţinut de Ş.Ivan, şi începe citirea discursului. M. Decean susţine că discursul conţinea la final trei puncte importante: demisia lui Ceauşescu şi a întregului Comitet Central; demisia prim-ministrului şi a guvernului; desfiinţarea Securităţii. Dar, înainte de a ajunge să citească aceste puncte, Ştefan Ivan a îndepărtat microfonul de el, spunându-i că va continua mai târziu, lucru care nu s-a mai realizat. Textul discursului a rămas la Rodica Penciuc, una dintre secretarele Comitetului FDR. Însoţit de Rodica Marina Giura şi Aurel Ghilea, M. Decean ocupă o cabină a actorilor, unde finalizează un proiect al Proclamaţiei FDR. M. Decean introduce în proiect şi cele trei puncte din discursul său, pe care nu a mai ajuns să le citească la microfon. Proiectul s-a bătut la maşină de către doamna Giura, după care i-a fost prezentat lui L. Fortuna. Acesta, în prezenţa celor trei (Decean, Giura, Ghilea), dar şi a altor câtorva persoane, l-a citit cu multă atenţie şi a tăiat cele trei puncte: demisia lui Ceauşescu şi a întregului Comitet Central; demisia prim-ministrului şi a guvernului ; desfiinţarea Securităţii. Apoi, a dispus să fie rebătut textul la maşină şi să fie trimis în Poligrafie, pentru a fi tipărit şi dat oamenilor adunaţi în Piaţa Operei spre a-l supune aprobării lor. Proclamaţia s-a tipărit în acea noapte de 21 spre 22 decembrie. În noaptea de 21/22 decembrie '89 conform lui M. Decean, în Operă se găseau circa 53 de persoane. Se făcuseră mai multe

liste ale celor care se aflau în Operă. Una din liste a fost, în cele din urmă, bătută la maşină. Unii dintre cei prezenţi au fost nemulţumiţi de poziţia lor de pe listă. M. Decean susţine că ocupa poziţia şapte. Pe fondul suspiciunii că printre ei se află diversionişti, are loc un incident legat de Sorin Oprea şi de un tânăr îmbrăcat în haină de piele, cu ochelari, ambii înarmaţi cu pistoale-mitralieră, care practic îi arestează pe cei prezenţi, făcând o nouă verificare. În jurul orei 23.00 au apărut zvonuri despre o posibilă intervenţie a Securităţii pentru arestarea celor din Operă. M. Decean mai susţine că noaptea, în jurul orei 02.00, din rândul demonstranţilor, mai puţini ca număr, a început să se scandeze „Trăiască Ceauşescu!". Sorin Oprea a explicat de la microfon că cei care strigă sunt nişte bişniţari, în frunte cu Jean Bişniţaru', care este rivalul lui şi care vrea să-l compromită. M. Decean declară că i-a smuls microfonul din mână şi l-a dat la o parte. Le-a spus oamenilor că acel microfon nu era unul de la care să se întreţină o dispută a bişniţarilor. Le-a cerut scuze pentru cele întâmplate. Le-a promis că atâta timp cât va mai fi el acolo, Sorin Oprea nu va mai călca în balcon şi, firește, nu va mai vorbi la microfon. După aceea, i-a cerut lui Sorin Oprea să predea pistolul automat. Şi lui şi celuilalt tânăr care era înarmat. Incidentul l-a determinat pe L. Fortuna să le ceară acelaşi lucru. Au pus pistoalele automate pe masa Consiliului FDR. Au fost învelite într-o haină. Cineva le-a scos încărcătoarele. Vârful gloanţelor era vopsit în roşu, fiind gloanţe trasoare. În 22 decembrie, pe la ora 09.00, în incinta Operei, M. Decean participă la o întâlnire cu o delegaţie a autorităţilor locale, compusă din doi tovarăşi: Sofronie Florea, secretar cu probleme organizatorice la judeţ, şi Petre Moţ, primarul municipiului. La întâlnire, din partea revoluţionarilor au fost L. Fortuna, Ş. Ivan, I. Marcu, M. Decean şi alte patru persoane. Cei doi reprezentanţi ai puterii aveau următoarea doleanţă: ori să fie predată staţia de amplificare, ori să se mute mitingul pe un stadion. Argumentele lor erau următoarele: manifestaţia bloca circulaţia din centrul oraşului, perturba activitatea social-economică, cetăţenii aveau de suferit. Discuţiile sunt tensionate din cauza lui Ion Marcu, dar şi pentru intervenţiile făcute de M. Decean. L. Fortuna i-a spus lui M. Decean că nu mai face parte din Comitetul FDR. Puţin după ora 09.00,

în ziua de 22 decembrie 1989, în foaier a avut o discuție violentă a lui M. Decean cu L. Fortuna, pe care l-a acuzat că manipulează manifestanții din piața Operei după dorința conducerii comuniste de atunci a județului. Când a amenințat că va face cunoscut acest lucru celor din piață, la ordinul lui Lorin Fortuna, a fost oprit de Sorin Oprea și Tiberiu Molodeț, înarmați cu pistoale mitralieră Kalașnicov. Pe la ora 11.00, M. Decean a plecat acasă. Când s-a anunțat fuga lui Ceaușescu, s-a întors la Operă. Aici a surprins încercarea de fugă din Operă a lui Dan Curiban. Conform lui M. Decean, despre D. Curiban și o altă persoană se spunea că aveau misiuni în rândul revoluționarilor. M. Decean le-a cerut demonstranților, de la microfon, ca întreprinderile și instituțiile să-și trimită reprezentanți în balconul Operei. Au existat câteva neînțelegeri legate de anumite situații particulare. După ora 13.30, cei din Operă sunt anunțați de către Lorin Fortuna de venirea lui Radu Bălan în mijlocul lor. Impresia lui M. Decean este că Radu Bălan a venit însoțit de un fel de gardă de corp: redactorul șef al ziarului „Drapelul roșu", Teodor Bulza și un alt redactor de la același ziar, George Boieru, dar și de revoluționarii Petre Petrișor, Morar Petrișor, Claudiu Iordache, Ion Savu. După o scurtă prezentare a ceea ce a realizat și a aspirațiilor FDR, i s-au pus întrebări omului numărul unu al județului Timiș. Radu Bălan a fost întrebat dacă dorește să le vorbească manifestanților. A zis că dorește și a vorbit circa cinci minute, o cuvântare pe care o avea scrisă[88]. Mai târziu, M. Decean recită la microfon

[88] Vezi *http://www.mihaildecean.ro/Pagini/Revo-lutieSiPerestroika.htm.* M. Decean aduce în discuție următoarele fraze expuse de Lorin Fortuna: „Noi acum, după părerea mea, ar trebui să mergem la București, să fuzionăm cu cei de acolo, nu prea avem experiență", „Noi am auzit acuma c-a fost ales un guvern cu Iliescu, pe care noi l-am cerut aici, și cu Corneliu Mănescu, deci am impus practic linia politică la București, aici". (Există o înregistrare filmată realizată de George Ardelean cu acest episod postată pe Youtube, *https://www.youtube.com/watch?v=-y591qMkGCw* postată sub numele de *Timișoara 22 decembrie 1989. Faceți culoarul liber să treacă tovarășul Bălan!* (n.a.) M. Decean emite următoarele concluzii: „Se impune observația că în aceeași zi de 22 decembrie 1989, mai târziu cu o oră, deci la ora 14.45, Ion Iliescu, făcea apel la Televiziunea Română, către «,toți cei care se pot angaja în această operă constructivă, de care trebuie să ne apucăm astăzi", să vină la sediul Comitetului Central al Partidului Comunist Român în jur de ora 17; o concluzie logică se impune și anume că „în această operă

„Doina". În seara de 22 decembrie, imediat după ora 22.00 a plecat acasă. Au început să se audă rafale de arme automate. La *Televiziunea Română Liberă* s-a anunțat că în Timişoara, în Piața Operei, e măcel. Pe scurt, cam acestea sunt evenimentele la care a participat M. Decean în 1989 şi care sunt consemnate într-un serial, în cele patru numere din decembrie 1991 ale cotidianului „Timişoara", articole semnate de Iosif Costinaş. În anul 1997, în „Aldine" (supliment săptămânal al ziarului „România Liberă", nr. 95, 20 decembrie 1997) povestea are o continuare. O voi prezenta pe scurt.

Pe fondul rafalelor de arme automate, M. Decean îi auzea, de la domiciliul său, pe oamenii lui Lorin Fortuna îndemnându-i pe manifestanți, de la microfonul din balconul Operei, să plece acasă. A fost contrariat de faptul că în aceşti conducători ai Revoluției timişorene, din balconul Operei, nu a tras nimeni nici un foc de armă. Se hotărăşte să plece la Bucureşti însoțit de nepoții lui, Decean Cornel şi Dobrescu Florean. În dimineața de 26 decembrie 1989 cei trei se află la *Televiziunea Română Liberă,* în Bucureşti, ca să le spună conducătorilor Revoluției de aici că, la Timişoara, cei ce se pretind a conduce Revoluția, colaborează cu teroriştii. Cei trei sunt arestați, fiindu-le reținute actele personale şi videocaseta cu imagini de la manifestația pașnică din Piața Operei timişorene şi de la groapa comună, descoperită la 22 decembrie 1989, la Timişoara în Cimitirul Săracilor, după anunțarea fugii lui Nicolae Ceauşescu. După o noapte de arest, dimineața sunt eliberați, li se restituie documentele şi videocaseta. Se vor întâlni cu mai multe persoane, printre care şi realizatorul TV. Titus Munteanu, pe care unul dintre cei doi nepoți, Dobrescu Florean, îl cunoştea. Predau unui reporter TV videocaseta, fără să o mai reprimească. M. Decean se întâlneşte cu un fost coleg de facultate, Oliviu Tocaciu, care era însoțit de Gelu Voican Voiculescu. Cu Oliviu Tocaciu a avut o scurtă discuție despre

constructivă", Lorin Fortuna era angajat înaintea apelului televizat lansat de Ion Iliescu, între aceste două personaje fiind alte canale de legătură. Este, astfel, verosimilă şi zvonistica timişoreană, că în 18-19 decembrie 1989, Ion Iliescu s-a aflat la Timişoara, unde s-a întâlnit şi a avut discuții, cu Radu Bălan, Lorin Fortuna şi Claudiu Iordache, fiind găzduit de unul dintre aceştia doi din urmă. Perestroika românească era dată, de fratele de la Răsărit, pe mâini de nădejde".

viitorul scenei politice, adică reorganizarea partidelor politice istorice. După revenirea din capitală, M. Decean susține că, în 29 decembrie 1989, a fost vizitat acasă de Radu I. Motica. Acesta avea asupra lui o legitimație pe numele lui M. Decean, de membru al FDR, semnată de Lorin Fortuna și o împuternicire a aceluiași FDR, prin care M. Decean devenea șef interimar al Securității județului Timiș. M. Decean a refuzat oferta.

La conferința de presă din 18 februarie 1995 a Asociației „Victoria" Timișoara și într-o emisiune locală la „Tele Europa Nova", din seara aceleiași zile, Lorin Fortuna, șeful acestei asociații, a afirmat despre M. Decean că este „un impostor cu certificat de revoluționar în buzunar"[89]. Decean apare pe lista anexei 3 a Decretului nr. 226, din 30 noiembrie 1992, devenind „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989". În această calitate, Decean a solicitat președintelui Ion Iliescu, în anul 1996, renunțarea la candidatură[90]. Nu cunosc dacă M. Decean a beneficiat de prevederile Legii 341/2004, sau și-a depus dosar pentru a solicita titlul de „luptător cu merite deosebite". Decean a ridicat o serie de întrebări, în cadrul unor articole apărute în presă, prin care contestă implicarea unor lideri ai Revoluției timișorene în evenimentele din decembrie 1989[91]. La unele întrebări – de exemplu cum a ajuns Claudiu Iordache în balconul Operei din Timișoara, sau despre misterul apariției stației de amplificare –, M. Decean a primit răspuns chiar de la un scriitor, Stoenescu, pe care îl menționează în paginile cărții sale. În lucrarea lui Alex Mihai Stoenescu, *Istoria loviturilor de stat în România*, volumul IV (partea I) – *Revoluția din decembrie 1989 – O tragedie românească*, acesta, la pagina 707, prezintă acțiunile „grupului radical" condus de Mihail Decean, care ar fi cerut introducerea în programul FDR a trei puncte: „1. Demisia lui Nicolae Ceaușescu și a întregului CC al PCR. 2. Demisia prim-ministrului Constantin Dăscălescu și a Guvernului. 3. Desființarea Securității". La aceste afirmații ale lui A. M. Stoenescu, Decean răspunde în cartea lui că „nu am condus nici un «grup radical», eu fiind acolo (în balconul Operei timișorene) realmente singur printre securiști, unde

[89] Cotidianul „Timișoara", nr. 50, 14 martie 1995.

[90] Cotidianul „Timișoara", nr. 212, 9 septembrie 1996.

[91] Cotidianul „Timișoara", nr. 251, 22 decembrie 1993.

doar pe mine însumi m-am condus nefiind condus de nimeni; ar mai fi aflat că îmi repugnă adoptarea unei «noi identități», aceea de revoluționar, că personal nu am asociat-o numelui meu, iar cei care au făcut o astfel de asociere nu m-au întrebat dacă sunt sau nu de acord cu aceasta. Desigur, lipsa de timp a fundamentalului cercetător este datorată lungilor «dialoguri» pe care le-a purtat la Timișoara «cu ofițeri de Securitate şi de Miliție … asupra provenienței unor revoluționari». Eu nu proveneam nici din Securitate şi nici din Miliție, am refuzat şi colaborarea în orice mod cu aceste instituții ceauşiste, ceea ce mi-a anulat, cel puțin temporar onoarea de a dialoga cu Alex Mihai Stoenescu, dar n-au intrat zilele în sac şi până-i lumea nu-i prea mult …"[92]. Revenind la A.M. Stoenescu şi lucrarea lui menționată de M. Decean, la pagina 703 este redat modul în care s-a pătruns în balconul Operei în data de 20 decembrie 1989, citând relatarea lui Lorin Fortuna: ,,Uşa era închisă şi, deşi am bătut cu pumnii, nu a deschis nimeni. Atunci Ioan Chiş a spus că el cunoaşte pe cineva de la Operă şi că va merge la intrarea de serviciu pentru a-l căuta şi a-1 convinge să ne lase să intrăm. I-am spus să nu plece singur şi 1-au însoțit mai mulți. (…) Era în jurul orei 13.00 cînd comitetul respectiv a fost prezentat mulțimii adunate în piață". În balconul Operei a fost instalată o stație de amplificare. În jurul orei 15.00, din balconul Operei va vorbi Claudiu Iordache. Enigma stației de amplificare din Operă este explicată de Mihai Haidău, inginer electronist, care arată că stații de amplificare au fost pregătite pentru manifestanți în trei locuri în Timişoara: Operă, CJP şi Stadionul ,,l Mai" –, neştiindu-se unde se vor opri aceştia[93]. Din fotografiile existente, reiese clar că la Operă era amplasată o stație, boxele se văd în spatele cordonului de militari condus de maiorul (pe atunci) Paul Vasile. Adică pe scurt, stația a fost amplasată la ordinul autorităților comuniste de atunci. M. Decean îl acreditează pe Claudiu Iordache cu ,,meritul" de a fi determinat mulțimea să scandeze numele lui Ion Iliescu[94].

[92] Vezi *http://www.mihaildecean.ro/Pagini/Revolu-tieSiPerestroika.htm*

[93] Alex Mihai Stoenescu, *Istoria loviturilor de stat în România*, volumul IV (partea I), *Revoluția din decembrie 1989 – O tragedie românească*, București, Editura RAO, p. 704.

[94] Vezi *http://www.mihaildecean.ro/Pagini/Intre-bariRestante.htm*

În cartea sa *Lumea bună a balconului*[95], scriitorul Titus Suciu a consemnat mărturia primului poet român care a vorbit din Balconul Operei din Timişoara, Nicolae Bădilescu[96]. Din mărturia lui Bădilescu, consemnată de T. Suciu, aflăm amănunte interesante din acțiunile de la Operă, din decembrie 1989. Bădilescu este al patrulea revoluționar timişorean care urcă în foaierul Operei, acolo găsindu-i pe Lorin Fortuna, Claudiu Iordache şi Ioan Chiş[97]. Bădilescu este şi unul dintre autorii spargerilor de magazine din zona Bulevardului Tinereții, din seara zilei de 16 decembrie 1989[98]. N. Bădilescu este şi printre primii dintre cei care scandează numele lui Ion Iliescu din balconul „Operei”[99].

M. Decean nu este, însă, singurul care povesteşte astfel de întâmplări petrecute în interiorul clădirii Operei din Timişoara, în decembrie 1989.

Afirmațiile lui M. Decean nu sunt confirmate de alte surse. Adevărul acelor zile este cu totul altul. Claudiu Iordache apare la balcon imediat când acesta este ocupat de către revoluționari. Discursul lui, se află postat pe internet, pe blogul lui Marius Mioc şi este următorul:

„Min. 07:45 **Claudiu Iordache:** Mă numesc Claudiu Iordache şi sînt scriitor român (urale). Sînt mîndru de forța şi curajul cu care demonstrați în legătură cu nişte drepturi care vă lipsesc de zeci de ani (urale). Sînt mîndru că am uitat de frica care ne-a marcat pe noi atîta timp şi pentru că am venit aicea pentru ca în mod paşnic să ne exprimăm revendicările de ființe libere! (urale, scandări: „Libertate!”). Aşa trăieşte forța

---

[95] Titus Suciu, *Lumea bună a balconului*, ediție revizuită, București, Editura IRRD, 2008.

[96] *Ibidem,* Despre Nicolae Bădilescu am relatat faptul că a avut un proces la Curtea de Apel București, dosar 11826/2/2009, cu CNSAS privind pentru stabilirea calității de colaborator al Securității (n.a.).

[97] *Ibidem,* p.101.

[98] *Ibidem*, p. 105.

[99] *Ibidem*, p. 116 și 126. „Recunosc, am fost unul din cei ce-au rostit numele lui Iliescu… al lui Cârpan…” (p. 116) și „Sigur, acum nu sunt mândru pentru faptul că mă număr printre cei care am lansat numele lui Iliescu – Ion Ilici Iliescu, știai că-l cheamă și așa? (tatăl său, idolatrizându-l pe Lenin, i-a dat fiului și prenumele Ilici) –, dar trebuie să spunem lucrurilor pe nume”. (p. 126) (n.a.)

unui popor! În acest moment vorbiți în numele întregului popor român! (urale) Întregul popor român aşteaptă de aici mişcarea care să ne elibereze pe toți de spaime, de nesinceritățI (?) îngrozitoare prin care trebuie să trecem teferi (Scandări: „Azi în Timişoara, mîine-n toată țara!") Uniți (?) nu ni se poate întîmpla nimic. Armata este a poporului român. Armata trebuie să ne apere! (urale, strigăte: criminalii!) Armata ne va apăra! Nu putem sfîrşi că avem adevărul de partea noastră! Şi adevărul este de partea noastră! Încercați să aveți curajul acestui moment [sfîrşit înregistrare]"[100].

Nu se cunosc alte luări de cuvânt ale revoluționarului Claudiu Iordache. Cel care pronunță numele lui Ion Iliescu este însă poetul Nicolae Bădilescu, unul dintre cei care pătrund în balconul Operei, găsind aici pe Lorin Fortuna, Ioan Chiş şi Claudiu Iordache. Dar în niciun caz în data de 20 decembrie.Iar despre N. Bădilescu vom mai menționa. Ce nu pomenește M. Decean despre Claudiu Iordache este faptul că acesta a fost amenințat de soldații din cordonul dirijat de maiorul Paul Vasile când s-a apropiat de Operă. Detaşamentul de militari, comandat de maiorul Vasile Paul, aşezat în lanț de trăgători în apropierea clădirii somează, în zadar, mulțimea să se oprească, făcând cunoscut că au ordin să tragă. Din mulțime, Claudiu Iordache se desface la piept şi se adresează militarilor cu cuvintele: „Trageți! Trageți în mine!" Soldații ezită şi apoi se retrag treptat"[101]. Acelaşi Claudiu Iordache a fost singurul care a criticat în ziua de 18 decembrie 1989, în ziua şedințelor încropite de către conducerea PCR de condamnare a acțiunilor demonstranților, acțiunea violentă a forțelor armate de reprimare a protestatarilor din ziua de 17 decembrie din Timişoara, la care a participat împreună cu fiica lui. Nu ştim ce făcea în aceste zile însă M. Decean. A participat la proteste? A avut Decean rolul pe care şi-l arogă sau dacă a avut el trebuie dovedit nu prin simplele lui declarații.

---

[100] Timişoara 20 decembrie 1989: Primele cuvîntări din Balconul Operei, înregistrări audio şi transcriere aflate pe blogul lui Marius Mioc, *https://mariusmioc.wordpress.com/tag/claudiu-iordache/page/5/*

[101] Alexandru Duțu, *Revoluția Română din decembrie 1989. Cronologie.* Ediția a II-a revizuită şi adăugită, Editura Sitech, Craiova, 2010, p. 118.

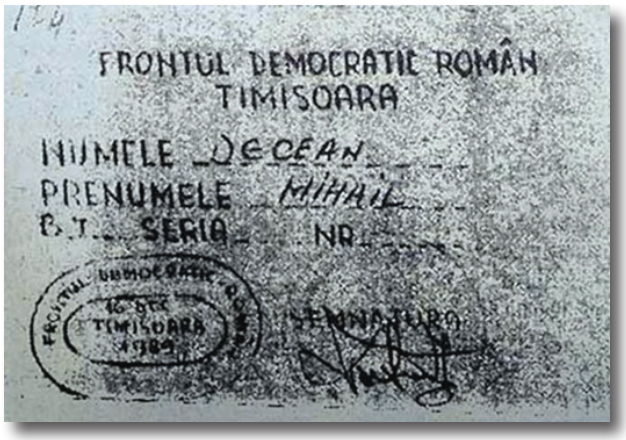

Legitimația de membru al Frontului Democratic
Român al domnului M. Decean.
Este greu de crezut că cei din Operă,
în 1989, aveau și ștampilă.

Relatările unora dintre participanții la episodul „Balconul Operei" se regăsesc în lucrările scrise de către istoricul Miodrag Milin și scriitorul Titus Suciu, la începutul anilor '90. Din 2015, Facebook[102] a devenit loc de postare a unor mărturii privind evenimente din Revoluția Română din 1989. Aceasta odată cu apariția, la sfârșitul anului 2014, a OUG Nr. 95.

Mihai Haidău, unul dintre cei făcuți „cetățeni de onoare" în data de 20 decembrie 2014, a postat un material în care prezintă activitatea sa revoluționară din decembrie 1989[103]. Mihai Haidău apare nominalizat în anexa 3 al Decretului 110/1991 – Decretul 110 din 13 decembrie 1991 care îi conferea Medalia „Revoluția română din decembrie 1989" în temeiul Legii 42/1990 și în anexa 3 al Decretului Nr. 226, din 30 noiembrie 1992, care îi conferea titlul de „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989" în temeiul Legii 42/1990. Bănuiesc că a fost și beneficiar al Legii

[102] Site web de tip rețea de socializare din Internet, creat de către Mark Zuckerberg în anul 2004 pentru a oferi posibilitatea de a contacta persoane apropiate, dar și persoane încă necunoscute. În acest moment *Facebook*-ul este una dintre cele mai răspândite rețele de socializare din lume. Cf. *https://ro.wikipedia.org/wiki/Facebook*.

[103] Postare pe Facebook din data de 19.01.2015.

341/2004 şi, probabil că devine şi „luptător cu rol determinant". Materialul postat nu prezintă informații despre perioada 15 şi 16 decembrie, relatările începând cu momente din data de 17 decembrie, continuând cu foarte puține informații despre zilele de 18 şi 19 decembrie 1989.

Prezentarea evenimentelor din ziua de 20 decembrie, din Timişoara, este mai amplă; începe cu descrierea situației din oraş, ajungând la momentul instalării celor trei stații de amplificare în oraş: „PCR se pregăteşte de dialog şi ordonă directorului Vesa Traian să instaleze trei stații de amplificare pentru dialog şi controlul situației. Verusi Ionel i-a dat sarcină lui Dan Carp, şeful de formație care se ocupa de sonorizări, să instaleze o stație cu patru difuzoare în balconul Operei, una similară cu cea a CJ al PCR, iar una să fie pregătită pentru o eventuală instalare pe Stadionul Municipal (un TV alb)". Participarea lui Haidău Mihai la evenimentele din Operă începe în jurul orei 18.30, când se întunecase. Pătrunde în foaier, unde timp de cinci minute a vorbit doar cu L. Fortuna şi Mehedințu, tânărul care deservea stațiile de amplificare – una de la telefoane şi doua de la nişte muzicanți. M. Haidău a aflat la locul de muncă DJPTC Timiş numele persoanelor care au ocupat balconul de la un ofițer de Securitate, care îi supraveghea suplimentar, după 17 decembrie, la locul de muncă. Se pare că securistul nu era prea impresionat, după spusele lui Haidău, de cei aflați în balconul de la Operă. Haidău îl cunoştea pe L. Fortuna pentru că acesta însoțea studenții veniți la practică la DJPTC Timiş, dar şi de la un simpozion de telecomunicații, unde L. Fortuna participase cu o invenție legată de sinteza vocală.

M. Haidău a deblocat stația din suprasarcină, i-a învățat cum să o folosească pentru a nu se mai bloca. A primit din partea lui L. Fortuna un bilet de intrare scris de mână adresat lui Sorin Oprea, şeful Gărzii, cu care s-a întreținut câteva minute, apoi s-a întors la serviciu. În cursul serii, M. Haidău îşi sună fiul, de 16 ani jumate, Haidău Augustin, care era elev la liceul PTTR, pentru a se întâlni cu el a doua zi pe la 07.30 în piața Operei, la telefoane. Însoțit de fiul său dar şi de alți 15 tineri, M. Haidău s-a prezentat în biroul lui Verusi Ionel, unde era şi ofițerul de Securitate. Declară că tinerii reprezintă o delegație de la Operă, care vor îmbunătățirea sonorizării, iar el se oferă să-i ajute. Primeşte aprobarea şi, împreună cu tinerii,

pătrunde în depozit la DJPTC Timiş, de unde au ridicat două staţii "AR 200" şi toate difuzoarele de compresie folosite de obicei doar la sonorizările pentru Ceauşescu, sau la sonorizări pentru Securitate. Instalarea a fost executată rapid pe stâlpii de iluminat. La încheierea lucrării, Haidău îşi trimite fiul acasă, la adăpost, iar el pătrunde în Operă, unde este felicitat pentru acţiune. Aici face cunoştinţă cu câţiva revoluţionari, printre care Curuţiu Ioan, care era înarmat cu un AKM (Kalaşnikov) cu pat rabatabil. După puţin timp aplanează un conflict dintre acesta şi Ciura Alexandru. Observă că în interiorul clădrii Operei erau distribuite un fel de pastile energizante, fapt semnalat şi de M. Decean. A mai determinat eliberarea lui Petre Boroşoiu, acuzat la un moment dat că este terorist.

Asociaţia ,,Memorialul Revoluţiei 16-22 decembrie 1989" – Timişoara are în componenţă şi *Centrul Naţional de documentare, cercetare şi informare publică privind Revoluţia din 1989*. Memorial, conform Dicţionarului Explicativ on-line, are mai multe definiţii: monument sau clădire ridicate în amintirea unui eveniment sau a unei personalităţi; edificiu ridicat în amintirea unui eveniment sau a unui personaj de seamă; care serveşte pentru a aduce în memorie (un eveniment sau o personalitate remarcabilă). *Centrul Naţional de documentare, cercetare şi informare publică privind Revoluţia din 1989* ar urma să ne lămurească ce s-a întâmplat în 1989, având argumente istorice.

În decursul a peste 26 de ani de la Revoluţia din 1989, Asociaţia ,,Memorialul Revoluţiei 16-22 decembrie 1989" – Timişoara a editat o serie de volume, a organizat un simpozion. În volumul coordonat de Lucian Ionică, *Enciclopedia Revoluţiei din Timişoara 1989, volumul I, cronologie şi victimele Revoluţiei*, (Timişoara, Editura AMR, 2014), sunt prezentate evenimentele din 1989, inclusiv cele derulate la Operă. Conform informaţiilor din cadrul capitolului I, *Cronologia*, evenimentele petrecute începând cu ziua de 20 decembrie sunt următoarele: în dimineaţa zilei de 20 decembrie se dă ordin ca tot personalul prezent în clădirea Operei din Timişoara să părăsească instituţia, cu excepţia ofiţerilor de serviciu[104]. După câteva ore, apar

[104] Lucian Ionică (coordonator), *Enciclopedia Revoluţiei din Timişoara 1989, volumul I, cronologie şi victimele Revoluţiei*, Timişoara, Editura AMR, 2014, p. 85.

câțiva tehnicieni de la telefoane, trimişi de la judeţ să monteze în balconul Operei o staţie de amplificare de la care urma să vorbească liderul comunist C. Dăscălescu[105]. După ora 13.00 manifestanţii merg spre Operă, unde se formează un semicerc deschis în dreptul faţadei clădirii[106]. Lorin Fortuna, urmat de alţi demonstranţi, pătrunde în clădirea Operei[107]. În jurul orei 14.10 încep cuvântările din balconul Operei. Lorin Fortuna invită în balcon câte doi delegaţi de la fiecare întreprindere, pentru a se face un Comitet de Iniţiativă în vederea creării *Frontului Democratic Român.* O primă formulă de comitet de acţiune este: Lorin Fortuna – preşedinte, Claudiu Iordache – secretar, Nicolae Bădilescu şi Traian Maria – membri. Lorin Fortuna citeşte de la balcon lista primului comitet: preşedinte Lorin Fortuna, vicepreşedinte Eustaţiu Cornel, secretar Claudiu Iordache, membri: Ciura Alexandru, Chiş Ioan, Vrâneanţu Traian, Florescu Viorel. Bădilescu Nicolae. Munteanu Mihaela, Săsăran Gruia, Simioana Gheorghe, Buhăianu Dinu, Predonean Adriana, Dunca Romeo. Se organizează sistemul de apărare a celor din Operă, avându-i conducători pe Sorin Oprea şi Ioan Curuţiu[108]. La scurtă vreme în Operă vor rămâne doar cei ce urmau să se adreseze mulţimii din piaţă. Din cele aproximativ 50 de persoane aflate iniţial în balcon vor mai rămâne doar Fortuna, Ivan, Săsăran, Ciura, Bădilescu, Iordache, Haidău, Chiş, Ghilea, Băcanu[109].

În jurul orei 15.30, o delegaţie alcătuită din Adrian Sanda şi Nicolae Bădilescu este trimisă de Biroul Executiv FDR la Comitetul Judeţean de Partid, unde se aflau reprezentanţii puterii veniţi de la Bucureşti: E. Bobu şi C. Dăscălescu. În jurul orei 17.00, o listă cu 20 de nume ale conducerii FDR este trimisă la Consulatul Iugoslaviei, unde se deplasează două delegaţii diferite, una condusă de Adrian Misăraş şi alta de Ioan Beni Oprea, fiecare având câte un exemplar al listei cu membrii FDR.

În oraş se face apel la grevă general. În balconul Operei urcă artişti care cântă sau spun poezii (E. Moţăţeanu, Ilie Stepan).

[105] *Ibidem*, p. 89.

[106] *Ibidem*.

[107] *Ibidem*.

[108] *Ibidem*, p. 92.

[109] *Ibidem*.

În jurul orei 19.00 sunt citite mulțimii revendicările cuprinse în lista înaintată de Comitetul cetățenesc primului ministru C. Dăscălescu în discuțiile de la Consiliul Județean PCR. La puțin timp, dictatorul Nicolae Ceauşescu semnează decretul prin care în județul Timiș era instituită starea de necesitate. Spre Timişoara vor pleca garnituri de tren cu câteva mii de luptători din Gărzile Patriotice din zona Olteniei. În jurul orei 22.00, Piața Operei rămâne fără iluminat public şi sonorizare. La aproximativ o oră după, în județul Timiș se instituie starea de necesitate. Noaptea este critică în piața Operei. În cursul nopții rămân aici doar câteva sute de demonstranți. Între orele 01.00 şi 03.00 este redactată *Proclamația Frontului Democratic Român,* constituit la Timişoara. Textul a fost redactat de un grup de revoluționari: Lorin Fortuna, Luminița Milutin, N. Bădilescu, Claudiu Iordache, Petre Boroşoiu, Mihaela Munteanu[110]. Între orele 03.00-04.00, Proclamația a fost definitivată, dactilografiată şi fotocopiată. Exemplare au fost trimise în stațiile CFR pentru a fi expediată în țară. În jurul orei 04.00, are loc încercarea de preluare a controlului în Operă de către Sorin Oprea[111]. Piața Operei începe să se umple de oameni. Marile întreprinderi au intrat în grevă generală.

În cursul zilei de 21 decembrie, unii dintre cei de la Operă se îndreaptă spre CJT. Aici, în jurul orei 08.00, generalul M.Chițac dă citire din balcon Decretului prin care era instituită starea de necesitate. Claudiu Iordache, Ion Monoran, Petrişor Morar, Ion Savu, Petre Petrişor, se vor adresa, pe rând, demonstranților adunați acolo[112]. La Operă soseşte Ioan Laslău, care primeşte manuscrisul Proclamației pentru a fi tipărită la Poligrafie. Textul tipărit va fi difuzat a doua zi în Piața Operei. La Timişoara ajung trenurile cu Gărzi Patriotice din Oltenia. La ora 09.00, Lorin Fortuna citeşte textul Proclamației din balconul Operei. La puțin timp distanță ajung în Piața Operei reprezentanții Gărzilor Patriotice din zona Olteniei. Acestea vor fraterniza cu demonstranții timişoreni. În paralel, la Bucureşti eşuează mitingul organizat de autorități pentru a

[110] *Ibidem*, p. 98.

[111] *Ibidem*, p. 99.

[112] *Ibidem*, p.100.

condamna evenimentele de la Timişoara. La *televiziune* şi la *radio* se anunţă sinuciderea lui Vasile Milea, ministrul Apărării Naţionale[113]. Noaptea decurge fără incidente, cu puţină lume în Piaţa Operei.

Ziua de 22 decembrie debutează cu apariţia preoţilor în balconul Operei. Începând cu ora 08.00 urcă preotul Stelian Borza, urmat la scurtă vreme de preoţii Ilie Sârbu şi Vasile Sechereş[114]. Are loc o slujbă religioasă. La ora 09.00, în balcon îşi face apariţia maiorul Oancea Viorel, care se adresează mulţimii[115]. După ora 10.00 în Piaţa Operei este distribuit Manifestul FDR, intitulat „A căzut tirania!" publicat în limbile română, maghiară, germană şi sârbă.

La Operă, Radu Ioan Motica aduce textul Rezoluţiei Adunării Populare din Timişoara. Textul este citit mulţimii, în jurul orei 11.00, din balcon, de către Ştefan Ivan. Textul este multiplicat la Tipografia Universităţii şi răspândit în oraş. O delegaţie FDR se va deplasa la Arad, unde lumea fraternizase cu Timişoara. Acolo este citită *Proclamaţia FDR*. La Cimitirul Săracilor are loc descoperirea unei presupuse gropi comune cu corpuri ale unor presupuse victime ale represiunii.

22 decembrie 1989. Cimitirul Săracilor. Timişorean prezentând cadavrele deshumate

În jurul orei 12.00, liderul comunist Radu Bălan ajunge la Operă, unde află despre fuga cuplului dictatorial din sediul

[113] *Ibidem*, p. 103. Este o greşeală majoră. Vasile Milea s-a sinucis pe data de 22 decembrie 1989, nu pe data de 21 decembrie (n.a.).

[114] *Ibidem*, p.108.

[115] *Ibidem*.

CC al PCR. Proaspăt numit comandant al garnizoanei de către generalul-maior Guşă Stefan, lt. colonelul Constantin Zeca se adresează mulţimii din balconul Operei, pe care o asigură că Armata este a poporului. Un număr de 11 ofiţeri vor fi cooptaţi în *Consiliul Frontului Democratic Român*[116]. După ora 13.30, nemulţumiţi de cea ce se întâmplă la Operă, Ioan Savu, Teodor Bulza şi George Boieru (redactori de la cotidianul comunist „Drapelul Roşu") îl aduc pe R. Bălan la Operă[117]. Acesta vorbeşte cu liderii Revoluţiei, se adresează de la balcon mulţimii, fiind aclamat. Se întoarce la sediul cotidianului „Drapelul Roşu" de unde îi contactează directorii marilor întreprinderi pentru a se asigura căldură, curent electric şi apă caldă populaţiei. O delegaţie a FDR urmează să plece la Bucureşti (Constantin Ghica, Lorin Fortuna, Viorel Florescu, G. Săsăran, Tudorin Burlacu). În acelaşi avion cu delegaţia FDR călătoresc şi generalii MI Nuţă şi Mihalea. Avionul opreşte la Arad de unde Lorin Fortuna revine în jurul orei 18.30, la timp pentru a opri confiscarea conducerii către de Radu Bălan[118]. Claudiu Iordache face apel la populaţie să părăsească piaţa[119]. Coşmarul dezinformărilor se declanşează după Bucureşti şi la Timişoara. Apelul a fost făcut după ce primise un avertisment de la Comenduirea garnizoanei, de la căpitanul Ghinea, despre apropierea de „Operă" a unui desant aerian. Astfel de informaţii false s-au vehiculat de exemplu şi la Satu-Mare (informaţii despre debarcarea unui desant aerian în zona aeroportului)[120]. Se aud focuri de armă în jurul orei 19.00. Pe la ora 20.30, o parte a celor aflaţi în clădirea Operei părăsesc zona. Rămân pe loc Claudiu Iordache, Sorin Oprea, Dan Mândrilă, Ioan Curuţiu. În zona pieţei Operei se trage toată noaptea, înregistrându-se victime. În jurul orei 01.00, de teama unui atac lansat din elicoptere, cei rămaşi în Operă coboară în subsoluri. Dintre

[116] *Ibidem*, p.110.

[117] *Ibidem*, p.111.

[118] *Ibidem*.

[119] *Ibidem*.

[120] Alexandru Duţu, *Revoluţia din decembrie 1989. Cronologie.* Ediţia a II-a revizuită şi adăugită, Editura Sitech, Craiova, 2010, p. 206.

aceştia, Claudiu Iordache, singurul membru FDR, este ţinut acolo, izolat, până a doua zi dimineaţa. Tragerile continua toată ziua, fiind înregistrate alte victime omeneşti. La 17.00. FDR anunţă afilierea la *Frontul Salvării Naţionale*[121].

În 24 decembrie 1989, ora 08.00 generalul în rezervă Popescu Gheorghe este reactivat şi este numit comandantul Garnizoanei Timişoara. Lt. colonelul Constantin Zeca devine şeful Statului Major. Conducerea garnizoanei, împreună cu comitetele revoluţionare de la Operă şi CJT, hotărăsc organizarea de grupe mixte, alcătuite din militari şi revoluţionari pentru anihilarea „teroriştilor". Se vor înregistra victime datorate confuziei. Cu toate că prin intermediul presei FSN cere încetarea focului şi predarea armelor, tirurile continuă, înregistrându-se noi victime. O altă decizie FSN este aceea de trecere a trupelor MI sub comanda forţelor MApN[122]. Unii dintre ofiţerii de Securitate arestaţi pe 22 decembrie 1989 vor fi eliberaţi şi repuşi în funcţii de conducere. În decursul zilei de 25 decembrie se înregistrează noi victime. Seara, prin intermediul mass-media, românii află de procesul şi execuţia cuplului Ceauşescu, în garnizoana Târgovişte.

Pe data de 26 decembrie, la ora 15.00 se constituie Consiliul Frontului Salvării Naţionale al judeţului Timiş, compus din 49 de persoane şi condus de Lorin Fortuna. A doua zi, se constituie, în jurul orei 14.00, Comitetul Municipal Timişoara al FSN, condus de Ştefan Ivan (preşedinte) şi alcătuit din 29 de membri. În seara acestei zile sunt ridicate din morga spitalului judeţean Timişoara 10 cadavre care vor fi înhumate, a doua zi, într-o groapă comună, în Cimitirul Eroilor. Vor fi dezgropate şi predate familiilor abia în data de 15 ianuarie 1990.

Pe 17 ianuarie 1990, FDR este dizolvat oficial în FSN. Un grup de foşti membri ai FDR vor continua activitatea. FDR se înregistrează ca partid politic la 19 ianuarie 1990.

În cartea lui A.M. Stoenescu, *Istoria loviturilor de stat în România. Volumul IV (partea I) - Revoluţia din decembrie 1989 - O tragedie românească* (pagina 707), M. Haidău are o altă

[121] *Ibidem*, p.116.

[122] *Ibidem*, p. 119.

părere decât a lui M. Decean în privința revoluționarilor din Operă: „Afirmația de ieri a domnului Mihail Decean, precum că membrii FD. ar fi fost prelungirile unor structuri KGB-iste este cel puțin hilară, întrucît 20-25% erau infractori de drept comun, 10-15% erau infiltrări ale Securității, 50% erau prea tineri ca să poată reprezenta altceva decît visele unor liceeni, 1-2% e posibil să fi reprezentat interese străine, iar restul de circa 10% o reprezintă acei «conducători» fără experiență politică şi fără structuri de susținere, care nu au reuşit să dialogheze eficient cu Iliescu şi nu au reuşit să păstreze puterea nici trei săptămîni". Augustin Haidău (n.1974) este un nume care apare pe listele cuprinzând propunerile Comisiei pentru cinstirea şi sprijinirea eroilor Revoluției din decembrie 1989 de acordare a titlurilor prevăzute la art. 1, 2 şi 3 din Legea nr. 42/1990, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, publicate conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 184/1999 din 22.11.1999 pentru acordarea titlului de „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989– REMARCAT PRIN FAPTE DEOSEBITE". Alături de numele lui apar numele unor tineri revoluționari susținuți de asociații de revoluționari din Timişoara, deci posibili participanți la evenimentele din 1989 din urbea de pe Bega care în 1989 nu aveau, sau abia împlineau 14 ani: Bloju Cristian (n.1976), Carte Lucian (n.1976), Mironică Constantin Mihai (n.1975), Koszlo Robert Daniel (n.1977), Lorik Alexandru Pavel (n.1976), Traleş Matei (n.1974), Beran Levente (n.1978), Nuțu Cosmin (n.1976), Fialcovschi Iuliana (n.1975), Florescu Cosmin Viorel (n.1979), Voin Cosmin Daniel (n.1973), Bojincă Roxana Elena (n.1975), Găvruță Călina Daniela (n.1974), Jijie Marius Gigi (n.1976), Antoni Lucian Sandu (n.1978), Murariu Cornelia Brînduşa (n.1975), Costiuc Mihaela Simona (n.1978), Zaharia Mihaela (n.1975), Tărniceru Liviu Constantin (n.1975), Calancea Cornelius Stelică (n.1978), Bondar Aurelian Bogdan (n.1976), Borza Andrei (n.1979), Fota Cristian Ion (n.1976), Jebeleanu Sorel Livian (n.1978), Niță Nicolae Lucian (n.1977), Csaki Irina (n.1976), Molnar Paul (n.1975), Todoca Claudiu Ioan (n.1977).

Decembrie 1989.
Copil în balconul Operei din Timişoara.

În data de 20 decembrie 1989, la solicitarea lui Lorin Fortuna ca la balconul Operei să urce reprezentanţi ai întreprinderilor din oraş, s-a prezentat şi Trăistaru Maria, liceană. A devenit unul dintre secretarii primul Consiliu al Revoluţiei din balconul Operei[123]. Pe lista din anul 1999 nu putem să nu observăm şi luptători de vârstă înaintată, asta dacă respectiva listă nu este greşită: Dancanet Constantin (n.1912).

Alături de Trăistaru Maria şi Lorik Alexandru Pavel, în data de 20 decembrie 2014 a devenit „cetăţean de onoare" şi Ştefan Cojocnean, care în 1989 avea 18 ani. Acţiunile lui din decembrie 1989 le relatează imediat, în 1990 şi sunt consemnate în lucrarea istoricului Miodarag Milin, *Timişoara 15-21 decembrie 1989*[124]. Conform acestei lucrări, Cojocnean Ştefan a participat încă din data de 16 decembrie 1989 la protestele anticeauşiste izbucnite la Timişoara[125]. În seara zilei de 16 decembrie se afla în rândurile unei coloane de protestatari, condusă iniţial de Sorin Oprea. Această coloană s-a deplasat pe traseul Complexul Studenţesc–Catedrala

[123] Titus Suciu, *Lumea bună a balconului*, ediţie revizuită, Bucureşti, Editura IRRD, 2008, p. 114.

[124] Milin Miodrag, *Timişoara 15-21 decembrie 89*, ediţia a II-a, Timişoara, Editura SAOL, 2009.

[125] Ibidem, p. 35.

Mitropolitană–zona „Circumvalațiunii". În fața întreprinderii Electrometal, liderul coloanei, Sorin Oprea, a părăsit coloana, intrând în intreprindere pentru a-şi certifica prezența la lucru (ca să nu se ştie că a fost cu demonstranții)[126]. La ieşirea din Piața „Dacia", coloana este atacată de forțele de ordine. O parte a protestatarilor sunt reținuți, alții reuşesc să scape. Printre cei care au avut norocul să scape este şi Ştefan Cojocnean, care pleacă la țară[127]. În apropiere de Piața „700" o mare parte a celor care scăpaseră de arestare în Piața „Dacia" sunt arestați de forțele de represiune. Minuscule grupe reuşesc, însă, să scape. Ştefan Cojocnean revine duminică seara, la ora 19.30, cu trenul de la țară. A auzit împuşcături încă de la gară. A pornit spre centru, prin Piața „700". A intrat în hotelul „Banatul", să telefoneze acasă. În Centru a văzut victime ale represiunii (un mort şi un rănit). A plecat acasă, în Calea Şagului, dar s-a hotărât să se reîntoarcă în Piața Operei. În zona pieței „Sinaia" (Kűttl), ardeau două ruguri cu scaune şi mese de la restaurantul din apropiere. În zonă, forțele de ordine (milițieni în uniformă şi civili înarmați) acționau pentru restabilirea ordinii. Suspecții erau arestați şi înghesuiți în dube[128]. Ştefan Cojocnean „culege" din vitrina magazinului „Muzica", la repezeală, nişte obiecte (discuri, casete) pe care le-a depus în sacul ce-l purta pe umăr[129]. Avea la brâu un *non-chuck* (armă de apărare). În dreptul bisericii reformate a fost oprit de civili înarmați. Aceştia i-au verificat sacul în care au găsit obiectele „culese" din magazinul „Muzica". Văzând lucrurile, au tras concluzia că nu ar fi manifestant, ci că ar fi fost hoț. I-au găsit şi arma de apărare cu care au început să îl bată. Au continuat şi cu pumnii şi picioarele. L-au transportat în lovituri către Serviciul de prestări instalații, aflat pe strada Treboniu Laurean, nr. 7. Aici l-au bătut într-o sală de cazane. După bătaie, l-au legat şi l-au depus alături de alți hoți prinşi[130]. După miezul nopții,

[126] *Ibidem*, p. 39.

[127] *Ibidem*, p. 42.

[128] *Ibidem*, p. 90.

[129] *Ibidem*. Explicația lui Ştefan Cojocnean este că nu dorea să „*dea de bănuit că este demonstrant*" (n.a.).

[130] *Ibidem*, p. 91.

au fost transportați cu un autobuz la Inspectoratul Miliției Municipiului. Bătăile au continuat, a fost depus în celulă direct pe beton.

Luni, 18 decembrie, în jurul orelor 3.00-4.00, arestații sunt scoși din celule, urcați în dube și transportați la închisoarea „Popa Șapcă". Îmbarcarea în dube a fost însoțită de o ploaie de lovituri aplicată de milițienii și militarii, înarmați cu ciomege, aflați în curtea Inspectoratului. La sosirea la închisoarea „Popa Șapcă", noilor veniți li s-a făcut verificarea actelor, urmată de o scurtă anchetă. Principala întrebare era dacă respectivul a participat la manifestații. Ștefan Cojocnean a răspuns negativ.

A fost înghesuit într-o celulă. La ora 14.00 gardianul a cerut să se comunice toți cei care erau elevi la licee. Ștefan Cojocnean s-a anunțat primul, fiind trecut pe o listă. În jurul orei 16.00, elevii și minorii au fost duși într-o clădire, unde au aflat că urmau să fie eliberați. Aici și-au făcut apariția directorii școlilor de unde erau cei reținuți, împreună cu un inspector general de învățământ – Vasile Bolog. Acesta i-a anchetat, în prezența directorilor de școli, căutând să-i separe pe manifestanți dintre copii; manifestanții nu meritau să fie eliberați[131]. Pentru că avea 18 ani și 3 luni, Ștefan Cojocnean risca să nu fie eliberat. De aceea lui Vasile Bolog îi spune doar o parte din adevăr. Acesta hotărăște eliberarea lui, care se realizează la ora 17.45.

Ștefan Cojocnean apare fotografiat în foaierul Operei. Cum a ajuns acolo și ce rol a jucat nu apare consemnat niciunde. Un Cojocnean Ștefan este pe lista celor 978 de reținuți în decembrie 1989. Numele Ștefan Cojocnean apare pe listele celor două Decrete-lege – Decretul 110 din 13 decembrie 1991, care îi conferea Medalia „Revoluția română din decembrie 1989" în temeiul Legii 42/1990 și Decretul nr. 226, din 30 noiembrie 1992, care îi acorda titlul de „Luptător pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989" în temeiul Legii 42/1990. A beneficiat de prevederile legii 341/2004. În 2011 s-a numărat printre revoluționarii care a protestat față de anularea prevederilor Legii 341/2004 privind luptătorii cu merite deosebite. A declarat „greva foamei" și s-a alăturat

[131] *Ibidem*, p.92.

grupului de „grevişti ai foamei" de la sediul ALTAR Timişoara. Este cetățean de onoare al oraşului Timişoara, începând cu 20 decembrie 2014.

Ștefan Cojocnean
(cel cu tricolorul pe piept)

Sorin Oprea este considerat de unii revoluționari, singurul lider al Revoluției timişene până pe data de 20 decembrie 1989[132]. Înainte de Revoluția din 1989 a avut probleme cu autoritățile comuniste, fiind condamnat de două ori[133]. Susține că, începând cu data de 10 decembrie 1989, a declarat greva foamei în cadrul intreprinderii unde lucra, „Electrometal". A elaborat şi un protest cu 14 puncte[134]. Greva foamei a durat până marți, 12 decembrie 1989, când s-a încheiat după o discuție cu securistul intreprinderii, Ștef[135].

În 16 decembrie, pe la ora 22.00, pleacă de la întreprindere spre Piața „Maria". De aici conduce o coloană de câteva sute de demonstranți spre Catedrală, de aici în oraş, în Complexul Studențesc. În această coloană se regăsesc şi Ștefan Cojocnean şi Dan Curiban. Coloana se măreşte prin unirea cu o altă coloană care vine din zona Soarelui. De aici coloana se

[132] Titus Suciu, *Lumea bună a balconului*, ediție revizuită, București, Editura IRRD, 2008, p.172.

[133] *Ibidem*, p. 175.

[134] *Ibidem*, p. 183.

[135] *Ibidem*, p. 184.

reîntoarce la Catedrală. Traseul acestei coloane am prezentat-o în cazul lui Ștefan Cojocnean. De menționat că, atunci când coloana ajunge în fața intreprinderii ,,Electrometal", Sorin Oprea părăsește coloana și intră în intreprindere[136]. Coloana, după câteva ore, este anihilată de autorități, majoritatea demonstranților fiind arestați. În 17 decembrie, Oprea este rănit la picior, în Piața Operei. Două zile rămâne ascuns. Din cauza rănii, merge la Ortopedie în 20 decembrie. Nu rămâne în spital. Ajunge înainte de ora 11.00 în Piața Operei, care este goală. Intră în clădirea Operei, urcă în foaier, schimbă câteva vorbe cu tehnicianul care se ocupa cu stația de amplificare[137]. Din Piața Operei se îndreaptă spre Electrometal. Se alătură coloanei care vine de pe platforma Gării de Nord. Ajunge pe un TAB cu care se deplasează până la CJT. Aici, face parte – alături de Marcu Ioan, Savu Ioan, Petre Petrișor – din delegația care intră în Consiliul județean, în vederea susținerii unui dialog cu delegația bucureșteană condusă de prim-ministrul C. Dăscălescu. Unii dintre cei prezenți solicită locuințe, butelii, pașapoarte. Inclusiv lui Sorin Oprea i se oferă un pașaport. După ore de discuții sterile, Sorin Oprea părăsește Consiliul Județean Timiș. Însoțit de un grup de tineri, se deplasează spre Piața Operei[138]. Declară că de frica ,,teroriștilor" (!) și în urma intervenției televizate a dictatorului a organizat, din proprie inițiativă, serviciul de pază la poarta de acces din strada Mărășești. Dispunea de un arsenal format din trei automate și un pistolet[139]. Printre cei care au asigurat paza clădirii Operei, Sorin Oprea îi menționează pe următorii: Barbu Sorin, Bulbuca Aurel, Filip Mehedinți, Molodeț Tiberiu, Birieș Nicolae, Băbănaș Valentin, Ettenberg Tiberiu, Iuhaz Iosif, Toma Ioan, Grigoraș Ioan, Croitoru Dumitru, Tilingher Gheorghe, Stoi Doru, Ionescu Mihali, Munteanu Cristina, Benchiș Adrian, Bledea Vasile, Diaconu Gheorghe, Căldăraru Lucia, Călin Eugen, Burnea Titi, Dumitrescu Remus, Lucaci Valentin,

[136] Milin Miodrag, *Timișoara 15-21 decembrie 89*, ediția a II-a, Timișoara, Editura SAOL, 2009, p. 39.

[137] Titus Suciu, *Lumea bună a balconului*, ediție revizuită, București, Editura IRRD, 2008, p. 172.

[138] *Ibidem,* p. 206.

[139] *Ibidem*, p. 207.

Dunca Romeo, Doru Fane, Văsui Victor, Păuți Nicolae[140]. Conform lui Sorin Oprea, în clădirea Operei au existat trei categorii de protestatari: cei din Comitet, cei din gardă, și ceilalți, adică inși care nu se implicau în nici un fel, grija lor fiind să bea cafele, sucuri, să fumeze țigări străine[141]. Oprea contestă prezența lui Curuțiu în foaier în data de 20 decembrie[142]. Pentru data de 22 decembrie, Sorin Oprea recunoaște incidentul cu arma și că a ieșit la balconul Operei, unde și-a destăinuit „tinichele" comuniste[143]. Declară că aducerea lui Radu Bălan în foaier și prezentarea lui ca lider l-au bulversat. Îi arestează pe generalul Ion Coman și pe Cornel Pacoste, care au vrut să pătrundă în foaierul Operei. Se aud focuri de armă și Oprea, alături de încă doi oameni înarmați, deschide focul dinspre magazinul „Mercur" spre „Lacto-Bar" și Rectorat, de unde li s-a părut că s-a tras.

În cartea lui Miodrag Milin, *Timișoara 15-21 decembrie 89*, (Timișoara, Editura SAOL, 2009), aflăm că Sorin Oprea a ocupat cabina portarului, a solicitat o mașină de scris, apoi un radio. Verificările la intrare erau minuțioase. Cei din grupul lui Sorin Oprea au ocupat cabinele 1 și 2 orchestră, aflate la parter. Au spart ușa de la relee telefonice, au deteriorat aceste relee și au sfâșiat două tablouri imense ale dictatorului. Spre seară au apărut trei tineri înarmați cu arme automate, dintre care unul a stat tot timpul la ușă. În activitatea de pază un rol important l-a avut Ionel Marchiș[144].

O altă poveste interesantă o are și Petre Boroșoiu. Participant activ la evenimentele din zilele de 16 și 17 decembrie 1989 din Timișoara. Conform informațiilor din volumul *Timișoara 15-21 decembrie 89*, duminică, 17 decembrie 1989, a obligat fanfara militară să cânte până la Operă „Deșteaptă-te române!"[145]. Participă la acțiunile de la CJT, unde taie cu cuțitul stema din steag, dă jos stemele de pe clădire, aruncă tabloul lui

---

[140] *Ibidem*, p. 207.

[141] *Ibidem*, p. 210.

[142] *Ibidem*.

[143] *Ibidem*, p. 215.

[144] Milin Miodrag, *Timișoara 15-21 decembrie 89*, ediția a II-a,Timișoara, Editura, SAOL, 2009, p. 115.

[145] *Ibidem,* p. 52.

Ceaușescu jos[146]. Stă ascuns până pe data de 19 decembrie. Pe 20 decembrie se deplasează în zona Iosefin, ajungând apoi la Consiliul Județean Timiș. Este unul dintre cei 9 reprezentanți ai demonstranților, alături de Savu Ion, Oprea Sorin, Marcu Ion, Petrișor Petre, Tomuța Simona, Săbăilă Adela, care tratează cu reprezentanții puterii comuniste. Alături de Valentin Vârtan, scrie comitetul și Platforma Program[147]. Se deplasează apoi la Operă. Va face parte din grupul care redactează în aceeași noapte *Proclamația FDR*[148]. Vineri, 22 decembrie 1989, Lorin Fortuna îi interzice să mai vorbească din balcon și este amenințat că va fi „injectat".[149]

Dan Dumitru Curiban s-a aflat în aceeași coloană de demonstranți în data de 16, în care se regăseau Sorin Oprea și Ștefan Cojocnean. Coloana a fost neutralizată în dimineața zilei de 17 decembrie de forțele de ordine. Marea majoritate a demonstranților au fost arestați. D. Curiban a scăpat de arestare, refugiindu-se într-un subsol de bloc inundat[150].

După câteva ore, participă la slujba de la Catedrală. La ieșire, în jurul orei 10.00, se alătură unui grup de demonstranți din rândul căror se evidențiа Petre Boroșoiu. Demonstranții se vor îndrepta spre Consiliul Județean Timiș. Pe traseu, vor forța barajele de militari. Vor avea loc confruntări violente între demonstranți și forțele de ordine. Se incendiază tehnică militară. Demonstranții vor pătrunde în cele din urmă în sediul CJT. Dumitru Curiban este unul dintre aceștia[151]. După contra-atacul forțelor de ordine, Curiban se retrage alături de mulțime în zona magazinului „Bega". Este martor la strivirea unor femei de către blindate, în zona CEC-ului și a parcării magazinului „Bega"[152]. Cu ajutorul unor sticle incendiare, Curiban dă foc unui tanc și încearcă să îl aprindă și pe al doilea. Din primul tanc a observat cum, din turela deschisă, a ieșit un tanchist cu

[146] *Ibidem*, p. 53.
[147] *Ibidem,* p. 132.
[148] *Ibidem*, p. 126
[149] *Ibidem*, p. 134.
[150] *Ibidem*, p. 42.
[151] *Ibidem*, p. 49.
[152] *Ibidem*, p. 58.

hainele în flăcări[153]. Demonstranții se vor regrupa la Catedrală. De aici, o coloană se va deplasa prin oraș, fiind în cele din urmă masacrată pe podul „Decebal".

A doua zi, 18 decembrie, Curiban revine la Catedrală. Nu dispunem de informații despre acțiuni ale lui Curibna în data de 19 decembrie. Din data de 20 decembrie, Curiban îndeplinește funcția de om de legătură între poarta de la Operă, unde se afla Sorin Oprea și etaj, foaier, unde se constituia FDR-ul. În noaptea de 20/21 decembrie 1989, este frecvent trimis de Sorin Oprea în piața Operei să urmărească numărul demonstranților. În aceea noapte numărul acestora era redus. De frica unui atac al securiștilor, care îi puteau anihila, Curiban a luat cheile de la porțile din față ale clădirii Operei pentru ca, la nevoie, să le deschidă, iar cei din incinta clădirii să se piardă în mulțime[154].

Volumul editat de IRRD, *Dicționarul general al Revoluției Române din Decembrie 1989*, conține numele unor membri ai Comitetului fondator al *Frontului Democratic Român*. Pe lângă numele deja apărute, în acest volum sunt menționați următorii: Albuțiu Mihai Dan Mihail[155], Baicon Silvian[156], Borca Constantin[157], Buhăianu Dinu[158], Capotescu Mircea Ioan[159], Ianăș Ioan[160], Jurca Nicolae Cornel[161], Jurcovan Liviu-Dorel[162], Mărieș Ilie Sabin[163], Morar Petrișor[164], Moțățeanu

---

153 *Ibidem*.

154 *Ibidem*, p. 128.

155 Gh. Sbârnă, V. Marin (coordonatori), *Dicționarul general al Revoluției Române din Decembrie 1989*, București, Editura Militară, 2010, pp. 78-79.

156 *Ibidem*, p. 104.

157 *Ibidem*, p. 135.

158 *Ibidem*, p. 171.

159 *Ibidem*, pp. 187-188.

160 *Ibidem*, p. 369.

161 *Ibidem*, p. 401.

162 *Ibidem*, pp. 401-402.

163 *Ibidem*, p. 449.

164 *Ibidem*, p. 476.

Radu Eugen[165], Oprea Teodor Ioan Beni[166], Predan Ștefan Ștefan[167], Sanda Adrian[168], Șerb Dorel[169], Vlădesan Emil[170], Vrăneanțu Adam Traian[171].

Sabin Mărieș a participat la evenimentele din decembrie 1989 încă din data de vineri, 15 decembrie 1989. În aceea zi suprinde în fața casei parohiale de pe Timotei Cipariu, discuții ale unor tineri care încercau organizarea unei demonstrații. În data de 16 decembrie 1989 se afla în coloana de demonstranți care se îndrepta spre Consiliul Județean Timiș. Este martor la spargerea geamurilor clădirii CJT, la distrugerea unei mașini de pompieri, dar și la momentul în care trei tineri (o fată blondă și doi băieți) se urcau, ca niște acrobați, spre tabloul lui Nicolae Ceaușescu pe care „l-au retușat cu călcâile”[172].

Surprinde tineri și oameni maturi care se ocupau de vitrinele „Frizeriei” și „Alimentarei” din fața Poștei Mari. Observă în fața librăriei „Facla” focul în care ardeau „operele” lui Nicolae Ceaușescu. Este implicat în confruntările din zona pieței „Maria” dintre demonstranți și forțele de ordine.

În 17 decembrie era la Topolovăț, în gară, când a trecut spre Timișoara garnitura (o locomotivă și două vagoane) cu delegația bucureșteană. Îl recunoaște la unul dintre geamuri pe generalul Macri. La Timișoara este martorul represiunii: distrugeri, împușcături, răniți în Piața „Libertății”. Asistă la dărâmarea pancartei comuniste de către un grup de tineri, de pe viaductul din zona Pieței „700”, apoi la confruntarea dintre un grup de tineri și forțele de represiune, la viaductul de lângă Facultatea de Mecanică. Seara se îndreaptă spre Beregsău și aude cum se trage în Calea Lipovei.

Luni, 18 decembrie 1989, se întoarce la Timișoara. Observă cordoanele militare care împânzesc orașul. Ajunge

[165] *Ibidem*, p. 481.

[166] *Ibidem*, pp. 513-514.

[167] *Ibidem*, p. 553.

[168] *Ibidem*, p. 589.

[169] *Ibidem*, p. 640.

[170] *Ibidem*, pp. 707-708.

[171] *Ibidem*, p. 713.

[172] Titus Suciu, *Lumea bună a balconului*, ediție revizuită, București, Editura IRRD, 2008, p. 132.

în zona Spitalului Județean, care este înconjurată de forțele de ordine. Pe Calea Girocului este martorul spargerii geamurilor de la „Poștă" de un grup de tineri. De asemenea, este martor la evenimentele de la Catedrală. La întoarcerea acasă observă flăcările incendiului de la CAP Freidorf. Este solicitat, în baza atribuțiilor de serviciu, să aprovizioneze cu motorină o mașină frigorifică. Aceasta va fi folosită de cadrele MI, la transportul cadavrelor de la morga Spitalului județean, la București, la crematoriul „Cenușa".

În data de 20 decembrie se alătură unei coloane de demonstranți. După ora 12.30 urcă în foaierul Operei, unde a dat de Chiș, Iordache, Fortuna, Bădilescu, Eustațiu, Săsăran și alții. Participă la discuțiile purtate la CJT între reprezentanții demonstranților și cei ai puterii. Se întoarce la Operă și urcă în foaier. Dimineața de 21 decembrie îl găsește la serviciu, de unde pleacă la Operă, în al cărei foaier urcă în jurul orei 8.30. Afirmă că, în ziua de 21 decembrie, Lorin Fortuna a amenințat cu arma de mai multe ori[173]. Precizează că Lorin Fortuna suspecta trei inși dintre cei din foaier: Dan Mândrilă, I. Chiș, Eustațiu Cornel[174]. Susține că Lorin Fortuna s-o înconjurat de inși cu care părea să se înțeleagă bine: Tudorin Burlacu și Morar Petrișor[175]. La ora 09.00, la Operă sosește P. Moț pentru a discuta cu revoluționarii[176]. Sabin Măriеș se pare că s-a ocupat de primirea membrilor Gărzilor Patriotice din Oltenia, la gară și în piață[177].

Cornel Eustațiu participă în seara zilei de 20 decembrie la întâlnirea cu reprezentanții puterii, la CJT. Într-o discuție privată cu liderul C. Pacoste, de frică, își dă un nume fals: Ivașcu, inginer la OGA.[178] În dimneața de 21 decembrie va

---

[173] *Ibidem,* p. 148.

[174] *Ibidem*.

[175] *Ibidem*, p. 149.

[176] *Ibidem*.

[177] Lucian Ionică (coordonator), *Enciclopedia Revoluției din Timișoara 1989*, volumul I, cronologie și victimele Revoluției, Timișoara, Editura AMR, 2014, p. 103.

[178] Titus Suciu, *Lumea bună a balconului*, p. 22.

avea un conflict, în foaier, cu Lorin Fortuna[179]. Scandalul se pare că a avut ca obiect președinția comitetului revoluționar[180]. Nicolae Bădilescu se creditează cu performanța din data de 20 decembrie când, în coloana cu care se deplasa spre centrul orașului, a rupt cu dinții stemele de pe 86 de steaguri[181]. Același N.Bădilescu afirmă că cel care se ocupa de stația de amplificare, atunci când urcă el în balconul Operei, este Bledea[182]. Consideră că în data de 22 decembrie 1989 la balcon au urcat oportuniști: fostul prim-secretar Bălan, Burlacu, Marton[183].

Alexandru Ciura, participant la evenimentele revoluționare din decembrie 1989 atât în oraș, dar mai ales în balconul Operei, menționează un incident petrecut pe data de 22 decembrie 1989, cu revoluționarul G. Săsăran. Acesta avea o armă la el, un pistol. Noaptea, Săsăran a adormit pe două scaune. O fată, a deschis o ușă de la balcon și, văzându-i pistolul, a început să strige crezându-l un terorist. Au intervenit militarii din clădire. Cu greu s-au calmat spiritele[184].

În 22 decembrie, doctorul Rab Ioan urcă în foaierul Operei, aproximativ în același timp cu maiorul Oancea. La urcarea în foaier se intersectează cu cei doi preoți care vorbiseră mulțimii și care acum coborau. Unul dintre cei doi era Ilie Sârbu.[185] Vorbește de la microfon mulțimii, asigurând-o că medicii Spitalului Județean fac tot ceea ce e posibil pentru a-i îngriji pe răniții Revoluției[186]. A intervenit ca specialist, ajutând un tânăr înalt cu barbă și ochelari care suferise, pe fondul stresului și oboselii, o criză maniaco-depresivă. Pentru că ajunsese să delireze, doctorul Rab a vrut să îi injecteze niște plegomazin, dar bărbatul a refuzat[187]. Înaintea venirii lui Radu Bălan la Operă, însoțit de Savu Ioan și de cei doi redactori de la

[179] *Ibidem,* p. 26.
[180] *Ibidem*, p. 46.
[181] *Ibidem*, p. 111.
[182] *Ibidem*, p. 113.
[183] *Ibidem*, p. 126.
[184] *Ibidem*, p. 99.
[185] *Ibidem*, p. 168.
[186] *Ibidem*, p. 169.
[187] *Ibidem*.

„Drapelul Roșu", este martor la un incident. Un grup de vreo zece tineri agitați, dintre care unul înarmat, a apărut în foaierul care începuse, brusc, să se golească. Cel înarmat a fixat țeava armei automate în pieptul lui Fortuna, acuzându-l că este securist, că i-a mințit și trădat[188]. Unul dintre tineri a vrut să ia microfonul și să spună tuturor demonstranților că Revoluția era trădată. Cu greu a fost oprit. Tinerii dispar din foaier doar în momentul în care la un televizor apare imaginea lui Mircea Dinescu, în studioul 4. În fața acestor probleme unii dintre cei prezenți au hotărât că este oportună chemarea lui R. Bălan în foaier[189].

Dinu Buhăianu este creditat în *Dicționarul general al Revoluției Române din Decembrie 1989* cu meritul de a fi fost, în data de 17 decembrie 1989, în fruntea demonstranților. În aceeași zi, împreună cu alți timișoreni, Dinu Buhăianu a blocat liniile de tramvai din Piața „Maria", iar la Comitetul Județean de Partid, împreună cu alți revoluționari, s-a urcat pe clădire și a dat jos emblemele comuniste. A fost rănit. În ziua de 20 decembrie a urcat pentru prima dată în Balconul Operei din Timișoara. Este membru fondator al *Frontului Democratic Român*, participând la redactarea Platformei-Program a acestuia.

În aceeași lucrare apare menționată Ciontea Iacob Constanța, salariată la Intreprinderea AEM Timișoara. În ziua de 15 decembrie 1989 este unul dintre protestatarii adunați în fața parohiei lui László Tőkés. La patru zile distanță, în ziua de 19 decembrie 1989, se afla la serviciu, la punctul de control 1 de la AEM Timișoara. Aflând că în cursul nopții, în oraș, forțele de represiune au provocat morți și răniți printre manifestanți, a asigurat părăsirea întreprinderii de către angajații acesteia și a anunțat telefonic celelalte întreprinderi din zonă. În ziua următoare, 20 decembrie 1989, a declanșat sirena și a deschis porțile întreprinderii pentru ca salariații să se îndrepte spre centrul orașului[190].

Ipostazele foto contrazic, însă, afirmațiile unor revoluționari.

* * *

[188] *Ibidem*, p. 170.

[189] *Ibidem*, p. 171.

[190] Gh. Sbârnă, V. Marin (coordonatori), *Dicționarul general al Revoluției Române din Decembrie 1989*, București, Editura Militară, 2010, p. 220 .

Aparatele de fotografiat și filmat - martori muți ai Revoluției din Timișoara, 20 - 26 decembrie 1989, Piața Operei

17 decembrie 1989: zona Bulevarul Tinereții

Nu circulă niciun tramvai. În zonă, tramvaiele nu puteau fi oprite de revoluționari. Zona era asigurată de Securitate, după confruntările din seara de 16 decembrie. Deplasarea oamenilor se face doar pe un singur trotuar. Din motive de siguranță. Se văd soldații din trupele de Securitate.

17 decembrie 1989:
TAB-uri incendiate în spatele CEC-ului mare

În plan îndepărtat se vede un tanc, care nu este incendiat, păzit de militari. Nu se cunosc cazuri de militari de la unitățile de tancuri, care să fi fost cuprinşi de flăcări, la Revoluție.

20 decembrie 1989: Clădirea CJT. Se văd clar pe clădire atât stema RSR, dar și stema PCR

20 decembrie 1989: Clădirea CJT
Se vede clar pe clădire stema PCR

Coloană de demonstranți în drum spre centrul orașului. Se distinge Ion Marcu. Sursa foto: Internet

Coloana se apropie de centru.
Sursa foto: Internet

Primii demonstranți ajung la Catedrală
Sursa foto: Doina Benea

Demonstranți
Sursa foto: Internet

20 decembrie: Unirea coloanelor de demonstranți în fața Catedralei Mitropolitane

Demonstranți încercând să intre în Piața Operei
Sursa foto: Internet

Demonstranți încercând să intre în Piața Operei. Unii din ei vor intra în piață pe TAB-urile armatei. Sursa foto: Internet

Demonstranții intră în Piața Operei
Sursa foto: Internet

Constantin Dăscălescu, ultimul vătaf al lui Ceaușescu
Sursa foto: Internet

În fața Comitetului Județean de Partid Timiș

În fața Comitetului Județean de Partid Timiș

În balconul CJ al PCR

În balconul CJ al PCR:
Ion Savu (dreapta), Adela și Petre Boroșoiu

Demonstranți în drum spre Piața Operei

Demonstranți în fața Operei. În geacă albă, Claudiu Iordache
Sursa foto: Internet

Demonstranți în fața Operei. În prim-plan Ion Marcu, Sorin Oprea, Claudiu Iordache. Sursa foto: Internet

Demonstranți în fața Operei. Se observă boxele de la stația de amplificare din fața intrării în clădire. Sursa foto: Internet

Demonstranți în drum spre Operă
Sursa foto: Internet

Demonstranți în fața Operei
Sursa foto: Internet

Demonstranți în Piața Operei. La balcon au loc cuvântările
Sursa foto: Internet

Demonstranți în drum spre Operă
Sursa foto: Internet

21 decembrie:
Ştefan Ivan şi Petre Boroşoiu în balconul Operei.

21 decembrie:
sosirea grupurilor de gărzi patriotioce de la gară

21 decembrie:
Balconul Operei din Timişoara.

21 decembrie:
Cetățenii Timișoarei aflați în stradă se roagă

21 decembrie:
Demonstranți anti-Ceaușescu în Timișoara

21 decembrie:
Sosirea grupurilor de demonstranți în Piața Operei

21 decembrie:
Sosirea grupurilor de demonstranți în Piața Operei

21 decembrie: Foaierul şi balconul Operei din Timişoara.
În centrul primei imagini, Lorin Fortuna

Noaptea de 21/22 decembrie 1989:
Foaierul Operei din Timişoara

Noaptea de 21/22 decembrie 1989:
Foaierul Operei din Timişoara

Noaptea de 21/22 decembrie 1989:
Foaierul Operei din Timişoara

Noaptea de 21/22 decembrie 1989:
Foaierul Operei din Timişoara

Noaptea de 21/22 decembrie 1989:
Balconul şi foaierul Operei din Timişoara

Lorin Fortuna
Preşedintele Frontului Democratic Român

Noaptea de 21/22 decembrie 1989. Claudiu Iordache şi I.Chiş
în foaierul Operei din Timişoara

22 decembrie 1989:
I.Chiş în balconul Operei din Timişoara

22 decembrie 1989:
Foaierul Operei din Timişoara

22 decembrie 1989:
Radu Bălan în dialog cu revoluționarii din Operă

22 decembrie 1989:
Radu Bălan în dialog cu revoluționarii din Operă

22 decembrie 1989: Pregătirea ieşirii lui Radu Bălan în balcon pentru a vorbi mulțimii din Piața Operei

Lt.-colonel Zeca, după ce a vorbit mulțimii

Morar Petrişor şi N. Bădilescu în balconul Operei

Pregătirea culoarului pentru Radu Bălan

Radu Bălan vorbind mulțimii

13:47
22.12.89

NU VREM FRICA
CEAUSESCU
PICA
JOS
TIRANUL
PINGILICA
13:52
22.12.89

Imagine din balcon și din foaierul Operei

Foaierul Operei: Radu Bălan între revoluționari

Foaierul Operei: Radu Bălan între revoluționari

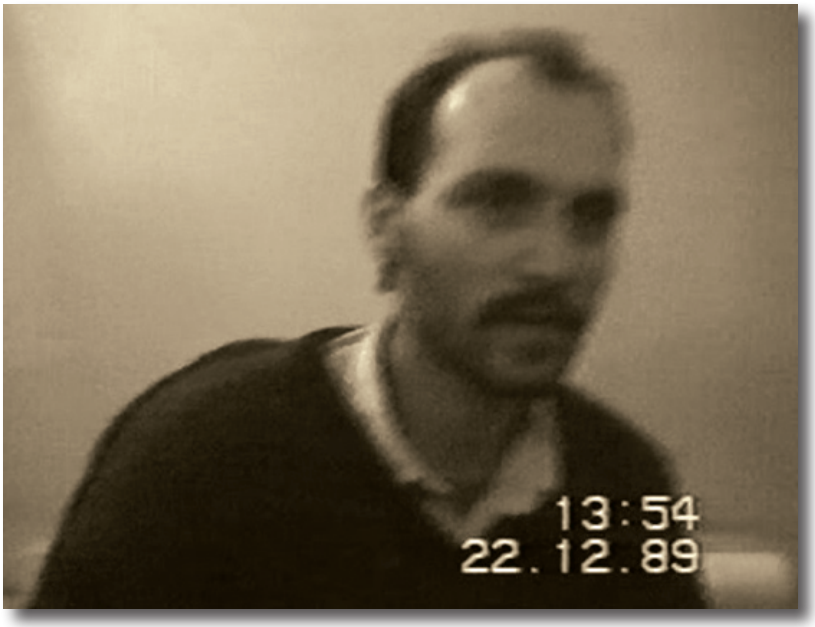

Sorin Oprea

Revoluționari în foaierul Operei.
Ion Monoran unul dintre ei

Revoluționari păzind intrarea în Operă

Revoluționari în foaierul Operei

Ion Monoran

Revoluționari în foaierul Operei

Revoluționari în foaierul Operei

Lucian Căldăraru

Revoluționari în balconul Operei

Petre Boroșoiu

Revoluționari în foaierul Operei

Lupte cu „teroriştii”

Militari păzind Opera

Mesaj „conducătorului iubit”

Recunoștința care trebuia să fie… veșnică

Bibliografie

Cărți

Lucian Boia, *Jocul cu trecutul – istoria între adevăr și ficțiune*, București, Editura Humanitas, 1998

Mihail Decean, *Mărturiile unui naiv corigibil sau Singur printre securiști*, Timișoara, Editura Brumar, 2006

Alexandru Duțu, *Revoluția din decembrie 1989. Cronologie*, Ediția a II-a, Craiova, Editura Sitech, 2010

Dinu C. Giurescu (coordonator), *Istoria românilor*, vol. IX România în anii 1940-1947, București, Editura Enciclopedică, 2008.

Lucian Ionică (coordonator), *Enciclopedia Revoluției din Timișoara 1989*, volumul I, cronologie și victimele Revoluției, Timișoara, Editura AMR, 2014

Adrian Kali, *1989 – Destin fără respect*, Timișoara, Editura SAOL, 2013

Milin Miodrag, *Timișoara 15-21 decembrie 89*, Timișoara, Editura SAOL, 2009

Alexandru Oșca (coordonator), *Revoluția Română în Banat*, Craiova, Editura Sitech, 2009

Ion Pitulescu (coordonator), *Șase zile care au zguduit România. Ministerul de Interne în decembrie 1989*, București, Editura Luceafărul, 1995

Gheorghe Sbârnă, Valentin Marin (coordonatori), *Dicționarul general al Revoluției Române din Decembrie 1989*, București, Editura Militară, 2010

Alex Mihai Stoenescu, *Istoria loviturilor de stat în România. Volumul IV (partea I) – Revoluția din decembrie 1989 - O tragedie românească*, București, Editura RAO International Publishing Company, 2004

Titus Suciu, *Lumea bună a balconului*, ediție revizuită, București, Editura IRRD, 2008

Paul Veyne, *Cum se scrie istoria*, Bucureşti, Editura Meridiane, 1999

Vittorio Vidotto, *Ghid pentru studiul istoriei contemporane*, traducere de Radu Gâdei, Editura BIC ALL, Bucureşti, 2007

Reviste de istorie

Simona Mocioalcă, *16 Decembrie 1989 – 16 Decembrie 2009, reconstituire – expoziţie mobilă pe tramvaie* , articol din revista „Memorial 1989", nr. 1(6)/2010

Dumitru Tomoni, *Zilele astrale ale Timişoarei: 15 decembrie 1989* (I), articol în revista „Memorial 1989" nr. 1 (15)/2015

„Caietele Revoluției", Editura IRRD

Presă

Cotidianul „Luptătorul Bănățean", nr. 6, miercuri, 27.12.1989

Cotidianul „Timişoara", nr. 212, 9 septembrie 1996

Cotidianul „Timişoara", nr. 251, 22 decembrie 1993

Cotidianul „Timişoara", nr. 50, 14 martie 1995

Mihail Decean, *Dosarele de la securitate,* articol în cotidianul „Timişoara", nr. 46, 9 mai 1990

Bibliografie de pe Internet

a. Cărți

Bogdan Ficeag, *Tehnici de manipulare*, versiunea on-line

b. Reviste de istorie

Stefan Both, *22 decembrie 1989. Primul şi singurul militar care a trecut de partea revoluționarilor: „Teroriştii au fost inventați de eșalonul II și Securitate*", în revista *Historia*, *http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/22-decembrie-1989-primul-i-singurul-militar-care-trecut-partea-revolu*

Mihai Bozgan, *Istoria unui fals: Ceauşeştii la 1 mai 1939*, în revista „Istorie şi Civilizaţie”, ediţie on-line din data de 13.03.2015.

Andreea Lupşor în revista „Historia”, ediția on-line din data de 08.07.2014.

Ion Măldărescu, *Recurs la Istorie cu Filip Teodorescu*, în revista *Vitralii – lumini şi umbre*, an III nr. 12, septembrie-noiembrie 2012

Declaraţia Comitetului Istoricilor Români Liberi, în „Revista de Istorie”, nr. 12, decembrie 1989

c. Presă on-line

Adevărul on-line, 19 iunie 2010 *http://adevarul.ro/news/eveniment/grigore-cartianu-lansat-timisoara-cartea-sfarsitul-ceausestilor--urmeaza-cluj-napoca-brasov-bucuresti-craiova-1_50ae85dd7c42d5a6639d89f9/index.html*

Adrian Cioflâncă, Adriana Radu - *Eroi contrafăcuți*, în revista „*22*”, ediția on-line 12.02.2013

Maria Dicu, *Dosarele Revoluției: Vasile Milea nu a fost un erou, ci un executant obedient al lui Nicolae Ceauşescu*, articol pe pagina on-line Bitpress Beta, 22.12.2014

Radu Iacoboaie, *Persuasiunea şi manipularea*, articol în Naţiunea, ziar on-line, 03.07.2013

http://adevarul.ro/news/politica/documentar-istoria-alegerilor-prezidentiale-2000-pericolul-vadim-votul-dispret-tinerei-generatii-1_544fde910d133766a8517c8d/index.html

http://stirileprotv.ro/stiri/politic/ion-iliescu-invitarea-lui-maries-sa-vorbeasca-in-parlament-o-veritabila-blasfemie.html

http://www.banatulmeu.ro/scandal-pe-lista-cu-revolutionarii-ce-urmeaza-sa-fie-facuti-cetateni-de-onoare-ai-timisoarei/

http://www.emaramures.ro/stiri/71930/FUNCTIE-Maramureseanul-Teodor-Maries-ales-vicepresedinte-al-noului-partid-Forta-Civica, 07.09.2012

http://www.nasul.tv/exploziv-doru-maries-este-sau-nu-ofiter-acoperit-ce-declara-seful-asociatiei-21-decembrie/.Ediția din 14.05.2015

http://www.pentrutimisoara.ro/stiri_timisoara/revolutionarii-primului-oras-liber-de-comunism-din-ro

http://www.realitatea.net/sedinta-solemna-dedicata-revolutiei-a-degenerat-in-scandal-psd-a-parasit-sala_897051.html#comentarii, 20.12.2011

http://www.tion.ro/primul-om-care-a-strigat-jos-ceausescu-in-16-decembrie-are-bust-in-timisoara/1487908, 16 decembrie 2014

http://www.ziarelive.ro/stiri/cab-radu-moraru-poate-candida-la-europarlamentare-2014.html

x*https://luptaanticapitalista.wordpress.com/2011/01/03/constantin-david-1908-1941/*

http://revistacultura.ro/nou/2011/09/g-m-tamas-scrisoare-catre-prietenii-mei-romani-zece-ani-mai-tarziu/

Realitatea.net ediția on-line, 18.12.2011

TVR+, ediția on-line, 21.03.2015

d. Pagini on-line deținute de instituții

Monitorul Oficial nr. 399 bis/2000

Monitorul Oficial nr. 40 din 24 februarie 1993.

Monitorul Oficial nr. 41 din 24 februarie 1993.

Monitorul Oficial nr. 91 din 6 mai 1996.

Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 1194/14.12.2004.

http://www.cnsas.ro/colaboratori.html

http://www.cnsas.ro/documente/rapoarte/Raport.pdf

www.cnsas.ro

www.irrd.ro

facebook:

– Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989;

– IRRD: Evenimente, Lecturi și Publicații

– IRRD 1989 – Centrele Regionale de Comunicare și Cercetare;

e. Pagini personale

http://mircovici-niculae.blogspot.ro/.

http://www.mihaildecean.ro/Pagini/Cuprins.htm

http://www.mihaildecean.ro/Pagini/IntrebariRestante.htm

http://www.mihaildecean.ro/Pagini/OAprecіereIndividuala.htm
http://www.mihaildecean.ro/Pagini/RevolutieSiPerestroika.htm.
http://www.mihaildecean.ro/Pagini/SaTeSupuiUnuiPericol.htm
http://www.ziaristionline.ro/2011/10/11/vocea-exilului-despre-holocaustul-rosu-tismaneanu-maries-securism-si-masonerie-interviu-cu-dr-florin-matrescu/

f. Enciclopedii

DEX on-line
Wikipedia Enciclopedie liberă on-line